

Arviointikertomus 2023

Tarkastuslautakunta 16.5.2024

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Hämeenlinnan kaupungin arviointikertomus 2023

Hämeenlinnan kaupungin tarkastustoimi, Wetterhoffinkatu 2

Arviointikertomus verkossa:

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Valokuvat: Hämeenlinnan kaupungin kuvapankki

Kansikuva: Miika Kangasniemi / Hämeenlinnan kaupunki

Paino: Grano Oy, Hämeenlinna 2024

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	3
2	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta	4
2.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	4
2.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	4
2.3	Tarkastuslautakunnan toiminta.....	6
2.4	Arvioinnissa käytetyt tunnisteet ja asteikot.....	6
2.5	Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuus	8
3	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	11
3.1	Verotulot ja valtionosuudet	11
3.2	Toiminta- ja vuosikate.....	12
3.3	Lainakannan kehitys.....	13
3.4	Investoinnit ja sijoitukset	14
3.5	Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä	15
3.6	Talouden tunnuslukujen kehitys	16
3.6.1	Verrokkikaupungit	16
4	Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	21
4.1	Arviointivuoden aiheet.....	22
4.1.1	Verkatehdas.....	22
4.1.2	Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	26
5	Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	28
5.1	Strategian päämäärät.....	28
5.2	Strategian jalkauttamisen toteutuminen.....	30
5.3	Elinvoiman kärjet	31
5.4	Yhteenvedo tavoitteiden toteutumisesta.....	34
5.5	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	35
5.5.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	39
5.5.2	Arviointivuoden aiheet	40
5.6	Kaupunkirakennelautakunta	50
5.6.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	53
5.6.2	Arviointivuoden aiheet	54
5.7	Jätelautakunta	61
5.7.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	62
5.8	Konsernipalvelut.....	63
5.8.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	70
6	Muu toiminnan arviointi.....	72
6.1	Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset	72
7	Liitteet.....	75
7.1	Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot.....	75

1 Tiivistelmä

Arviointivuosi alkoi edellisvuotta kapeammalla kaupunkiorganisaatiolla sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden siirryttyä 1.1.2023 alkaen Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset kaupungin talouteen ja toimintaan ovat merkittäviä. Yhteistyörakenteet kaupungin ja hyvinvointialueen välillä kaipaavat vielä vahvistamista ja on tärkeää, että niille varataan aikaa ja resursseja. Yhteistyössä onnistuminen on asukkaiden sujuvien palveluiden näkökulmasta keskeistä.

Hyvinvointialueuudistuksen kasvattaessa elinvoimapolitiikan merkitystä Hämeenlinnan kaupunkiin perustettiin arviointivuoden alusta lukien uusi elinvoimapolitiikkaan keskittyvä vastuualue, elinvoima- ja työllisyyspalvelut, jonka toimintaa ohjaa kaupunginhallituksen elinvoimajaosto. Elinvoimatyötä on ensimmäisen toimintavuoden aikana edistetty mm. määrittelemällä ne tekijät, joihin elinvoimatyössä keskitytään. Työtä on tehty yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa ja sen tuloksena syntyi jäsenelty näkemys elinvoiman kehittämisestä, Elinvoiman kärjet, joka kaupunginhallituksen hyväksymänä ohjaa kaupungin elinvoimatyötä.

Kaupunkistrategian päämääristä on arviointivuoden aikana vahvimmin edistetty taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä kaupungin päämäärää. Myös elinvoimaisen kasvun ja hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisen kaupungin päämäärät ovat edenneet lautakunnille ja konsernipalveluille asetettujen tavoitteiden avulla arvioiden hyvin.

Vuoden 2023 taloudelliset tavoitteet toteutuivat erinomaisesti. Tilikauden ylijäämä oli 12 milj. euroa, 17 milj. euron rahastoinnin jälkeen. Talouden myönteiseen kehitykseen vaikutti erityisesti verokertymän vastaava kehitys. Toisaalta yleinen kustannusten nousu aiheutti kulutason nostopaineita, mutta koko kaupungin tasolla toimintakatteen nettomuutos alkuperäiseen budjettiin nähden pysyi maltillisena. Vuosikate oli vahva ja kattoi sekä poistot että investoinnit mahdollistaen lainakanan laskun. Talouden näkymät ovat kuitenkin tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan lähivuosina heikentymässä, joten tarkkuutta taloudenpitoon vaaditaan edelleen.

Lautakunnat, konsernipalvelut ja strategiset tytäryhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa kokonaisuutena arvioiden hyvin. Tarkastuslautakunnan arviointityötä kuitenkin osin vaikeutti tavoitteiden toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden heikko laatu. Mitatun onnistumisen luotettavuus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan suoraan verrannollinen sitä mittaamaan asetettujen tavoitteiden ja mittareiden laadukkuuteen, joten niiden toimivuuden ja soveltuvuuden pohtimiseen on syytä panostaa.

Hämeenlinnassa tehdään paljon hyvää, yhteisöllistä ja eteenpäin vievää työtä, joka ei nouse esiin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa. Lautakunta on arviointivuoden aikana saanut mahdollisuuden tutustua laajasti kaupunkikonsernin monipuoliseen tehtäväkenttään ja päässyt aitiopailkalta kuulemaan paitsi toiminnan haasteista myös lukuisista onnistumisista. Lautakunta kiittää lämpimästi kokouksissaan vierailleita esittelijöitä hyvästä yhteistyöstä.

2 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävät perustuvat kuntalakiin. Ne ovat osa ulkoisen valvonnan tehtäväkenttää, johon kuuluu myös lakisääteinen tilintarkastus¹. Ulkoisella valvonnalla tarkoitetaan toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta riippumatonta valvontaa.

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen tarkastuksen sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Tarkastuslautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, johon on koottu arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien on oltava valtuutettuja. Kaupunginvaltuusto on asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle, joka päättyy 31.5.2025. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 arviointiin 11 kertaa.

Jäsen	Läsnä	Varajäsen	Läsnä
Mika Einiö puheenjohtaja	10	Eila Ilmén-Punkari	
Elisa Hyvärinen 1. varapuheenjohtaja	9	Pentti Kallionpää	
Vesa Mäkinen 2. varapuheenjohtaja	7	Marjut Lehtinen	3
Suvi Anttila	9	Maria Mäki-Uuro-Tuiskunen	
Pekka Honkala	10	Janne Oksanen	
Emma Kolu	9	Mirva Harju	2
Kirsi Levä	10	Lasse Lehtohalme	1
Urvelo Miettinen	9	Juha Torvinen	1
Minna-Mari Ojamäki-Salminen	10	Jari Kulmala	
Martin Stenberg 3.9.2023 saakka		Pentti Viljakainen 3.9.2023 saakka	1
Pasi Tervasmäki	11	Teppo Hänninen	
Pentti Viljakainen 4.9.2023 alkaen	9	Juhani Pitkäniemi 4.9.2023 alkaen	

¹ Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2023 BDO Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori

Tarkastuslautakunnan kokouksiin on myönnetty läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Johannes Koskiselalle sekä vastuulliselle tilintarkastajalle Minna Ainasvuorelle (BDO Oy).

Tarkastuslautakunnan jäsenistä Vesa Mäkinen on ilmoittanut esteellisyydestään eikä hän näin ollen ole osallistunut Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n vuotta 2023 koskevaan arviointiin. Esteellisyyssäännöksillä pyritään turvaamaan asioiden käsittelyn puolueettomuutta ja luottamusta päätöksen teon moitteettomuuteen.

Kuva 1 Tarkastuslautakunta 16.5.2024. Kuvassa alhaalta ylöspäin Kirsi Levä, Pekka Honkala, Suvi Anttila, Pasi Tervasmäki, Elisa Hyvärinen, Urvelo Miettinen ja Minna-Mari Ojamäki-Salminen.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on vahvistanut arviointisuunnitelman vuosille 2021-2024, jonka pohjalta on laadittu arviointivuoden työohjelma.

Arviointikertomuksen valmistelun pohjana ovat olleet kaupunginhallituksen laatima Tilinpäätös 2023 sekä Talousarvio 1.1.-31.12.2023, Hyvinvointiraportti 2023, Esteettömyysohjelman vuosiraportti 2023, Henkilöstöraportti 2023, Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsaus 2023, lautakunnan kokouksissa saatu informaatio ja selvitykset kaupungin johdolta, tilintarkastajalta, viranhaltija-asiantuntijoilta, konserniyhtiöiden vastuunalaisilta toimihenkilöiltä ja toimielinten pöytäkirjoista.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 arviointiin 11 kertaa. Kokouksissa käsiteltyjä aiheita ovat olleet:

- Kaupunkirakennelautakunta: pysäköinti- ja aluevalvonta, rakennusvalvonta ja infra
- Sivistys- ja hyvinvointilautakunta: nuorisopalvelut, taidemuseo ja kaupungin museo
- Omistajaohjaus ja strategiset tytäryhteisöt: Verkatehdas ja Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö
- Muita aiheita: tilintarkastus, elinvoimatyö, strategia, henkilöstö- ja hallintopalvelut, lautakuntien tavoitteiden toteutuminen, kaupunginjohtajan katsaus arviointivuoden tavoitteiden toteutumiseen, tilinpäätös 2023.

2.4 Arvioinnissa käytetyt tunnisteet ja asteikot

Tarkastuslautakunnan arvioinnilla tarkoitetaan valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Se on oleellinen osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä toiminnan ja palvelujen kehittämisen väline.

Tarkastuslautakunta on määritellyt arviointityönsä apuvälineeksi seuraavan, toteumaprocentin avulla onnistumista kuvaavan, suuntaa antavan asteikon:

Taulukko 1: Arviointi asteikko

%	≤	Arvio	<	%
0	≤	Heikko	<	30
30	≤	Kohtalainen	<	55
55	≤	Hyvä	<	80
80	≤	Erinomainen	≤	100

Asteikon mukainen toteumaprocentti on jäljempänä laskettu huomioiden kokonaan saavutetut tavoitteet (100 %) ja osittain saavutetut tavoitteet (50 %) kokonaisuuteen nähden.

Strategisten tytäryhtiöiden sekä lautakuntien ja konsernipalveluiden tavoitteet ja mittarit esitetään taulukkomuodossa arviointikertomuksen luvuissa 4, 5 ja 7. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta esitetään sanallisesti, sekä alla olevia tunnisteita käyttäen:

Tavoite saavutettiin täysin tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen.

Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.

Tavoite ei toteutunut tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.

Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa tai tavoite on epäselvä.

Kuva 2 Kesäinen Hämeen linna vastarannalta kuvattuna.

2.5 Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuus

Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuutta on mitattu seuraamalla arviointikertomuksessa annettujen suositusten toteutumista. Kaupunginhallitus on antanut kaupunginvaltuustolle lausunnon vuoden 2022 arviointikertomuksen perusteella tehdyistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yhteensä 17 suosituksen perusteella. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt annetut vastineet kokouksessaan 2.10.2023 § 86.

Tarkastuslautakunta arvioi, että myönteistä kehitystä on tapahtunut lähes kaikissa annetuissa suosituksissa. Seurannan mukaan arviointityön vaikuttavuus oli vuoden 2022 osalta 76 % eli hieman yli tavoitteen (75 %).

Vastineiden analyysissä on käytetty ylöspäin osoittavaa nuolikuvaketta kuvaamaan asian edistymistä. Alaspäin osoittava nuolikuvake puolestaan kertoo siitä, että arviointityön vaikuttavuutta ei vastineen perusteella voitu todeta. Tarkastuslautakunta on perustellut negatiiviset (4) arviot seuraavassa kappaleessa. Positiivisia (13) arvioita ei ole perusteltu erikseen.

Taulukko 2 Arviointikertomuksessa 2022 annettujen suositusten toteutuminen.

NRO	YKSIKKÖ	SUOSITUKSEN AIHE		
1.	Talous	Asukasmäärän kasvu	x	
2.	Talous	Talouden tasapainotus	x	
3.	Konserni	Mittareiden selkeyttäminen ja työllisyystoimet	x	
4.	Konserni	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	x	
5.	Strategia	Asukasmäärän kasvuun tähtäävät toimenpiteet	x	
6.	Strategia	Elinvoiman kehittäminen ja johtaminen	x	
7.	Strategia	Hiilinielujen kasvattaminen ja päästöjen leikkaaminen	x	
8.	Strategia	Hyvinvointiraportti		x
9.	Strategia	Esteettömyysohjelma	x	
10.	Sihy	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja mittareiden toimivuus		x
11.	Sihy	Osaavan henkilöstön pito- ja vetovoiman lisääminen ja hankkeet	x	
12.	Kaura	Henkilöstön pito- ja vetovoiman lisääminen ja mittareiden toimivuus	x	
13.	Jäte	Mittareiden laatu	x	
14.	Sote > Sihy	Hyvinvointialueen ja kaupungin väliset yhteistyörakenteet		x
15.	Sote > Sihy	Ennalta ehkäisevän työn riittävyys ja vaikuttavuus		x
16.	Kopa	Kaupungin työnantajakuva ja kilpailukyky Mittarit ja lapsivaikutusten arviointimenettelyn toimivuus	x	
17.	Muut	Sopimusvalvonta	x	
YHTEENSÄ			13	4

Suositus 8: Hyvinvointiraportti

Hyvinvointiraportissa ei arvioida tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden suhteen tai esitetä selkeitä suosituksia päätöksenteon tueksi. Raporttiin olisi suositeltavaa lisätä yhteenveto valtuustokaudelle asetettujen tavoitteiden toteutumisen tilasta, josta saa kokonaiskäsityksen siitä, ollaanko menossa oikeaan suuntaan, minkä tavoitteen osalta on edetty ja minkä tavoitteen osalta toimenpiteet eivät ole olleet vaikuttavia ja niitä tulee mahdollisesti lisätä tai muuttaa. Lisäksi hyvinvointiraporttiin on suositeltavaa lisätä selkeät toimenpide-ehdotukset päätöksenteon tueksi.

Saadun vastineen mukaan raportointi tulee tapahtumaan hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen kahdeksan hyvinvoinnin osa-alueen avulla ja tarkastelemalla onko asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä onnistuttu.

Tarkastuslautakunnan näkökulmasta asian edistymistä voidaan arvioida vasta seuraavan hyvinvointiraportin valmistumisen jälkeen.

Suositus 10: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja mittareiden toimivuus

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen toteutumatta jääneisiin ja osin toteutuneisiin mittareihin. Suosituksena oli eri toimijoiden välisten raja-aitojen määrittäminen ja verkostoitumismahdollisuudet, jotta lasten ja nuorten arjessa eri tahot toimivat yhteistyössä hyvinvoinnin, oppimisen ja terveyden edistämiseksi. Myös tavoitteen toteutumista mitaamaan asetetun mittarin tulee olla toimiva.

Saadun vastineen mukaan mittareihin ja tavoitetasoihin kiinnitetään huomiota.

Tarkastuslautakunta ei saanut tarkempaa tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Suositus 14: Hyvinvointialueen ja kaupungin väliset yhteistyörakenteet

Hyvinvointialueen ja kaupungin välille tulee luoda järjestelmälliset menettelyt ja yhteistyörakenteet palvelutason, kustannustason ja tiedonkulun varmistamiseksi. Tarkastuslautakunta suosittelee myös ennalta ehkäisevän työn mittareiden ja arvioinnin kehittämistä siten, että ennalta ehkäisevän työn vaikuttavuutta sosiaali- ja terveystoimintoihin voitaisiin arvioida nykyistä selkeämmin ja systemaattisemmin.

Saadun vastineen mukaan hyvinvointialue edustaa koko Kanta-Hämeen maakuntaa ja tavoitteena on saada aikaan yhdenmukaiset toimintatavat ja yhdyspinnat kaikkien kuntien kanssa. Yhteisiä mittareita ja arviointeja kehitetään jo mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmässä, mutta suurin työ yhteisten rakenteiden, arvioinnin ja seurannan osalta asettuu tuleville vuosille.

Tarkastuslautakunnan mielestä asian edistämiseen liittyviä asioita voidaan arvioida myöhemmin.

Suositus 15: Ennalta ehkäisevän työn riittävyys ja vaikuttavuus

Kaupunki voi osaltaan merkittävästi ennaltaehkäistä palveluiden tarvetta ja lisätä sekä lapsiperheiden että ikäihmisten hyvinvointia. Annetun suosituksen mukaan ennalta ehkäisevän työn riittävyyttä ja vaikuttavuutta tulee arvioida selvittämällä palveluntarpeen juurisyitä sekä ikäihmisten että lapsiperheiden palveluihin hakeuduttaessa.

Saadun vastineen mukaan sosiaalipalvelujen palvelutarpeiden arviointi ja juurisyiden selvittäminen on ensisijaisesti Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tehtäväkenttää, koska hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on myös hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä. Kaupungilla ei ole resursseja asian kattavaan selvittämiseen. Kaupunki tukee osaltaan hyvinvointialueen tehtävää laadukkaalla varhaiskasvatuksella, perusopetuksella, nuorisotyöllä, liikunnalla ja kulttuurilla, ehkäisevällä päihdetyöllä sekä koordinoimalla vapaaehtoistyötä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että ennaltaehkäisevää työtä tehdään monella taholla ja asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on myös kunnan lakisääteinen tehtävä. Vaikuttavuuden arviointiin liittyviä asioita voidaan arvioida vasta myöhemmin.

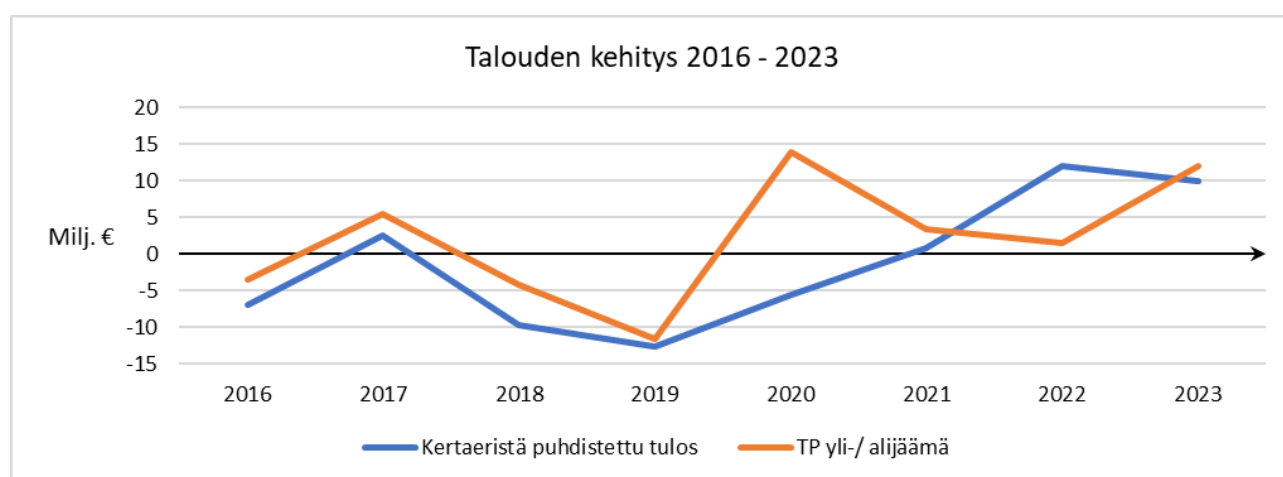

Kuva 3 Valoilmiö 2023, kukat kirkon edustalla.

3 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Arviointivuoden tilikausi oli poikkeuksellisen hyvä. Tilikauden tulos oli +29 milj. euroa. Merkittävin tulokseen vaikuttanut tekijä oli vuodelta 2022 tilitetyt verohännät, joiden arvo oli 17 milj. euroa. Verohännillä tarkoitetaan vuonna 2022 kertyneitä kunnallis- ja yhteisöverotuloja, jotka maksuunpantiin sote-uudistusta edeltävillä korkeammilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuukilla. Hämeenlinnassa päätettiin jo talousarviovaiheessa, että kyseinen tilitys rahastoidaan vastaisuuden varalle. Rahastoinnin jälkeen tilikausi oli 12 milj. euroa ylijäämäinen.

Tilikauden yli-/ alijäämä voi sisältää merkittäviä kertaluonteisia eriä. Niistä puhdistetun tuloksen kehityksen seuraaminen antaa talousjohdon näkemyksen mukaan paremman kuvan kaupungin tuloksentekokyvystä. Viime vuoden 12 milj. euroon verrattuna kertaeristä puhdistetun tuloksen kehitys suunta on kääntynyt loivaan laskuun. Arviointivuoden tulos oli 10 milj. euroa.

Kuva 4 Talouden kehitys vuosina 2016 - 2023.

3.1 Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot toteutuivat arviointivuonna budjetoitua paremmin, alkuperäisessä talousarviossa oli varauduttu 9,6 milj. euroa heikompaan toteumaan ja muutettu talousarviokin ylittyi 1,4 milj. eurolla. Verotuloja kertyi 187,1 milj. euroa. Sote-uudistuksen myötä verotulot tippuivat -43,1 % edellisvuodesta (-141,9 milj. euroa). Tilanne oli Hämeenlinnassa valtakunnallisesti verrattuna keskiarvoa parempi. Koko maassa vastaava muutos oli lähes -45,8 %. Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella Hämeenlinnan positiiviseen kehitykseen vaikutti mm. palkkasumman ja työllisten määrän hyvä kehitys, varhaiskasvatusmaksujen alennuksen ja yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotuksen kompensointi kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotuksella sekä rakennusten jälleenhankinta-arvojen korotuksen vaikutus kiinteistöjen verotusarvoihin. Hämeenlinnan tuloveroprosentti oli arviointivuonna 8,36 % vastaten asukasluvultaan saman kokoluokan kaupunkien² tasoa. Yleinen

² Lappeenranta, Seinäjoki, Rovaniemi ja Vaasa

kiinteistöveroprosentti oli 1,35 %, joka on hiukan matalampi verrokkikaupunkien keskiarvoon (1,41 %) nähden.

Myös valtionosuudet toteutuivat sekä alkuperäistä, että muutettua talousarviota hiukan paremmin, ollen tilinpäätöshetkellä 14,6 milj. euroa. Sote-uudistuksen vaikutus kunnille maksettaviin valtionosuuksiin oli merkittävä, Hämeenlinnassa se tarkoitti -104,7 milj. euron (-88 %) muutosta rahoitusosuuteen. Asukaskohtainen valtionosuus tippui edellisvuoden 1 754 eurosta 214 euroon. Väestöltään saman kokoluokan kaupungeista³ Hämeenlinnan saama valtionosuus oli selvästi heikoin.

Peruspalvelujen valtionosuus määräytyy laskennallisista perusteista ja se koostuu kahdesta osasta, kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tase perustuu asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, jotka kuvataan erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Verotuloihin perustuva tase joko lisää tai vähentää kunnan valtionosuutta riippuen siitä, onko kunnan laskennallinen verotulo keskimääräistä suurempi vai pienempi. Hämeenlinnan laskennallinen verotulo on keskimääräistä pienempi, joten kaupunki saa verotuloihin perustuvaa tasausta, arviointivuonna tasauksen määrä oli 7 milj. euroa. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

3.2 Toiminta- ja vuosikate

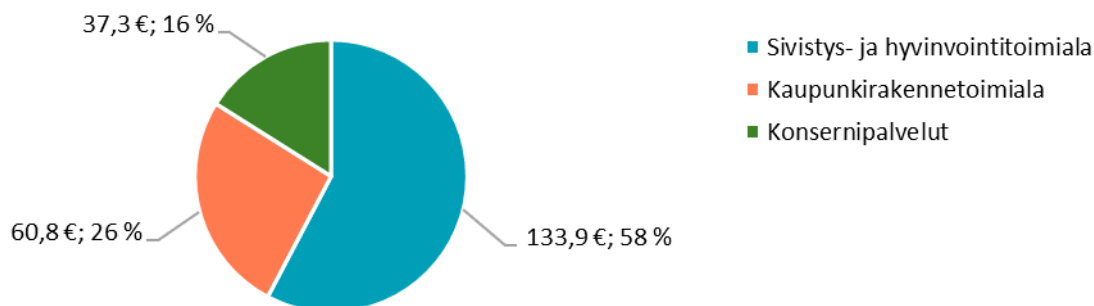
Käyttötalous toteutui kaupunkitasolla lähes alkuperäisen budjetin mukaisesti. Toimintakate kertoo, kuinka paljon toimintakuluista jää toimintatuottojen jälkeen katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakatetasolla suurin euromääräinen poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli konsernipalveluissa. Se johtui pääasiassa elinvoima- ja työllisyyspalvelujen 1,8 milj. euroa budjetoitua paremmasta toimintakatteen toteumasta.

Taulukko 3: Toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2023	TA-MUUTOS	MTA	TP 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KONSERNIPALVELUT	-32 299	-944	-33 243	-30 468	2 775	-8 %
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	-123 760	-2 830	-126 590	-125 352	1 238	-1 %
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	4 639	-1 667	2 972	3 483	511	17 %
KOKO KAUPUNKI	-151 421	-5 441	-156 862	-152 337	4 524	-3 %

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintakate käsitti 82 % kaupungin kokonaisuudesta. Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate muodostui positiiviseksi muihin toimialoihin verraten korkeista toimintatuotoista johtuen, kulutason ollessa noin 61 milj. euroa.

³ Lappeenranta, Seinäjoki, Rovaniemi ja Vaasa

Kuva 5 Kaupungin bruttokulujen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.

Kaupungin kulurakenne muuttui merkittävästi sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirryttyä hyvinvointialueelle arviointivuoden alussa. Bruttokulujen jakauma on kuvattu yllä olevassa piirakkakaaviossa talousjohtolta saadun tiedon perusteella. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla muodostuu suurin osa kaupungin kuluista, noin 58 %.

Vuosikatetavoite ylittyi alkuperäiseen talousarvioon nähden 13,5 milj. eurolla. Myös muutettu talousarvio ylittyi 10,9 milj. eurolla. Toteutunut vuosikate oli 54,6 milj. euroa. Vahva toteuma varmisti tulorahoituksen riittävyyden investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikatetta verrataan yleisesti poistojen määrään ja ohjenuorana on, että jos se kattaa vuotuiset poistot, ei kaupungin tarvitse velkaantua selvittääkseen korvausinvestoinneistaan. Vertailussa tulee ottaa huomioon myös vuotuisen investointitaso ja jos se on korkeampi kuin poistojen taso tulee vuosikatevertailu tehdä investointitasoon nähden. Hämeenlinnassa vuosikate/ poistot % -tunnusluku oli arviointivuonna 231 % ja investoinnit toteutuivat budjetoitua hiukan matalampina, nettoinvestointien ollessa 33,3 milj. euroa. Investointitaso oli noin 10 milj. euroa korkeampi kuin poistot ja arvonalentumiset yhteensä, mutta vahva vuosikate riitti arviointivuonna hyvin siihenkin.

3.3 Lainakannan kehitys

Kaupungin lainakanta oli arviointivuoden alussa yhteensä 245,3 milj. euroa ja vuoden lopussa 240,6 milj. euroa, joten lainakanta väheni -4,7 milj. euroa eli -1,9 %. Pitkäaikaisten lainojen osuus oli vuoden alussa 223,7 milj. euroa. Uutta lainaa nostettiin 20 milj. euroa ja vanhoja maksettiin pois 25,2 milj. euroa, joten pitkäaikaisten lainojen nettomuutos oli -5,2 milj. euroa ja pitkäaikainen lainamäärä oli tilinpäätöshetkellä 218,5 milj. euroa. Lyhytaikaista lainaa oli vuoden alussa 21,6 milj. euroa ja vuoden lopussa 22 milj. euroa, joten lyhytaikainen lainakanta lisääntyi 0,4 milj. euroa. Hämeenlinnan lainakannan taso per asukas oli lähellä Manner-Suomen kuntien keskitasoa, ja verrokkikaupunkien⁴ nähden matala. Kaupungin lainakannan suojausaste oli tilinpäätöshetkellä 96 %. Korkea suojausaste antaa turvaa korkojen nousua vastaan. Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan suojausaste pysyy suhteellisen korkeana 2020-luvun lopulle saakka.

⁴ Lahti, Lappeenranta, Seinäjoki, Rovaniemi ja Vaasa

Hämeenlinnan kaupunginhallitus on asettanut talouden tasapainottamistavoitteeksi lisävelkaantumisen estämisen vuoden 2022 tasosta suunnittelukaudella 2023-2026. Vuoden 2023 osalta tavoite toteutui.

3.4 Investoinnit ja sijoitukset

Arviointivuoden nettoinvestointeihin oli talousarviossa varattu 37 milj. euroa, ne toteutuivat arvioitua matalampina ollen 33,3 milj. euroa. Investointimenoja kirjattiin 35,1 milj. euroa ja investointituloja 1,8 milj. euroa. Euromääräisesti merkittävimmät investoinnit tehtiin talonrakennuksessa. Suurimpina yksittäisinä kohteina olivat Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus 7,7 milj. euroa ja Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivistä koulun laajennus 6,1 milj. euroa. HYK alitti budjetin 1,3 milj. eurolla ja Myllymäen koululla se ylittyi 0,6 milj. eurolla. Perusparannushankkeisiin käytettiin yhteensä 3,1 milj. euroa, joista merkittävin oli Kone- ja keskusvaraston (KoKeVa) IV peruskunnostukseen ja käyttövesijohtoihin investoitu 1,1 milj. euroa. Lämmitystapamuutoksiin investoitiin yhteensä 2,6 milj. euroa, joista 1,1 milj. euroa litalan koulun maalämpöön. Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus myönsi avustusta kuntien kiinteistöjen kaasulämmityksestä luopumiseen arviointivuonna valmistuneiden Luolajan ja Kirkonkulman koulujen maalämpöhankkeiden osalta yhteensä 0,5 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan talonrakennuksen osalta hiukan arvioitua 23,3 milj. euroa matalampina toteuman ollessa 21,8 milj. euroa (netto).

Kuva 6 Ahvenistontien rakennustyöt saatiin arviointivuoden aikana päätökseen.

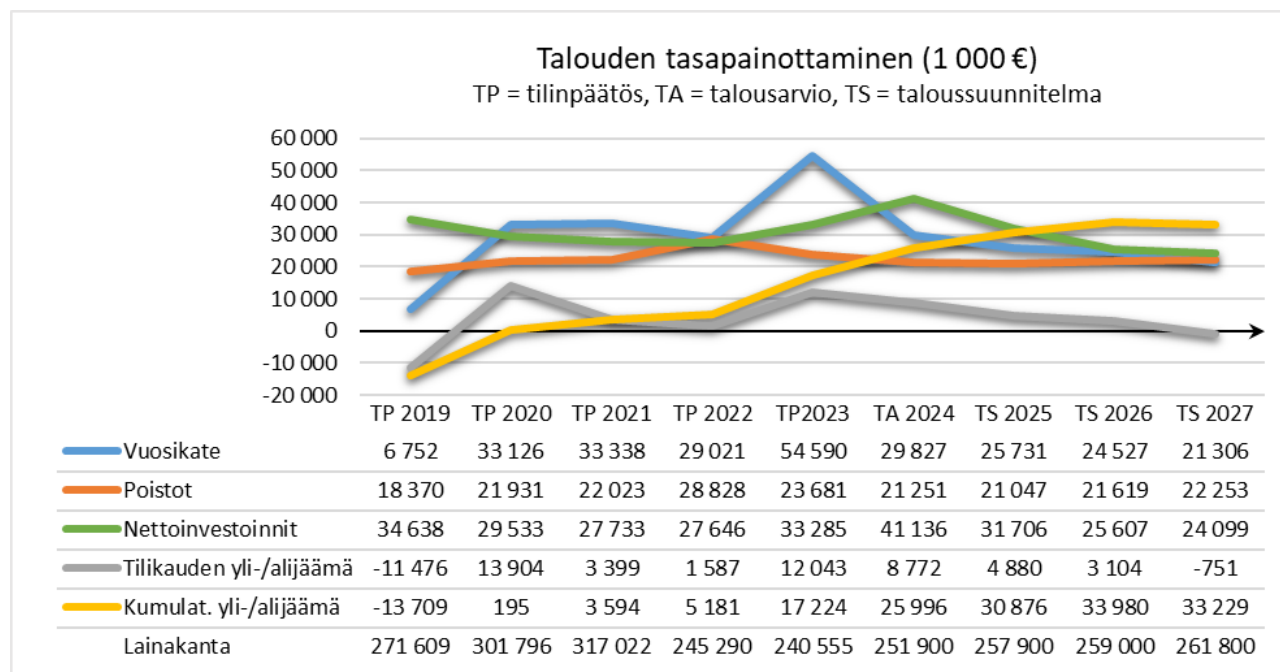
Kunnallistekniikka on talonrakennuksen ohella merkittävä investointikohde. Siihen budjetoitiin 10,8 milj. euron menomääräraha, jota korotettiin vuoden kuluessa 0,9 milj. eurolla led-valojen vaihtoa varten. Katuvalojen vaihtoprojekti on osa talouden tasapainottamistyötä, jonka avulla pyritään saavuttamaan merkittäviä säästöjä energia- ja huoltokustannuksissa. Arviointivuonna suurin katukuvassa näkyvä investointikohde oli Ahvenistontien parantamisen toinen vaihe, joka liittyi rakenteilla olevan Assi-sairaalan aiheuttamiin liikenneverkon kehittämistarpeisiin. Merkittäviä

saneerauskohteita olivat Hämeentien saneeraus, Aleksis Kiven kadun ja Rengontien kiertoliittymä sekä Vanhapappilantien uusi jalankulun ja polkupyöräilyn väylä. Kokonaisuudessaan kunnallistekniikan investoinnit jäivät budjetoidusta 0,7 milj. euroa, toteuman ollessa 10 milj. euroa (netto).

Vuonna 2023 sijoitustoiminnalle asetetut vuosituotto- ja budjettitavoitteet toteutuivat. Sijoitusten vuosituotto oli +9,5 % ja euromääräisesti sijoitusomaisuus kasvoi 11 milj. euroa päätyen 127,3 milj. euroon. Pääomamarkkinoiden tilanne parani huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna ja arvonalentumisen palautuksia kirjattiin tilinpäätökseen 4,4 milj. euroa. Rahoituksen nettotuotot toteutuivat 4,7 milj. euroa budjetoitua paremmin, toteuman ollessa 5,2 milj. euroa.

3.5 Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä

Kaupungin taseeseen kirjattiin vuoden 2023 tilinpäätöksessä 17,2 milj. euroa ja konsernitaseeseen 24,5 milj. euroa kertynyttä ylijäämää. Arviointivuoden tulos oli neljättä vuotta peräkkäin positiivinen. Talouden positiiviseen kehitykseen on suurelta osin vaikuttanut verokertymän vastaava kehitys. Myös maltillisuus omaehtoisten kustannusten lisäyksissä on osaltaan vaikuttanut talouden hyvään toteumaan. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomioida, että kaupungin talouden tulisi kerryttää vuosittain noin 10 milj. euroa ylijäämää investointitason ollessa nykyisen kaltainen, jotta se ei pidemmällä tarkastelukaudella joutuisi rahoittamaan toimintaansa lainarahalla.

Kuva 7 Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys Hämeenlinnassa vuosina 2019-2023 sekä suunnitelmavuosina 2024-2027.

Tilinpäätösluvuilla päivitetystä pidemmän aikavälin taloussuunnitelmasta poimitut arviot piirtävät kuvassa 4 esitettyyn kaavioon talouden tulevalle kehitykselle alaspäin suuntautuvan trendin. Ennusteen mukaan kuluvan vuoden tulos olisi vielä lähellä tavoiteltua 10 milj. euroa ylijäämäinen, mutta suunnitelmavuosien edetessä ylijäämät tippuvat ja ovat suunnitelmakauden lopulla lähes miljoona euroa miinuksella. Vuosikate ennuste pysyy arvioiden mukaan poistoja korkeampana, mutta

nettoinvestoinnit ylittävät sekä poisto- että vuosikatearviot koko suunnitelmakaudella, joten lisävelkaantumisen estäminen kaupunginhallituksen 27.6.2022 asettaman talouden tasapainottamistavoitteen mukaisesti näyttäisi epäonnistuvan. Merkittävimmät tekijät epäonnistumisen taustalla ovat sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluverkkoselvityksellä haettujen säästöjen typistymisen poliittisessa päätöksenteossa alle kymmenesosaan tavoitellusta sekä valtionosuuksien ennakoitua suuremmat leikkaukset tuleville vuosille, johtuen sote-uudistuksen yhteydessä 6,1 milj. euroa liikaa maksettujen valtionosuuksien takaisinperinnästä. Myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tekemät päätökset omasta palveluverkostaan vaikuttavat merkittävästi kaupungin tulevaan talouskehitykseen.

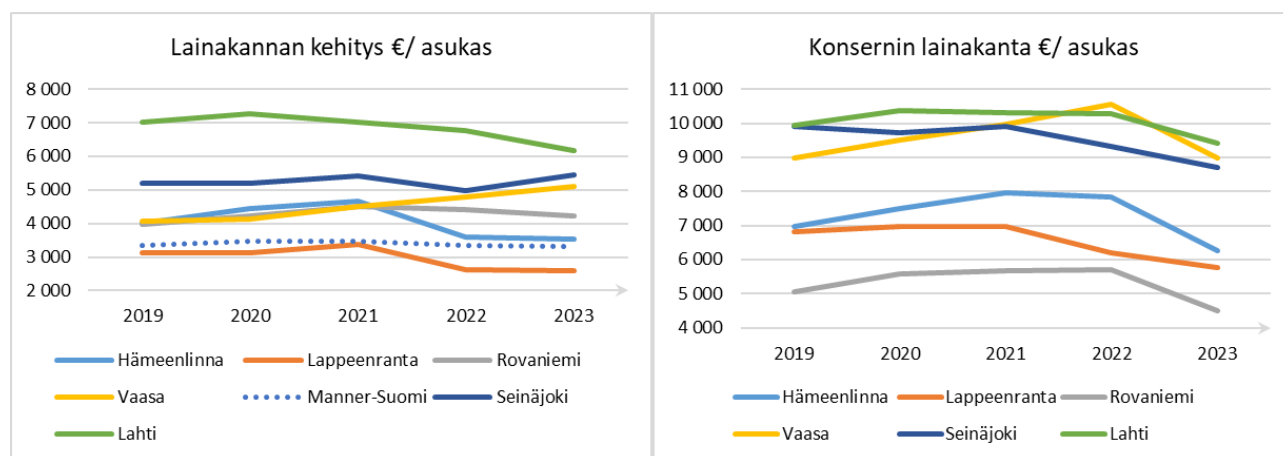
Talouskehitystä on arvioitu kunnan nykyisillä veroprosenteilla sekä nykyisellä väestökehityksellä, mikä vaikuttaa myös valtionosuuksiin. Toiminnan ja investointien lisäksi verotulojen sekä valtionosuuksien kehitys on tärkeä osa kaupungin talouskehitystä.

3.6 Talouden tunnuslukujen kehitys

Tarkastuslautakunta seuraa kaupungin taloudellisen aseman kehitystä kuntalaissa määriteltyjen arviointikriteerien, ns. kriisikuntakriteerien avulla. Vuoden 2023 vahvan tilinpäätöksen ja sitä edeltäneiden positiivisten tilinpäätösten perusteella voidaan todeta, että Hämeenlinnan kaupunki ei arviointihetkellä ole erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, eivätkä kriisikuntakriteerit sen osalta täyty.

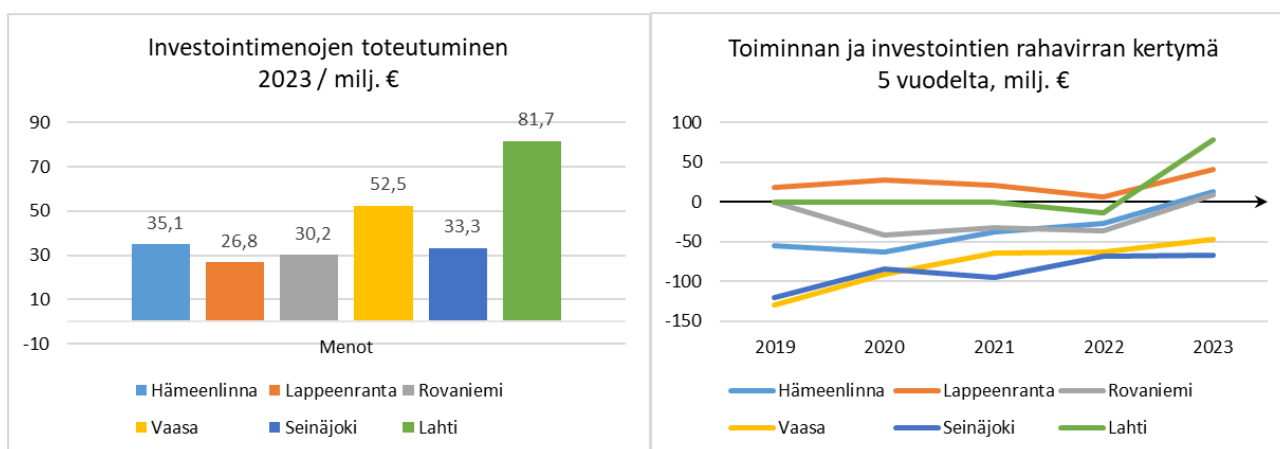
3.6.1 Verrokkikaupungit

Seuraavaksi tarkastellaan tiettyjen talouden tunnuslukujen kehitystä viiden viimevuoden aikana Hämeenlinnassa ja muualla. Verrokkikaupunkeina ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähellä olevat Lappeenranta, Rovaniemi, Seinäjoki ja Vaasa sekä sijainniltaan lähellä oleva, mutta asukasluvultaan huomattavasti suurempi Lahti. Lähteinä on käytetty kaupunginhallitusten maaliskuussa käsittelemiä tilinpäätöksiä.

Kuva 8 Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2019-2023.

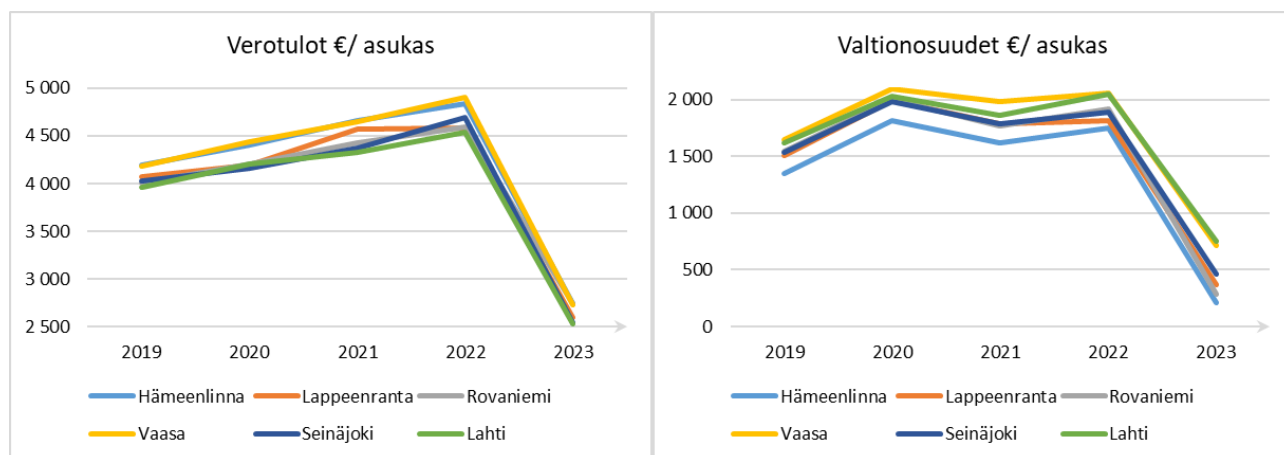
Hämeenlinnan lainakanta laski edellisvuodesta 4,7 milj. euroa ja oli tilinpäätöshetkellä 3 521 €/asukas. Se on lähellä Manner-Suomen kuntien keskimääräisen lainakannan tasoa (3 320 €/asukas). Yllä esitetystä kaaviosta näkyy, että Hämeenlinnan tunnusluku on verrokkikaupunkeihin verrattuna matala, ainoastaan Lappeenrannan kuvaaja on Hämeenlinnan kuvaajaa alempana. Lainakannan kehitys on ollut Kuntaliiton mukaan laskeva koko kuntakentällä jo toista vuotta peräkkäin. Se näkyy erityisesti konsernin lainakannan kehitystä esittävässä kaaviossa, jossa kaikki kuvaajat laskevat alaspäin. Jyrkintä lasku on ollut Hämeenlinnassa ja Vaasassa, joissa konsernin asukaskohtainen lainamäärä on tippunut vuodessa yli 1 570 €/asukas. Hämeenlinnassa konsernin tunnusluku on 6 270 €/asukas, Vaasassa se on 8 971 €/asukas. Konsernin lainakannan merkittävään laskuun vaikutti sairaanhoito-piirin lainakannan siirtyminen hyvinvointialueen taseelle.

Kuva 9 Investointitason vertailu sekä toiminnan ja rahavirran kertymä -tunnusluvun kehitys vuosina 2019-2023.

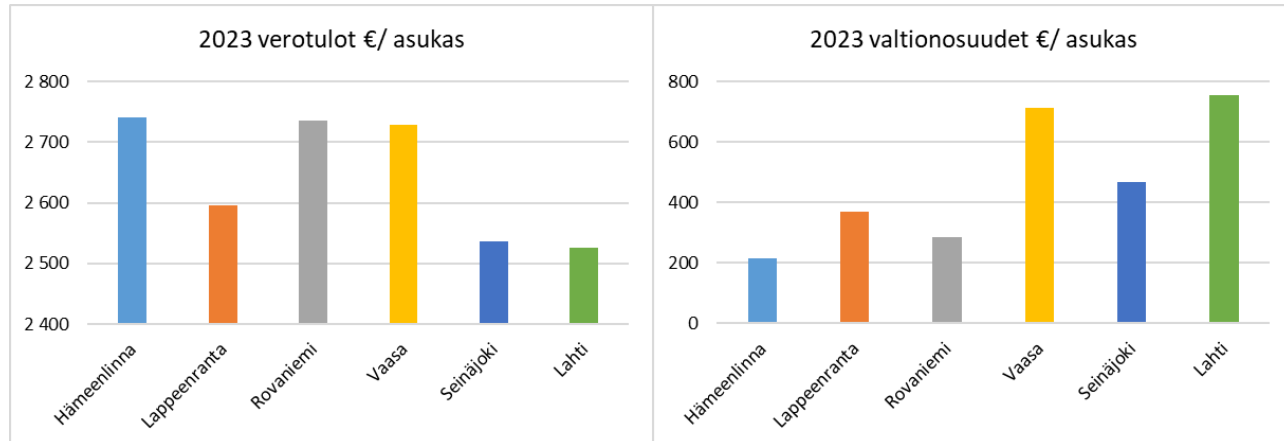
Hämeenlinnan investointimenot olivat asukasluvultaan saman kokoluokan kaupunkien keskitasoa. Verrokkikaupunkien tilinpäätösraportoinnin perusteella arviointivuoden investointimenot olivat korkeimmat Lahdessa ja matalimmat Lappeenrannassa. Talonrakennukseen investoitiin eniten, luukuunottamatta Vaasaa, jossa suurimmat investoinnit tehtiin satama-alueen kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin (11,2 milj. euroa). Vaasan 52,5 milj. euron investointimenoihin sisältyi 21,1 milj. euroa liikelaitosten (Vaasan Vesi ja Vaasan Talotoimi) investointeja, peruskaupungin investointimenot olivat yhteensä 31,4 milj. euroa. Muissa verrokkikaupungeissa ei ole liikelaitoksia.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Hämeenlinnan, Rovaniemen ja Lahden tunnusluku parani viimevuoden negatiivisesta arviointivuoden positiiviseen lukemaan. Vaasassa ja Seinäjoella se oli edelleen negatiivinen.

Kuva 10 Verotulot ja valtionosuudet asukasta kohden vuosina 2019-2023.

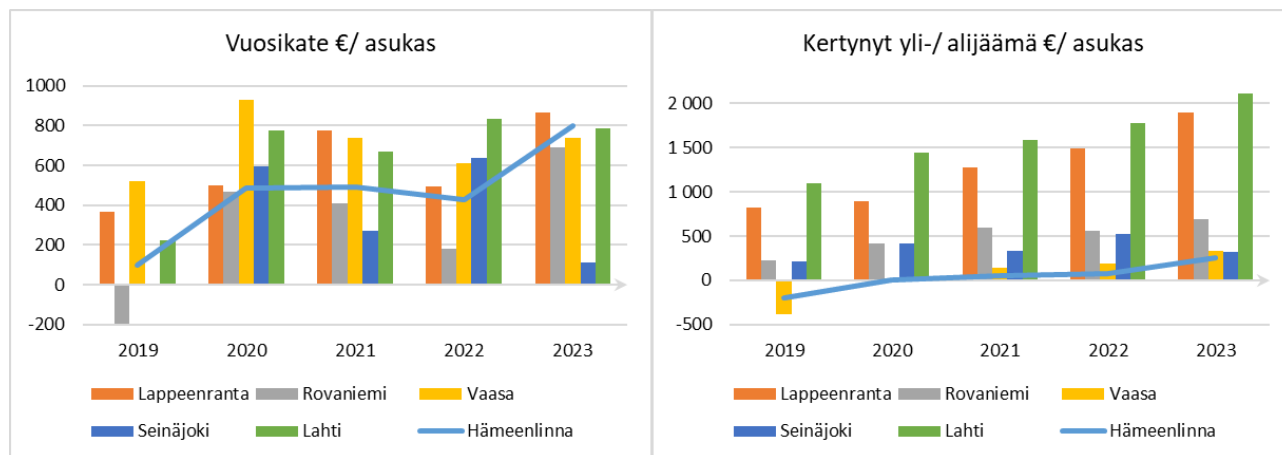
Arviointivuonna kuntatalouden rahavirrat muuttuivat merkittävästi, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu, niihin liittyvät nettokustannukset, vastaavat verotulot, investointivastuu ja pieni osa lainakannasta siirtyivät hyvinvointialueille. Sote-uudistuksesta johtuen Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja laskettiin 12,64 prosenttiyksiköllä. Yllä olevassa kuvassa on kuvattu verotulojen ja valtionosuuksien asukaskohtaista kehitystä, joissa tuo muutos näkyy voimakkaana tulojen laskuna. Käytännössä arviointivuoden tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia edellisvuosiin nähden, koska kaavioissa ei ole huomioitu taustalla tapahtunutta palvelurakenteen muutosta.

Kuva 11 Arviointivuoden verotulojen ja valtionosuuksien vertailu.

Verrokkikaupunkivertailussa Hämeenlinna oli verotuloissa paras ja valtionosuuksissa heikoin. Asetelma on edellisvuoden kaltainen. Hämeenlinnassa hyvän verotulokehityksen taustalla oli mm. työllisten määrän ja palkkasumman positiivinen kehitys. Verotulokertymään vaikuttaa suoraan myös kunnan tuloveroprosentti, joka oli verrokkikaupungeissa 8,36 % lukuun ottamatta Lahden matalampaa 8,11 % ja Rovaniemen korkeampaa 8,86 %. Verrokkikaupunkien verotulot/ asukas tunnusluvun keskiarvo oli 2 643 €/ asukas. Hämeenlinnan tunnusluku oli keskiarvoa 96 euroa parempi, 2 739 €/ asukas.

Valtionosuuksia saatiin verrokkikaupungeissa keskimäärin 467 €/ asukas. Hämeenlinnassa määrä oli 214 €/ asukas, eli alle puolet keskiarvosta. Lahdessa valtionosuuksia saatiin eniten, 753 €/ asukas. Hämeenlinnan verrattain matalaan valtionosuuden määrään vaikuttaa lukio- ja ammattikoulutuksen järjestämistapa. Valtionosuudet niiden osalta maksetaan suoraan Koulutuskuntayhtymä Tavas-tialle. Väestön ikärakenne on toinen valtionosuuksiin vaikuttava seikka. Hämeenlinnassa väestö ikääntyy ennusteiden mukaan maan keskiarvoa nopeammin. Talousjohdon arvion mukaan Hämeenlinnan valtionosuudet tulevat laskemaan noin miljoonan euron vuosivauhdilla lasten ja nuorten määrän vähentyessä.

Kuva 12 Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2019–2023.

Vuosikatetavoite toteutui Hämeenlinnassa arviointivuonna erinomaisesti. Asukaskohtainen tunnusluku oli edellisvuotta lähes tuplasti vahvempi, sijoittuen verrokkikaupunkien keskinäisessä vertailussa toiseksi. Hämeenlinnassa tunnusluku oli 799 €/ asukas ja Lappeenrannassa 868 €/ asukas. Verrokkikaupungeista suurin muutos oli Rovaniemellä, jossa vuosikate asukasta kohden kasvoi 278 % vuoden 2022 tasosta, ollen 692 €/ asukas (2022: 183 €/ asukas). Seinäjoella muutos oli päinvastainen tunnusluvun tippuessa 82 % edellisvuoden tasosta, ollen 113 €/ asukas. Toisaalta asukaskohtaiselle vuosikatteelle ei voida asettaa kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa, johtuen toimintojen organisoinnissa ja palvelutoiminnan laajuudessa esiintyvistä kuntakohtaisista eroista.

Hämeenlinnassa tilikauden tulos oli arviointivuonna 12 milj. euroa ylijäämäinen. Kertyneitä ylijäämiä oli tilinpäätöshetkellä yhteensä 17,2 milj. euroa, joista riittää 252 euroa asukasta kohden. Verrokkikaupunkien tilanne on Hämeenlinnaa parempi. Lahti ja Lappeenranta johtavat vertailua 2 116 € ja 1 893 € asukaskohtaisilla tunnusluvuilla. Hämeenlinna on kirinyt Vaasan ja Seinäjoen tuntumaan, kuten kaaviosta on nähtävissä. Hämeenlinnassa ylijäämiä on arviointivuoden lisäksi rahastoitu jo aikaisempina vuosina, jolloin eurot eivät näy taseeseen kertyneissä ylijäämissä, mutta tuovat vakautta talouteen tiukan paikan tullen. Hämeenlinna-rahastossa oli tilinpäätöshetkellä 86,6 milj. euroa, n. 1 268 €/ asukas.

Arviointi – Talous toteutui arviointivuonna odotettua paremmin johtuen mm. positiivisesta verotulokertymästä sekä työllisten määrän hyvästä kehityksestä. Jälkikäteen vuodelta 2022 maksetut verohännät mahdollistivat tuntuvaan talletuksen Hämeenlinna-rahastoon, tulevaisuuden varalle.

Yleinen kustannusten nousu aiheutti kulutason nostopaineita, mutta koko kaupungin tasolla toimintakatteen nettomuutos alkuperäiseen budjettiin nähden pysyi maltillisena. Vuosikate oli vahva ja kattoi sekä poistot että investoinnit mahdollistaen lainakannan laskun. Myös rahoituksen nettotuotot toteutuivat budjetoitua paremmin.

Tulevaisuuteen on kuitenkin katsottava realistisesti. Kaupungin talouden näkymiä heikentävät ennustettu väestökehitys, joka vaikuttaa sekä vero- että valtionosuustuloihin, liikaa maksettujen valtionosuuksien takaisinperintä tulevina vuosina sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tekemät palveluverkkopäätökset.

Verrokkikaupunkeihin nähden Hämeenlinna suoriutui verokehityksen, vuosikatteen ja lainakannan tason osalta hyvin, valtionosuuksien osalta heikommin. Investointimenot olivat asukasluvultaan saman kokoluokan kaupunkien keskitasoa.

Suositus - Tarkastuslautakunta suosittelee talouden seurannan ja tulevaisuusarvioinnin jatkamista tiiviinä ja kiinteänä osana päätöksentekoa verrokkikaupunkitietoa hyödyntäen. Kaupungin on jatkossakin keskityttävä maltillisuuteen omaehtoisten kustannusten lisäyksissä sekä tarkkuuteen, kestävyYTEEN ja toisaalta rohkeuteen uusissa investoinneissa ja palveluiden järjestämistavoissa. Kaupungin on tärkeää myös tehdä voitavansa väestökehityksen parantamiseksi, jotta vero- ja valtionosuustulojen kehitys tukisi taloudellista tasapainoa.

4 Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arviointi ulottuu kuntalain 121.2 §:n perusteella kunnan oman toiminnan lisäksi myös tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja tytäryhtiöiden toiminnan tulokellisuuden arviointiin.

Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille asetetaan vuosittain valtuustoon nähden sitovat tavoitteet, jotka perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina. Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetettiin erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen sekä toimenpiteet Hiilineutraali Hämeenlinna -tavoitteen toteuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta arvioi strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon tilinpäätöksessä raportoidut toiminnallisten tavoitteiden toteumat sekä vuosikatsauksessa raportoidut tiedot taloudesta ja toiminnasta. Liiketoimintajohtaja esitteli omistajaohjauksen arvion toiminnallisten tavoitteiden osalta vieraillessaan tarkastuslautakunnassa maaliskuussa.

Kokonaisuutena arvioiden strategiset tytäryhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien vuositavoitteiden saavuttamisessa hyvin. Kolme yhtiötä seitsemästä onnistui tarkastuslautakunnan arviointias- teikon perusteella jopa erinomaisesti, toteuman ollessa 83 % - 100 %. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointi ei anna kokonaiskuvaa yhtiön liike- toiminnan onnistumisesta, vaan se kertoo, kuinka hyvin yhtiö on edennyt omistajaohjauksella ta- voiteltuun suuntaan. Yhteisöjen vuosikatsauksessa raportoidaan kattavasti omistajapoliittisten lin- jausten, toiminnan ja talouden toteutumisesta yhteisökohtaisesti, mahdollistaen kokonaiskuvan saamisen.

YHTIÖ	TAVOITTEIDEN TOTEUMA %	ARVIO
HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY	67	Hyvä
HÄMEENLINNAN LIKUNTAHALLIT OY	63	Hyvä
HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY	88	Erinomainen
HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY	57	Hyvä
LINNAN KEHITYS OY	83	Erinomainen
LINNAN KIINTEISTÖKEHITYS OY	100	Erinomainen
VERKATEHDAS OY	67	Hyvä

Taulukko 4: Yhteenveto strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta

Taloudellisia tavoitteita asetettiin kaikille yhtiöille. Nettotulokseen, liikevoiton tai liikevaihdon kehittymiseen liittyvissä tavoitteissa onnistui neljä yhtiötä seitsemästä. Hämeenlinnan Asunnot, HS Vesi ja Verkatehdas raportoivat negatiivisesta nettotuloksesta. Verkatehtaan tappiollinen tulos johtui mm. uudelleenkäynnistymisen ja yhdistymisen aloituskustannuksista. Kustannuksiin vaikutti myös yleinen kustannusten nousu, jota ei pystytty siirtämään asiakashintoihin. Liikuntahallit ei onnistunut säästötavoitteessaan ulkopuolisten palvelujen ostoissa ja henkilöstökuluissa, johtuen kustannustason noususta ja toisaalta siitä, että liikevaihdon kasvu lisäsi ostopalvelun tarvetta. Liikuntahalleilla henkilöstön määrä on raportoidun mukaan vähentynyt, mutta palkat ovat nousseet.

Muita toteutumatta jääneitä toiminnallisia tavoitteita yhtiöillä oli tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaksi. Hämeenlinnan Asunnot raportoi korjausvelan kuntoastetavoitteen jääneen asetetusta tavoitteesta ja HS Veden työllisyystoimenpiteisiin osallistumisen tavoite jäi yrityksistä huolimatta saavuttamatta. Tarkemmat tiedot yhtiöiden tavoitteiden toteutumisen arvioinnista on luettavissa arviointikertomuksen liitteestä 7.1.

4.1 Arviointivuoden aiheet

Lautakunta kutsui arviointivuoden kuluessa kokouksiinsa Verkatehtaan sekä Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön toimitusjohtajat. Seuraavissa kappaleissa on tiivistelmät tarkastuslautakunnalle esitetyistä asioista.

4.1.1 Verkatehdas

Verkatehdas Oy:n toimialana on luovan talouden kiinteistöjen ja -tilojen omistus, hallinta, vuokraus, rakennuttaminen, kunnossapito ja hoito sekä tietoliikenne-, viestintä-, ohjelma-, ravintola- ja yleisöpalvelut sekä edellä mainittujen toimialojen tutkimus-, kehittämis- ja konsultointitoiminta.

Yhtiön tehtävänä on ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä palvelu-, kulttuuri- ja konferenssitoiminnan, luovan alan ja oppimisen keskuksena. Yhtiön liiketoiminnan ydin on toimitilojen pitkäaikainen vuokraus ja tapahtumatoiminnan palveleminen. Keskeisin vetovoimatekijä kilpailluilla tapahtumamarkkinoilla on palvelulupaus: ”Meillä ei tapahtumasi epäonnistu”. Tytäryhtiö teatterin kanssa on vahva yhteisen tekemisen kulttuuri. Teatteri ylläpitää ei-kaupallisia kulttuurisisältöjä Hämeenlinnassa.

Lautakunnalle kerrottiin valtuuston asettamien tavoitteiden kokoushetken toteumatilanteesta. Ainoastaan työllistämistoimenpiteisiin osallistumisen toimitusjohtaja totesi jäävän asiantuntijaorganisaatiossa vähäiseksi. Toisaalta Teatteri tarjoaa mahdollisuuksia harjoittelijoille, työllistetyille, työkokeilijoille ja muille oppijoille. Alla olevassa taulukossa on vedetty yhteen tilinpäätöksessä raportoidun ja tarkastuslautakunnalle välitetyn tiedon perusteella muodostettu arvio tavoitteiden toteutumisesta.

Taulukko 5: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Verkatehdas -konserni toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; nettotulos > 0 €	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma on negatiivinen, -251 532 euroa. Konsernissa on käynnissä kehitysvaihe ja taloudelliset haasteet ovat raportoidun mukaan poikkeuksellisen suuria.	Ei toteudu
Vuoden 2022 alussa toteutetun konsernirakennemuutoksen hyödyt realisoituvat ja näkyvät Verkatehdas -konsernin toiminnassa ja taloudessa. Saavutetut konkreettiset hyödyt (ml. €)	Saavutettuja hyötyjä ovat yhteinen suunnittelu ja sisällön diversiteetti, yleisöpohjan laajentaminen sekä hallinnollinen ja tukitoimintojen yhteistyö. Kehitystyö on kuitenkin vielä kesken eikä kokonaistaloustilanteen haastavuuden takia kustannussäästöjä vielä ole kertynyt.	Toteutuu osittain
Verkatehtaan B2B myynti osana kaupungin matkailuelinvoiman edistämistä käynnistyy suunnitelmien mukaisesti ja tuloksekkaasti; a. Toiminnan tuotot kattavat sen kustannukset, mittarina toiminnan tulos (€) b. Asiakasmäärät kehittyvät odotetusti, mittarina yritysasiakkaiden lukumäärä	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma: a. Toiminnan tulos: 427 000 € b. Yritysasiakkaiden lukumäärä: 53 tarjouspyyntöä, 5 873 yritysmatkailijaa.	Toteutuu
Matkailun B2B myynnin käynnistymisen myötä yhteistyön tärkeys kaupungin ja konsernin muiden toimijoiden kanssa entisestään kasvaa; Yhteiset toimintamallit kaupungin elinvoimavastuualueen ja Linnan Kehityksen kanssa on sovittu ja käyttöön otettu. Mittari: Toimintamallit sovittu ja käyttöön otettu (kyllä/ei)	Hyvä yhteistyö alueen yritysmatkailutoimijoiden kesken, 23 yhteistyöyrittystä mukana palvelussa, Linnan Kehityksen roolin merkitys on kasvanut koko ajan ja yhtiön toimitusjohtaja on mukana Kokous & Kongressin johtoryhmässä. Toimintamalleista kaupungin elinvoimavastuualueen ja Linnan Kehityksen kanssa ei tilinpäätöksessä raportoitu.	Toteutuu osittain
Verkatehdas -konserni jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteiden toteutumisen edistämistä. Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhtiö sai Ekokompassi-hankkeen sertifikaatin 01/2024, aurinkovoimala tuotti jo ensimmäisenä käyttövuonna 5 % kulttuurikorttelin tarvitsemasta energiasta.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Teatterissa on työllistettäviä ja työkokeilijoita.	Toteutuu

Yhtiö onnistui tavoitteiden toteutumisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan hyvin. Talous haastoi, mutta muissa valtuuston asettamissa tavoitteissa onnistuttiin ainakin osittain. Säästötavoitteena on toimitusjohtajan mukaan talouden tasapaino vuodelle 2024. Siihen pyritään kohdentamalla säästötoimia kiinteistö- ja henkilöstökustannuksiin, keskeyttämällä investoinnit lukuun ottamatta pakollisia kehityshankkeita (Opistotalo) sekä virtaviivaistamalla organisaation tehtäviä ja vähentämällä konsernin sisäistä päällekkäistä työtä.

Kaupunkistrategia on avain kaikkeen tekemiseen, sitä seurataan ja siihen peilataan suunniteltuja toimintoja. Yhtiön omaa strategista suunnittelua tehdään yhteistyössä omistajaohjauksen kanssa kaupunkistrategia huomioiden, pyrkimyksenä löytää yhtiön oma rooli kaupungin strategisten lähtökohtien alta. Verkatehdas on ollut mukana laatimassa sekä matkailun tiekarttaa että toimenpideohjelmää, jossa yhtenä kärkenä on yritysmatkailu, jolla arvioidaan olevan vahva aluetaloudellinen vaikuttavuus.

Kuva 13 Verkatehtaalla järjestettiin lokakuussa 2023 Hyvin sanottu -keskustelufestivaali yhteistyössä YLE:n ja Erätauko-säätiön kanssa.

Toiminnan vaikuttavuutta pitkäaikaisessa vuokraustoiminnassa seurataan vuokrausastetta, vaihtuvuutta ja asiakastyytyväisyyttä mittaamalla. Myös lyhytaikaisessa vuokraustoiminnassa asiakastyytyväisyyttä tiedustellaan jokaisen tapahtuman jälkeen. Lisäksi seurataan myyntimääriä, tarjous- ja tilauskantaa sekä asiakkaiden paluuta ja uusia tilauksia. Muita toiminnan vaikuttavuuden seuranta-tapoja ovat toimitusjohtajan mukaan työilmapiiirin ja oman työn arvostuksen seuranta sekä kehityskeskustelut. Alueellista seurantaä tehdään käyttäjätutkimuksia, kävijämääriä ja eri kanavien kautta saatua palautetta seuraamalla.

Työhyvinvointi on toimitusjohtajan mukaan olennaisen tärkeä aihe laajan kriisivaiheen jälkeen. Pitkät ja raskaat lomautukset, suuret muutokset toimintakentällä, organisaatiomuutokset sekä konserniuudistus ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat työhyvinvointiin. Verkatehtaalla on käyty koko henkilöstöä koskevat muutosneuvottelut, joissa olivat mukana kaikki työntekijät. Työnkuvia on

täsmennetty ja uusista toimintatavoista sovittu kehityskeskusteluissa. Työhyvinvoinnin kehitystä seurataan jatkuvasti, sisäinen työhyvinvointi- ja henkilöstökysely tehdään kaksi kertaa vuodessa.

Tulevaisuudessa toimitusjohtaja näkee sekä positiivista kehittämistä, että haasteita. Hän jakaa kriisien myötä syntyneet haasteet taloudellisiin ja henkisiin haasteisiin. Taloudelliset haasteet johtuvat käynnistymisvaikeuksista toimintakentän muututtua sekä uudelleen käynnistymisen kustannuksista. Henkiset haasteet johtuvat epävarmuuden tunteesta, jonka taustalla on myös huoli kriisien jatkuvista vaikutuksista. Haasteisiin vastataan palauttamalla usko tulevaisuuteen ottamalla yhtiön vahvuudet käyttöön.

Opistotalon kehittäminen on askel eteenpäin. Investointia tulee toimitusjohtajan mielestä arvioida suhteessa Paviljonki-hankkeeseen, johon verrattuna se on merkittävä säästö (2 milj. euroa vs. 15 milj. euroa). Konsernimuodon tuoma monimuotoisuus antaa rohkeutta ajatella uusilla tavoilla. Se nähdään Verkatehtaan johdossa uutena alkuna, joka parhaimmillaan lisää Hämeenlinnan, Verkatehtaan ja teatterin näkyvyyttä.

Yhteistyö omistajaohjauksen kanssa saa toimitusjohtajalta kiitosta. Se perustuu avoimeen keskusteluun, yhteiseen ideointiin sekä jatkuvaan, molemminpuoliseen tiedottamiseen. Yhtiöllä ja omistajaohjauksella on yhteiset kehityshalut. Yhdessä tekemisen kulttuuri koetaan luontevaksi.

Arviointi – Verkatehtaan maine houkuttelevana ja toimivana tapahtumapaikkana keskellä Hämeenlinnaa on vetovoimatekijä, jota kannattaa vaalia. Kokous ja kongressipalvelun yhden luukun periaate on hyvä idea, jota on viety arviointivuoden aikana hienosti eteenpäin.

Tarkastuslautakunta onnittelee Verkatehdasta kunniainnoinnasta tapahtumalan Evento Awards -kilpailussa, jossa se oli tapahtumapaikkakategorian finalistina ensimmäistä kertaa.

Suositus - Tapahtuma-, kongressi- ja kulttuurialan tapahtumista on kova kilpailu. Tarkastuslautakunta kannustaa Verkatehtaan johtoa yhdessä omistajaohjauksen kanssa etsimään keinoja Verkatehtaan hyvän maineen ja aseman edelleen vahvistamiseksi, tunnettuuden lisäämiseksi ja taloudellisen onnistumisen edistämiseksi.

Kilpailussa tarvitaan myös rohkeaa otetta, mikä voi olla esimerkiksi kaupunkien välistä yhteistyötä tai monimuotoisia kulttuuritapahtumia. Verkatehtaan on tärkeää olla myös hämeenlinnalaisille tuttu ja mukava paikka vapaa-ajan viettoon.

4.1.2 Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö

Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö on Hämeenlinnan kaupunkikonserniin kuuluva yleishyödyllinen säätiö, joka on perustettu vuonna 1979. Säätiön tarkoituksena on parantaa ensisijaisesti vähävaraisten vanhusten asuinoloja ja asunnonsaantimahdollisuuksia. Tarkoitustaan säätiö toteuttaa vuokraamalla rakennuttamiaan tai sen hallintaan ja omistukseen luovutettuja tai muuten hankkimiin asuntoja mahdollisimman halpaa vuokraa vastaan vähintään 60 vuotta täyttäneille hämeenlinnalaisille.

Toiminnan vakauden ytimessä on toimitusjohtajan mielestä asukkaiden riittävyys (käyttöasteet), taloudellinen onnistuminen sekä kiinteistöjen arvon ylläpitäminen. Nykyhetken ja tulevaisuuden riskejä ja haasteita ovat: pääomakulujen nousu, korjausvelan määrän kurissa pitäminen, asuntojen käyttöasteiden riittävä taso, hyvinvointialueen mahdollisesti aikanaan tekemät muutokset sekä säätiön operatiivisessa hallinnossa toimivien henkilöiden vähäinen määrä (1 kpl).

Kuva 14 Hyvinvointikeskus Sauvola on yksi kohteista, joissa hyvinvointialue tekee asukasvalinnat ja tuottaa palvelut.

Talouden tasapainossa pitäminen on toimitusjohtajan mukaan tärkein kriteeri pitkäjänteiselle, terveellä pohjalla olevalle toiminnalle, joten vuoden kuluessa tehtävien päätösten on tuettava tasapainoista taloudenpitoa. Säätiön talous on saadun tiedon mukaan hyvällä tasolla. Kustannusten nopeasta noususta huolimatta arviointivuoden aikana saatiin tehtyä sellaisia toimia, että alijäämää ei ennusteesta huolimatta syntynyt, vaan tilikauden tulos oli positiivinen. Säätiö on kerryttänyt viimeisen 5-7 vuoden aikana puskurirahastoa, joka auttaa lähimpien 5-6 vuoden aikana alkavassa prosessissa erilaisten talosaneerausprojektien suhteen.

Korjausvelasta ei ole tiedossa tarkkaa euromäärää, mutta jokaisen kohteen korjaustarpeet on kirjattu, samoin korjaushistoria. Toimitusjohtaja pitää tärkeämpänä sitä, että yhtiöllä on käytössään

realistinen kiinteistökohtainen korjaussuunnitelma vuosiksi eteenpäin kuin sitä, että tiedetään yhteenlasketun korjausvelan kokonaismäärä tietyssä ajankohtana. Yhteisöllä on oltava tiedossaan keinot, miten korjausvelan kanssa tullaan toimeen. Saadun tiedon mukaan säätiön hallitus linjasi, että ensi vuoden syksyllä kiinteistöstrategian päivityksen yhteydessä pitää olla auttava korjausvelka-arvio jokaisen kiinteistön osalta.

Toiminnan vaikuttavuuden seurantaan liittyen toimitusjohtaja totesi luottavansa tuloslaskelmaan ja taloudellisen tilanteen seurantaan. Varsinaisia vaikuttavuuden mittareita ei hänen mukaansa säätiöllä ole käytössä. Asukastyytyväisyyden järjestelmällisemmästä seurannasta on toimitusjohtajan mukaan keskusteltu ja sen lisäarvoa suhteessa kustannuksiin arvioitu, mutta toistaiseksi siihen ei nähty perusteita sitoutua. Asukastyytyväisyyttä kuitenkin seurataan mm. yhteisöohjaajilta ja talonmiehiltä saatavan palautteen avulla. Lautakunta totesi myös käyttöasteen olevan hyvä vaikuttavuuden mittari.

Säätiö seuraa henkilöstön työterveyskäyntien ja sairauspoissaolojen määrää, etenkin lyhyiden, toistuvien päivien poissaoloja. Jaksamisesta ja hyvinvoinnista keskustellaan kehityskeskustelujen ja muiden tapaamisien yhteydessä säännöllisesti. Myös työntekijöiden vaihtuvuutta seurataan. Säätiössä vaihtuvuus on kiinteistöhoitoalan yleinen vaihtuvuustaso huomioituna erittäin vähäistä. Henkilöstön pitkät työurat säätiön palveluksessa tukevat työyhteisössä tehtyjä valintoja ja toimenpiteitä henkilöstöpolitiikassa, tällä hetkellä työurien keskipituus on 11,5 vuotta.

Arviointi – Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön tarkoituksena on parantaa ensisijaisesti vähävaraisten vanhusten asuinoloja ja asunnonsaantimahdollisuuksia. Säätiön vuokrahinta on lähellä markkinahintaa, koska talonmiesten työpanos sisältyy vuokraan nostaen hintaa. Toisaalta säätiöllä ei ole katetavoitetta niin kuin suurilla kiinteistöyhtiöillä ja sen vuoksi se pystyy tarjoamaan suhteellisen edullisia vuokria. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota säätiön tarkoituksen toteutumiseen. Säätiön mukaan toiminta on nyt tasapainoilua talouden, odotusten ja jatkuvuuden turvaamisen välillä. Säätiö toteuttaa kiinteistöjen korjausta ja kunnossapitoa suunnitelmallisesti. Pitkäjänteisestä suunnittelusta huolimatta korjausvelkaa on vaarassa kertyä.

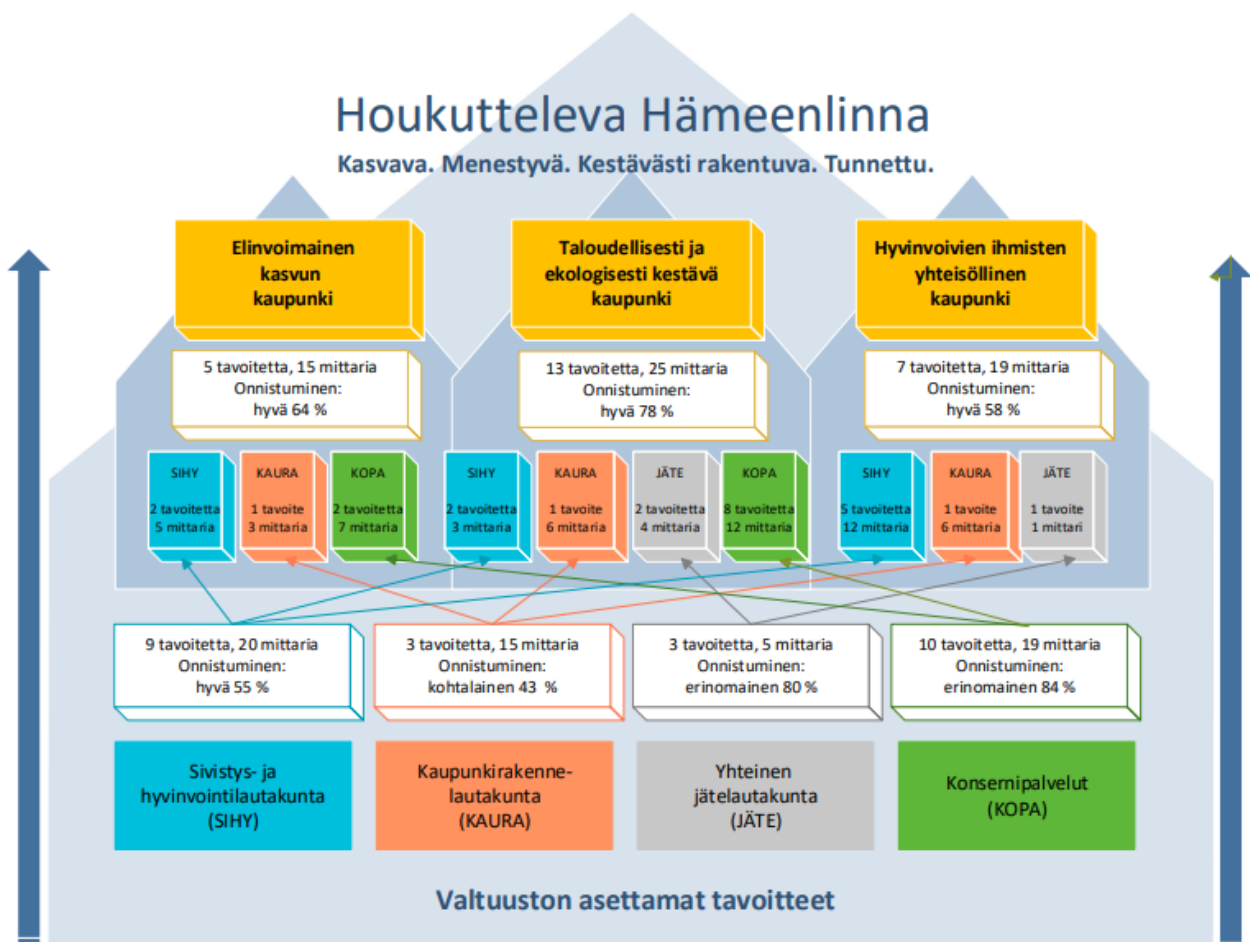
Suositus – Säätiön kiinteistöomaisuutta ja taloutta hoidetaan suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Kustannusten kasvu vaikeuttaa säätiön tarkoituksessa onnistumista ja tähän tulisi tulevaisuudessa löytää uusia keinoja, jotta vanhuksille pystytään myös jatkossa tarjoamaan edullista asumista iäkkäiden määrän lisääntyessä Hämeenlinnassa.

5 Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

5.1 Strategian päämäärät

Kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen lautakunnat ja konsernipalvelut ovat laatineet valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapolitiittisia linjauksia. Omistajapolitiittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja -yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista.

Päämäärien etenemistä kuvaava tieto koostuu lautakuntien ja konsernipalveluiden tavoitteiden ja mittareiden pohjalta. Tavoitteet linkitetään päämääriin, jotta niiden etenemistä voidaan seurata. Päämääriä on kolme: Elinvoimainen kasvun kaupunki, Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki ja Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki.

Kuva 15 Tarkastuslautakunnan näkemys valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta suhteessa strategiaan päämääriin.

Tilinpäätöksessä on kerrottu kaupunkistrategian vaikuttavuuden arvioinnista kattavasti. Vaikuttavuustietoa seurataan kaupunkiorganisaatiossa toiminnan eri tasoilla.

- Houkutteleva Hämeenlinna vaikuttavuusmittarit antavat kaupunkitasoisen kokonaiskuvan onnistumisesta ja vaikuttavuudesta, joita raportoidaan johtoryhmälle ja kaupunginhallitukselle kvartaaleittain.
- Strategiset päämäärät ovat vaikuttavuuden seurannan ytimessä. Kerättyä mittareiden seurantatietoa julkaistaan kaksi kertaa valtuustokaudessa, syksyllä 2023 ja keväällä 2025.
- Lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto seuraavat talousarvion sitovien tavoitteiden ja niihin liitettyjen mittareiden toteutumista kaksi kertaa vuodessa, puolivuositiedotustissa ja tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan keskittynyt tilinpäätöksessä raportoitujen sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointiin ja on niiden avulla arvioinut myös strategisten päämäärien edistymistä.

Arviointi - Kaupunkistrategian päämäärien edistämisessä on toimialoilla ja konsernipalveluissa onnistuttu tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukaan hyvin, toteuman ollessa 58 % - 78 %. Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunkin päämäärää on mittareiden mukaan edistetty vahvasti. Myös elinvoimaisen kasvun ja hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisen kaupungin päämäärät ovat edenneet lautakunnille ja konsernipalveluille asetettujen tavoitteiden kautta hyvin.

Tarkastuslautakunta korostaa, että arvio onnistumisesta perustuu mittareiden kautta saatuun tietoon ja on vahvasti sidoksissa päämääriä edistäviksi määriteltujen tavoitteiden ja niiden onnistumista mittaamaan asetettujen mittareiden laatuun. Mittareista tulisi muodostua kokonaisuus, joka ei ole liian raskas tai toiminnasta irrallinen, eikä tuota liikaa kustannuksia tai työvoimatarvetta. Hyvät mittarit tuottavat johtamiseen työvälineitä, henkilöstön sitoutumista ja työtyytyväisyyttä.

Suositus - Tarkastuslautakunta kannustaa rohkeuteen ja kunnianhimoa tavoitteiden asetannassa, jotta tulosten seurannalla voidaan johtaa toimintaa tavoiteltuun suuntaan. Mitatun onnistumisen luotettavuus on suoraan verrannollinen sitä mittaamaan asetettujen tavoitteiden laadukkuuteen.

5.2 Strategian jalkauttamisen toteutuminen

Tarkastuslautakunta kysyi strategian jalkauttamisen toteutumisesta arviointivuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä. Vastausten laajuus ja analyttisyys vaihteli esittelijöiden välillä. Vastaukset on kokonaisuudessaan sisällytetty arviointivuoden aiheet -kappaleisiin, joissa kerrotaan tarkemmin yksiköiden toiminnasta.

Kuva 16 Kaupunkiveneet ovat soutuveneitä, jotka ovat kaikkien vapaasti käytettävissä. Ne tuodaan rannoille taas touko-kesäkuussa 2024.

Kaupunginmuseumo näkee tiiviin yhteyden kaupunkistrategian ja oman toimintansa välillä. Työssä on lupa innostua ja olla rohkea, töitä tehdään yhdessä ja museolla tuetaan onnistumisia. Kaupunginmuseumon tavoitteena on kaupunkilaisten kulttuurihyvinvoinnin ja elinvoiman lisääminen monipuolisten näyttelyiden, tapahtumien ja muiden palveluiden kautta sekä matkailun edistäminen myös valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavien näyttelyiden ja tapahtumien avulla, esim. Sibeliuksen syntymäkodin syysmatineat ja Heljä Liukko Sundströmin näyttely. Kaupunginmuseumon selkeä näkemys strategiasta ja sen päämäärien toteuttamisesta museotoiminnan kautta on luettavissa kokonaisuudessaan kappaleessa 5.5.2. Myös taidemuseo tavoittelee määrätietoisesti strategisia päämääriä luomalla positiivista ja kulttuurimyönteistä kuvaa kaupungista sekä lisäämällä kaupunkilaisten ja muiden asiakkaiden hyvinvointia laadukkaalla ja kiinnostavalla näyttelytoiminnalla. Lisäksi se panostaa saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen mahdollistamalla taiteen liikuteltavuuden, taidelaukkujen, taidelanssien ja vauvapakettien avulla sekä mm. kokeilemalla taiteen esittämistä

kauppakeskuksessa. Taidemuseo on myös tehnyt rohkeita ja ainutlaatuisia osallisuuteen liittyviä projekteja, kuten Z/N dialogi ja Taidevaltakunnan asiantuntijaraati.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan toiminta toteuttaa erityisesti strategista päämäärää Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisestä kaupungista. Keskusta-alueella valvonnalla pyritään liikenteenohjauksen mukaiseen pysäköintiin, asuntoalueilla pyritään ohjaamaan pysäköinti sille osoitetuille alueille ja yleisesti pyritään infran kunnossa pysymiseen esim. maastopysäköintiä hillitsemällä. Rakennusvalvonassa toimintaa pyritään ohjaamaan kaupungin arvoja vastaavaksi, tavoitteena asukaslähtöisemmät ja palveluhenkisemmät asiointikanavat sekä yhteisöllisyyden huomioiminen viestinnässä. Infran tulosalueella koetaan, että strategiassa on leveä kärki, jonka vuoksi sen toimintaa ohjaava vaikutus on käytännössä pieni ja tavoitteet ovat käytännön toiminnallisia tavoitteita.

Nuorisopalveluissa hyvinvointityötä tehdään yksilö- ja ryhmätoimintana mm. taiteen, liikunnan ja luonnon parissa. Lapsiystävällisessä Hämeenlinnassa kohtaamiset, vuorovaikutus, yhteisöllisyys, osallisuus, turvalliset tilat ja aikuiset ovat nuorisotyön ydinosaa ja matalan kynnyksen palvelua. Verkatehtaalla koetaan, että kaupunkistrategia on avain kaikkeen tekemiseen, sitä seurataan ja siihen peilataan suunniteltuja toimintoja. Elinvoima- ja työllisyyspalveluissa todetaan, että elinvoiman karkityö on käytännössä jatkuvaa työtä strategian kirkastamiseksi sekä strategisten hankkeiden määrittämiseksi.

Arviointi – Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota arviointivuoden kuluessa lautakunnassa vierailleiden esittelijöiden vaihtelevaan kokemukseen kaupunkistrategian toteuttamisesta. Suurin osa kertoi toiminnan olevan selkeästi strategiasta johdettua. Toisaalta saatiin viestiä, että strategia koettiin työntekijöiden näkökulmasta jopa vieraaksi ja toisaalla siihen kaivattiin terävöittämistä.

Suositus - Tarkastuslautakunta suosittelee kaupunkistrategian tutkimista, siitä keskustelua oman työn näkökulmasta ja sen omaksi ottamista, jotta se ei jäisi irralliseksi ylätason suunnitelmaksi. Vastuu strategian jalkauttamisen toimeenpanosta on toimiala- ja tulosaluejohdolla, mutta sen omaksumiseen vaaditaan aktiivisuutta koko henkilöstöltä.

5.3 Elinvoiman kärjet

Elinvoimajaosto päätti lokakuussa 2023 kolmesta keskeisestä elinvoiman teemasta: elinkeinojen kehittäminen, asuminen ja matkailu. Elinvoimatyötä on siltä pohjalta jatkettu keskustellen alueen eri toimijoiden kanssa tavoitteena löytää jaettu näkemys Hämeenlinnan elinvoiman kehittämisestä. Työn tuloksena syntyi Elinvoiman kärjet -esitys, joka kuvaa elinvoiman rakentamista Hämeenlinnassa. Esitys on jäsennelty neljään osaan: elinvoiman kivijalat, elinvoiman kärkiohjelmat, kaupunkikehitysalueet ja strategiset hankkeet.

Kaupunginhallitus hyväksyi 22.4.2024 elinvoimajaoston ehdotuksen elinvoiman kärjiksi, ohjaamaan kaupungin elinvoimatyötä. Asia käsiteltiin valtuustossa 6.5.2024. Elinvoiman kärjet -esityksessä on tunnistettu ja määritelty ne kivijalat, joille elinvoiman rakentaminen perustuu. Kivijalkoja on kolme: Suomen houkuttelevin sijainti, Uudistuva kulttuurikaupunki ja Eurooppalainen opiskelukaupunki. Kivijalat perustuvat sekä tunnistettuihin kestäviin kilpailuetuihin että kaupungin mahdollisuuksiin valjastaa niitä. Kivijalat liittyvät sekä pehmeisiin että koviin elinvoimatekijöihin. Ne toimivat läpileikkaavina teemoina, kun kehitetään elinkeinoja ja osaamista, asumista, matkailua ja keskustaa.

Kuva 17 Elinvoiman kärjet -esityksen tiivistelmä visuaalisesti esitettynä.

Elinvoiman rakentaminen perustuu yllä mainitun kolmen kivijalan kehittämiseen neljän elinvoiman kärkiohjelman avulla. Elinvoiman kärkiohjelmilla luodaan kehyskertomus siitä, mitkä ovat kaupungin pitkän aikavälin tavoitteet elinvoiman edistämisen kannalta keskeisimmillä osa-alueilla. Ohjelmat ovat luonteeltaan toteutusohjelmia. Kärkiohjelmilla tavoitellaan elinvoiman kivijalkojen mukaista erottautumista muista kaupungeista. Ohjelmilla pyritään varmistamaan avoimuus ja läpinäkyvyys päätöksenteossa. Elinvoiman neljä kärkiohjelmaa ovat: Matkailu, Keskustavisio, Elinkeinot ja osaaminen sekä Asumiskaupunki.

Kaupunkikehitysalueet ovat niitä alueita, joiden kehittämiseen kohdistetaan erityisiä resursseja. Kaupunkikehitysalueisiin kohdistuvilla kehityspanostuksilla pyritään luomaan taloudellista kasvua ja investointeja. Tällä nähdään olevan laajempaa vaikutusta kaupungin houkuttavuuteen yritysten ja asukkaiden näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda Hämeenlinnaa esiin sekä kansallisesti että kansainvälisesti kiinnostavana kaupunkina.

Strategisilla hankkeilla haetaan konkretiaa kaupungin kehittämiseen. Tavoitteena on hankkeiden määrätietoinen edistäminen sekä positiivisen viestinnän parantaminen. Strategiset hankkeet voivat kohdistua kaupunkikehitysalueen kehittämiseen tai kaupungin toimintatavan merkittävään

kehittämiseen. Strategisilla hankkeilla pyritään erityisesti saamaan yksityisiä, alueellisesti vaikuttavia investointeja Hämeenlinnaan.

Elinvoiman kärkiohjelmien toteutusohjelmien valmistelu on käynnissä. Matkailun toteutusohjelmaa valmisteltiin aikaisemman työn pohjalta kirkastamalla tavoitteita, valitsemalla kärjet, määrittelemällä roolit ja resurssit sekä toimenpiteet. Lopputuloksena syntyi tiivistelmä kokonaisuudesta, jossa on selkeät toimenpiteet, aikatavoite ja vastuutahot. Hämeenlinnan kaupunginhallitus hyväksyi elinvoimajaoston ehdotuksen matkailun toteutusohjelmasta kokouksessaan 2.4.2024. Tapahtumien osalta ohjelma tulee päätöksentekoon kesäkuussa 2024. Keskustavisiio sekä Elinkeinot ja osaaminen -toteutusohjelmat tulevat päätöksentekoon loppuvuodesta 2024, Asumiskaupungin toteutusohjelma loppuvuodesta 2025.

Arviointi – Elinvoimatyö on käynnistynyt suunnitelmallisesti. Tarkastuslautakunnalle korostettiin elinvoimatyön kärkien selkiyttämisen ja viestinnän tärkeyttä. Tämä työ on edennyt saatujen tietojen perusteella haluttuun suuntaan alkuvuodesta 2024.

Lautakunta pitää tärkeänä elinvoimajaoston työtä kärkiteemojen vahvistamiseksi ja selkeiden roolien, resurssien, toimenpiteiden ja aikatavoitteiden määrittelemiseksi.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä olemassa olevien verkostojen ja yhteisten foorumien hyödyntämistä ja korostaa viestinnän tärkeyttä elinvoimatyön edistämisessä.

Suositus – Tarkastuslautakunta kannustaa elinvoimajaostoa ja sen valmistelevia viranhaltijoita elinvoiman kärkiohjelmien huolelliseen ja määrätietoiseen valmisteluun niin, että ohjelmien edistymisen seuranta on mahdollista toimivien ja asianmukaisten mittareiden avulla. Luotettava ja laadukas seurantatieto tukee päätöksentekoa ja elinvoimatyön ohjattavuutta.

5.4 Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta

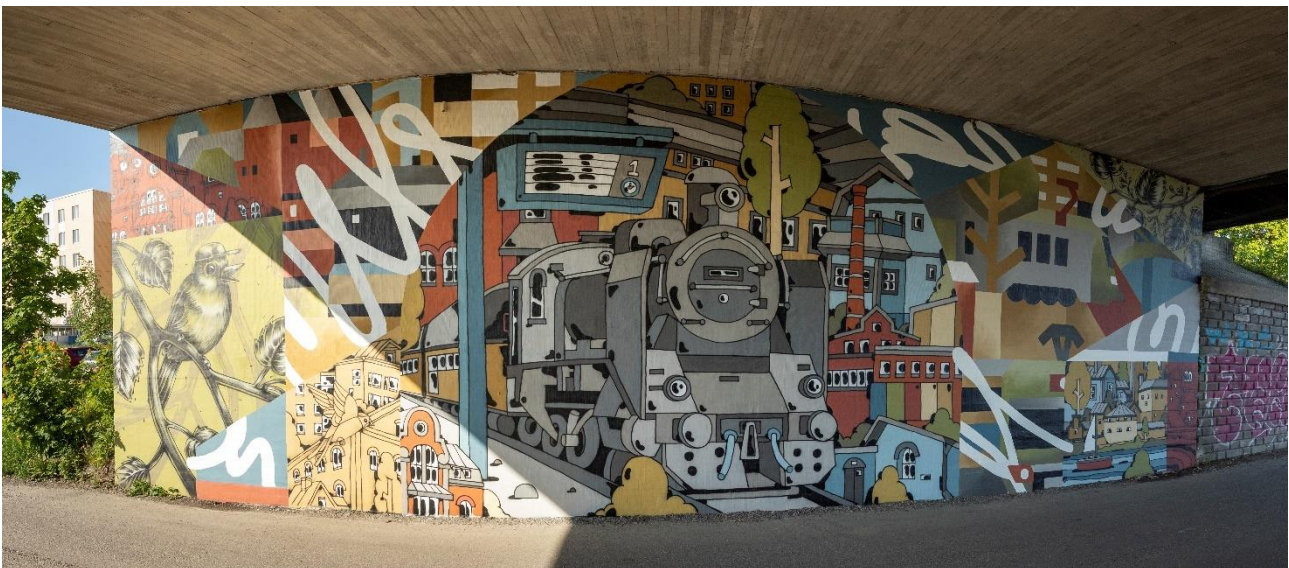
Kokonaisuutena arvioiden lautakunnat ja konsernipalvelut onnistuivat valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa hyvin. Jätelautakunta ja konsernipalvelut onnistuivat tarkastuslautakunnan arviointiasteikon perusteella jopa erinomaisesti, toteuman ollessa yli 80 %.

TOIMIALA	TAVOITTEIDEN TOTEUMA %	ARVIO
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	55	Hyvä
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	43	Kohtalainen
JÄTELAUTAKUNTA	80	Erinomainen
KONSERNIPALVELUT	84	Erinomainen

Taulukko 6 Yhteenveto toimialojen tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan arvio poikkeaa kaupunginhallituksen tilinpäätöksessä raportoimasta tavoitteiden toteutumisesta erityisesti sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sekä kaupunkirakennelautakunnan kohdalla, johtuen pääosin tavoitteille asetettujen mittareiden heikkouksista.

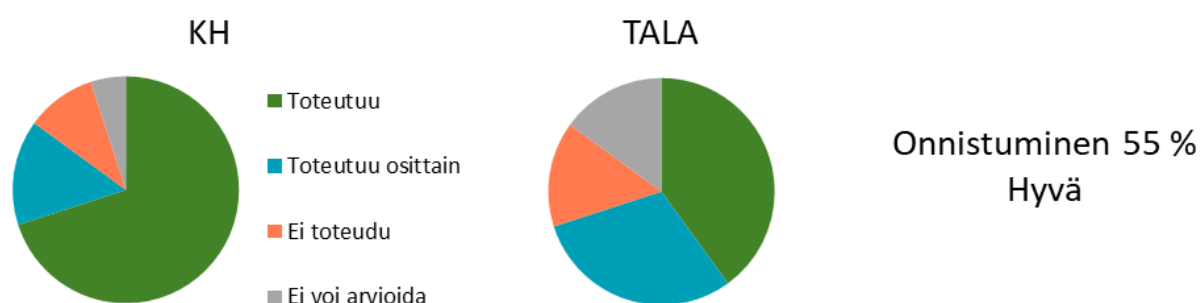
Hyvä mittari on yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä. Se osoittaa kehityksen suunnan ja on ristiriidattomasti määritelty. Se tuottaa tietoa tavoitteiden saavuttamisen tilasta. Hyvä mittari kuvaa tavoitteen saavuttamista sekä määrällisesti että laadullisesti.

Kuva 18 Räikee katutaidefestivaalin 2023 graffiti rautatieaseman alikulussa on katutaiteilija Jukka Hakasen käsialaa. Räikee-tapahtuman ja katutaidetyöpajat tuottaa Kulttuurikeskus ARXin nuorille suunnattu monitaiteinen, monimuotoinen ja monipaikkainen kaupunkikulttuurin alusta HÄX. Festivaalin aikana maalattiin yli 30 kohdetta, joiden seinillä työskenteli yhteensä 40 katutaiteen ammattilaista rinnallaan yli 300 lasta ja nuorta.

5.5 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli yhdeksän ja niihin liittyviä mittareita 20. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 55 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin.

Kuva 19 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on yllä olevassa kuvassa esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Piirakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat selvästi toisistaan. Tarkastuslautakunnan arvioon vaikutti merkittävästi tavoitteen toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden laatu. Useissa tapauksissa todettiin, että mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa, eikä tavoitteen toteutumista siten voitu yksiselitteisesti sen avulla arvioida.

Taulukko 7: Lasten ja nuorten liikkumisen edistäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin yli valtakunnan keskitason	Hämeenlinnassa MOVE-testien tulokset ovat hieman paremmat kuin maassa keskimäärin.	Toteutuu ■
Liikuntavälitunnit käytössä 80 %:lla oppilaista	Keväällä 2023 tehdyn mittauksen mukaan liikuntavälitunnit toteutuvat 86 %:lla oppilaista.	Toteutuu ■

Taulukko 8: Vuorovaikutuksen laatu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hyvinvointiraporttiin/kertomukseen valitut ja hyte-kertoimeen sisältyvät kouluterveyskyselyn tulokset parantuneet	Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kehitys on ollut negatiivinen edelliseen vuoteen verrattuna. Lasten- ja nuorten tuloksissa oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät indikaattorit ovat kokonaisuutena heikentyneet kaikilla kouluasteilla.	Ei toteudu □
Vuorovaikutuksen laatu varhaiskasvatuksessa (Kehittävä Palaute)	Kehittävä palaute v. 2023: 45,4 %. (v. 2020: 38,4 % - v. 2021: 50 % - v. 2022: 27 %). Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain ■

Taulukko 9: Kielellisten valmiuksien ja lukutaidon edistäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Oppilaiden lukutaidon tulokset edellisvuotta paremmat	Tilinpäätöksessä ei ole raportoitu tuloksia.	Ei voida arvioida

Taulukko 10: Sitoutuminen varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus kasvaa edellisvuodesta.	Varhaiskasvatuksen osallistumisaste 83,9 %. (v. 2021: 79,45 % ja v. 2022: 81,4%)	Toteutuu
Lasten sitoutuminen toimintaan varhaiskasvatuksessa (Kehittävä Palaute)	Lasten toiminnasta 54,4% on jatkuvaa tai kestäväää ja intensiivistä (Suomen ka. 34,9 %). Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Oppilaiden poissaolomäärien vähentyminen edellisvuodesta	Poissaolot ovat vähentyneet 11 % vuodesta 2022.	Toteutuu

Taulukko 11: Asukkaiden aktivoiminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen yhdessä hyvinvointialueen kanssa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kulttuurin ja liikunnan TEA-viisarit yli koko maan keskiarvon	Kulttuurin TEA-viisari v. 2023: 87 (koko maa 71) Liikunnan TEA-viisarin tietoja kerätään parillisina vuosina, joten arviointivuoden tulosta ei ole saatavilla, v. 2022: 72 (koko maa 72)	Toteutuu
Liikkumiskerrat kaupungin ja yhtiön sisäliikuntapaikoissa	Tilinpäätöksessä on raportoitu liikuntahalliyhtiöiden tilojen liikuntakerrat 789 559 (v. 2022: 706 327). Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman toimeenpano	Ikäihmisten asumisen ohjaus ja neuvonta on aloitettu, lisäksi asumisen teema on ollut esillä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tapaamisissa. Matalan kynnyksen avoimet ovet -tapahtumia on järjestetty sekä tiivistetty yhteistyötä museoiden ja kirjaston kanssa.	Toteutuu
Asukkaille toteutetaan päihdetilannekysely	Päihdetilannekysely tehdään 2024 keväällä.	Ei toteudu

Taulukko 12: Talouden tasapainotusohjelman toteuttaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Tasapainotusohjelman selvitykset on tehty ja päätökset edistävät talouden tasapainottamista	Kattava selvitys toimialan palveluverkosta valmistui syksyllä 2023. Palveluverkkoselvityksestä kirjattiin säästöjä tuleville vuosille 200 000 euroa tavoitteen ollessa 2,2 milj. euroa. Talousvaikutukset jäivät vähäisiksi.	Toteutuu osittain
Asiakas- ja palautekyselyn tulokset	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on saanut palveluverkkoselvitysten palautteen tiedoksi syksyllä.	Toteutuu

Taulukko 13: Kestävän elämäntavan opinpolun toimeenpano

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kokemus kestävän elämäntavan edistymisestä (oppilaiden, henkilöstön itsearviointi)	Selvitystä ei ole tehty. Kestävän elämäntavan kokonaisuutta valmistellaan LUMA-strategian yhteydessä.	Ei toteudu

Taulukko 14: Monipuolisten kulttuuri- ja liikuntapalvelujen turvaaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Käyntien määrä eri palveluissa ei laske - museoiden kävijämäärä - kirjastojen lainausten määrä - liikuntatilojen käyttöaste - uimahallien kävijämäärät - lastenkulttuurin osallistujia-/käyntimäärät - liikuntaryhmien osallistumiskerrat	Liikuntatilojen käyttöaste, liikuntaryhmien osallistumiskerrat, uimahallien kävijämäärät sekä kirjastojen lainausten määrät kasvoivat edellisvuoden määristä. Myös taidemuseon ja kaupunginmuseon kävijämäärät kasvoivat, kun huomioidaan sekä maksavat että ilmaiskävijät. Lastenkulttuurin osallistujia-/käyntimääriä ei ole raportoitu lautakunnan sitovissa tavoitteissa.	Toteutuu osittain
Järjestöavustuksilla avustettavan toiminnan osallistujamäärä Minipilotteihin osallistuneiden määrä	Järjestöavustusten ja minipilottien osallistujamäärä on uusi indikaattori. Vuoden 2023 osallistujamäärät olivat järjestöavustuksissa 128 521, jatkuvan toiminnan minipiloteissa 10 234 ja kokeellisen toiminnan minipiloteissa 8 074. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida
Eri kohderyhmien kokemus kulttuurista ja liikunnasta	Tilinpäätöksessä on raportoitu asiakaspalautteen keräämisestä kulttuuripalveluissa sekä aikuisväestön liikunta ja terveystottumukset -kyselystä. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain

Taulukko 15: Positiivisen viestinnän vahvistaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sihyn kanavien some-seuraajien määrä	Some kanavien seuraajanmääriä kartoitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2023. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida ☒
Viestintä edistää lapsen oikeuksien näkymistä ja toteutumista (Unicefin LYK-indikaattori)	Lapsen oikeuksien näkymistä ja toteutumista on edistetty viestimällä mm. asukaslehdessä, kaupungin somessa ja verkkosivuilla. LYK-verkkosivujen kävijämäärä 2 246 (2022: 1 825).	Toteutuu ■

Lasten ja nuorten liikunnan edistämisen tavoitteissa on mittareiden mukaan onnistuttu, samoin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sitoutumisen tavoitteissa. Myös asukkaiden aktivoimista terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen yhdessä hyvinvointialueen kanssa on edistetty, pois lukien päihdetilannekysely, joka toteutetaan keväällä 2024. Monipuolisten kulttuuri- ja liikuntapalvelujen turvaamiseksi on tehty töitä ja positiivista viestintää on vahvistettu. Talouden tasapainottamisohjelman toteuttamista vietiin eteenpäin, vaikka palveluverkkouudistuksella tavoitellut säästövaikutukset jäivät poliittisessa päätöksenteossa vähäisiksi.

Muita merkittäviä onnistumisia, joita kaupunginjohto nosti tarkastuslautakunnalle antamassaan yhteenvedossa esiin, olivat mm. investointiohjelman eteneminen suunnitellusti, tapahtumien ja osallisuuden tukeminen sekä hyvin alkanut yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.

Kuva 20 Hämeenlinnan yhteiskoulun uudisrakennuksen peruskiveen muurattiin aikakapseli 1.6.2023.

Arviointi – Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vuorovaikutuksen laatu -tavoitteeseen, jonka toteutuminen oli kytketty osin kouluterveyskyselyn tulosten parantumiseen. Keväällä julkaistussa hyvinvointiraportissa todetaan, että kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kehitys on ollut negatiivista edelliseen vuoteen verrattuna. Lasten- ja nuorten tuloksissa oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät indikaattorit ovat kokonaisuutena heikentyneet kaikilla kouluasteilla. Myös oppilaiden lukutaidon tulokset ovat edelliseen mittauskertaan nähden laskeneet kouluterveyskyselyn perusteella. Lukuseulan tuloksia ei tilinpäätöksen valmistamiseen mennessä ollut saatu, mutta alustavan tiedon mukaan tulokset ovat huolestuttavia.

Lisäksi lautakunta totesi, että kohderyhmien kokemus on mittarina hankala, koska sen toteutumista on vaikea arvioida. Käyttökelpoinen mittari voisi olla esim. aikuisväestön liikunta ja terveystottumukset -kyselyn tulosten tietty taso tai suunta.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota kouluterveyskyselyn tulosten osoittamaan negatiiviseen kehitykseen lasten ja nuorten oppimiseen ja lukutaitoon liittyen. Lisäksi tarkastuslautakunta toistaa suosituksensa liittyen tavoitteiden ja niiden toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden toimivuuteen. Mittarin tulee olla täsmällinen, jotta sen avulla pystytään arvioimaan onko tavoitteessa onnistuttu. Toivotulle kehitykselle täytyy määritellä suunta ja määrälle tavoitetaso.

5.5.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella. SIHYn menomäärärahat ylittyivät 0,5 milj. euroa, johon kaupunginhallitus myönsi ylitysoikeuden 18.3.2024 § 23.

Toimintakatteen tasolla talous toteutui hiukan muutettua talousarviota paremmin. SIHYn toimintakate oli -125,4 milj. euroa, +3,7 % vuodesta 2022. Se ylittyi alkuperäiseen talousarvioon nähden 1,6 milj. euroa ja alittui muutettuun talousarvioon nähden 1,2 milj. euroa. Suurimmat talousarviomuutokset tehtiin varhaiskasvatuksen ja opetuspalvelujen tulosalueilla.

Taulukko 16: SIHYn toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2023	TA-MUUTOS	MTA	TP 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS	-1 301	-39	-1 340	-1 271	69	-5 %
VARHAISKASVATUSPALVELUT	-36 177	-1 430	-37 607	-37 545	62	0 %
OPETUS-, NUORISO- JA LASTENKULTTUURIPALVELUT	-70 540	-1 281	-71 821	-70 960	860	-1 %
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT	-15 742	-80	-15 822	-15 575	247	-2 %
TILIKAUDEN TULOS	-123 760	-2 830	-126 590	-125 352	1 238	-1 %

Varhaiskasvatuksen talousarviomuutos toimintakatteen tasolla oli -1,4 milj. euroa. Toimintatuotoista vähennettiin asiakasmaksutuloja ja lisättiin tukia ja avustuksia. Toimintamenoihin haettiin lisärahoitusta palvelusetelikustannuksiin, omiin henkilöstökustannuksiin ja sisäisiin vuokriin.

Opetus, nuoriso ja lastenkulttuurin toimintakate oli -71 milj. euroa ja poikkeama muutettuun talousarvioon nähden 0,9 milj. euroa, mikä johtui ennen kaikkea ennakoitua suuremmasta kotikuntalaskutuksesta. Talousarviomuutoksella lisättiin toimintatuottoja 2,2 milj. euroa ja toimintamenoja 3,5 milj. euroa. Lisärahoitusta haettiin ennakoitua suurempiin henkilöstömenoihin, vieraskielisten oppilaiden merkittävästä määrästä johtuvaan valmistavan opetuksen kasvuun sekä vuokriin.

Lautakunnan mahdollisuudet osallistua kaupungin talouden tasapainotukseen vähenivät merkittävästi, kun toimialan yksiköitä koskeneen palveluverkkoselvityksen tulokset jäivät vähäisiksi.

5.5.2 Arviointivuoden aiheet

Lautakunta kutsui arviointivuoden kuluessa kokoukseensa nuorisopalvelujen, kaupunginmuseon ja taidemuseon vastuhenkilöt kertomaan vastualueensa tavoitteiden toteutumisesta ja muista ajankohtaisista asioista.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö on sivistys- ja hyvinvointitoimialan opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalveluihin kuuluvaa toimintaa, jota johtaa nuorisotyön päällikkö. Toiminnan taustalla on kunnan vastuu nuorisolain toteuttamisesta, nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin.

Nuorisopalveluissa työskentelee kuusi vakituista nuorisotyöntekijää ja yksi hanketyöntekijä, joilla on nimetyt yläkoulut, alueet ja nuorisotilat sekä yksi vakituinen nuorisotyöntekijä ja oppisopimusopiskelija pelitilalla. Lisäksi yksikköön kuuluu 12 nuorisotilojen osa-aikaista ja kausiluonteista ohjaajaa sekä viisi vakituista etsivää nuorisotyöntekijää, joista yhden toimenkuvaan kuuluu etsivän nuorisotyön koordinointi.

Toimintaa järjestetään kouluilla, nuorisotiloissa, kauppakeskuksissa ja erilaisissa tapahtumissa. Lisäksi nuorisopalvelut hallinnoi moniammatillisen nuorten palvelupiste Ohjaamon toimintaa, joka on kaikille alle 30-vuotiaille nuorille tarkoitettu matalan kynnyksen palvelupaikka. Ohjaamotiimiin

kuuluu ohjaamokoordinaattori, kaksi omavalmentajaa sekä TEM:n avustuksella palkattu määräaikainen hyvinvointivalmentaja ja oppisopimusopiskelija. Työllisyys- ja elinkeinopalvelujen siirtymien valtiolta kuntien vastuulle tuo nuorisotyön päällikön mukaan haasteita Ohjaamon toimintaan. Nuoret tarvitsevat edelleen matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa yhden luukun periaatteella, joten monialaisen yhteistyön kehittäminen on tärkeää.

Kuva 21 Nuorten ajatuksia vuodesta 2030.

Valtuuston asettamista sitovista tavoitteista ei ole osoitettu suoraa mittaria nuorisopalvelujen toimintaan, mutta Lapsiystävällisessä Hämeenlinnassa kohtaamiset, vuorovaikutus, yhteisöllisyys, osallisuus, turvalliset tilat ja aikuiset ovat nuorisotyön ydinosiaamista ja matalan kynnyksen palvelua, myös digitaalisesti. Nuoria tuetaan heidän eri elämänvaiheissaan yhdenvertaisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen, rinnalla kulkien ja palveluihin saattaen. Hyvinvointityötä tehdään yksilö- ja

ryhmätoimintana mm. taiteen, liikunnan ja luonnon parissa. V-päivät, Ohjaamon Nuorten Ääni -ryhmä ja nuorisovaltuusto luovat kanavia osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksille. Myös yksilötasolla koetaan oman elämän hallintaan liittyviä onnistumisia. Nuorisoasumista tuetaan vuosittaisella avustuksella ja yhteistyöllä (NAL Hämeenlinnan Seutu ry, etsivä nuorisotyö ja Ohjaamo). Vies-tintää hoidetaan nuorisotyöntekijöiden toimesta sosiaalisen median kanavilla (#hmlnuorisotyö) sekä työntekijöiden tunnistamiseen liittyvillä asioilla kuten työasuilla ja pinkeillä kaulanauhoilla sekä positiivisella ja ystävällisellä asenteella.

Henkilöstön työhyvinvointia seurataan aktiivisesti. Seurannan välineinä ovat mm. viikoittaiset tiimi-palaverit, säännölliset kehityskeskustelut ja ideariihet sekä välitön palaute onnistumisista. Tärkeää on myös johtajan tavoitettavuus ja tuki. Työhyvinvoinnin haasteena nuorisotyön päällikkö näkee työssä jaksamisen. Nuorten tilanteet kuormittavat henkisesti, mielenterveyshaasteiden parissa kamppailevia nuoria joutuu joskus kannattelemaan pitkäänkin, koska toisaalta palveluihin ei pääse tarpeeksi nopeasti ja toisaalta ne koetaan riittämättömiksi. Myös työn rajaamisen taito ja erilaiset tarpeet lisäkoulutukseen luovat omat haasteensa.

Nuorisopalvelujen toimintaa seurataan ja tietoa kerätään nuorisotyön dokumentointijärjestelmien ja nuorille suunnattujen kyselyjen avulla. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon nuorilta saatu palaute sekä työntekijöiden ja verkostojen kokemukset ja näkemykset. Tavoitteena on tehdä toiminnallisesti laadukasta nuorisotyötä suunnitelmallisesti ja ajan ilmiöihin joustavasti vastaten. Kanuunan (Kunnallisen nuorisotyön kehittämisverkosto) laatimat arviointikriteerit rakentuvat nuo-risotyön suhdeteorian ympärille, jolle myös nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS) perustuu.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet näkyvät nuorisotyön arjessa mm. nuorisotilojen aukioloai-kojen supistamisena ajalle syys-joulukuu, tammi-huhtikuu ja tilojen tehostamisena. Nuorisotilat ovat pääsääntöisesti koulujen tiloissa. Kesäleiritoiminta on korvattu liikkuvalla nuorisotyöllä kesä-heinäkuussa.

Ulkopuolista hankerahoitusta on haettu ja saatu toiminnan kehittämiseen:

- AVI: 100 000 € v. 2023-24 koulussa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen, Hyvä Hämis.
- AVI: 20 000 € vuosille 2022-23 toiminnan kehittämiseen nuorisotyössä, Bunkkeri eSports.
- Hämeenlinnalaiselta säätiöltä saatu avustus 10 000 € etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon nuor-ten ryhmätoimintaan.
- TEM: 100 % avustus hyvinvointivalmentajan palkkauskuluihin vuosina 2022-24.
- Vuosittain haettavaa valtionavustusta on arviointivuonna saatu etsivään nuorisotyöhön 150 000 €.

Nuoruus on tärkeä vaihe ihmisen elämässä, jolle on annettava oma arvo sellaisenaan eikä välivai-heena kohti aikuisuutta. Nuorisotyön päällikön mielestä nuoruuden pitäisi olla sellainen aika, jolloin nuoret kokevat, että kaikki on mahdollista. Nuorisotyö on se taho, joka mahdollistaa ja tukee nuoren kasvua ja hyvinvointia erilaisissa tilanteissa sekä tarjoaa turvallisen aikuisen ja tilan vapaaehtoiselle kohtaamiselle ja läsnäololle.

Koronan jälkeen sosiaaliset vuorovaikutustilanteet ovat vähentyneet, yksinäisyys on lisääntynyt ja luottamus tulevaisuuteen on heikentynyt. Nuorten itsetunnon ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen sekä yhteisöllisen toiminnan järjestämiseen tarvitaan ammattilaisten osaamista ja tukea. Nuorisotyöntekijöiden järjestämän toiminnan myötä saadaan nuorille ennaltaehkäisevää tukea sekä iloa ja onnistumisen kokemuksia ilman suorituspaineita.

Arviointi - Nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi on merkittävä aihe nuorisotyön kentällä. Palvelutarjonta ja nuorten tarpeet eivät aina kohtaa, jonka vuoksi on tärkeää selvittää millaista tukea nuoret tarvitsevat. Mielenterveyteen liittyviin ongelmiin pitää löytyä konkreettisia ratkaisuja ja sitä kautta vähentää nuorten ahdistusta ja yksinäisyyttä, vahvistaa itsetuntoa ja osallisuuden sekä yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja poistaa sosiaalsiin tilanteisiin liittyviä pelkoja.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä palvelujen järjestämisessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia ja osa nuorten kanssa työskentelevistä henkilöistä tai heidän toimenkuvistaan on vaihtunut. Tämän seurauksena erityisesti mielenterveysongelmista kärsivien nuorten palvelupolut ovat jääneet epäselviksi tai puutteellisiksi.

Suositus – Nuorten hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja vahvistamiseen tarvitaan pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tehtävään yhteistyöhön on panostettava ja se on saatava toimimaan nykyistä jouhevammin, nuorten tarpeet huomioiden. Opiskeluhuollon ja kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä tulee vahvistaa.

Kaupungin on tärkeää kuulla sekä nuoria että nuorisotyön ammattilaisia nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevan arjen ja elinympäristön kehittämiseksi.

Taidemuseo

Hämeenlinnan taidemuseo on osa kulttuurin ja vapaa-ajan tulosalueen keskeisiä toimintoja. Taide-museon näyttelyt ja tapahtumat esittelevät kuvataidetta ja siihen liittyviä ilmiöitä eri aikakausilta. Museo toimii Verkatehtaan alueella kahdessa näyttelyrakennuksessa, Engelissä ja Lohrmannissa, joissa on esillä sekä vanhemman taiteen näyttelyitä että kiinnostavia katsauksia nykytaiteeseen. Taidemuseossa avautuu noin 2-4 uutta näyttelyä vuosittain.

Taidemuseon kokoelma on vaikuttava, sisältäen yli 8 000 taideteosta. Kokoelman perustana ovat Viipurin taidemuseosta toisen maailmasodan aikaan evakuoitujen taideteokset. Taidemuseo kartuttaa kokoelmaansa vuosittain 20 000 euron hankintamäärärahalla, joka mahdollistaa uusien ja ajankohtaisten nykytaiteen teosten lisäämisen kokoelmaan. Museon tiloihin on talletettuna myös yli 600 taideteosta sisältävä Niemistö-kokoelma ja muita lahjoituskokoelmia, kuten Vexi Salmen kokoelma, Ester Heleniuksen, Laila Karttusen, Ludvig ja Aija Wennervirran, Maija Isolan, Mikko Hovin, M.S. Elomaan lahjoituskokoelmat. Kokoelmien teoksia lainataan aktiivisesti muiden museoiden näyttelyihin.

Taidemuseo tarjoaa näyttelyiden yhteydessä tapahtuma- ja työpajatoimintaa eri ikäluokille vauvoista ikäihmisiin, esim. taiteilija- ja asiantuntijaopastukset näyttelyihin liittyen, Lasten lauantai - tapahtumat sekä vuosittaiset Kulttuuripolkuun liittyvät vierailut 4.-luokkalaisille. Lisäksi museo osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin omalla ohjelmallaan, esim. Hippalot, Taiteiden yö ja Valoilmiö. Viime vuosina museo on valittu useana vuonna Taidetestaajat-kohteeksi.

Taidemuseo toteuttaa alueellista taidemuseotyötä (ALVA) Kanta-Hämeen alueella ja saa tähän työhön erillistä valtionosuutta. Alueellisen taidemuseon tehtävänä on toimia taiteen ja visuaalisen kulttuuriperinnön asiantuntijana sekä kehittää ja edistää toimialansa yhteistyötä sekä taiteen ja visuaalisen kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta. Hämeenlinnassa alueellista taidemuseotyötä toteutetaan mm. kuvataiteen kentän verkostotapaamisina ja koordinoimalla vuosittain Kuvataiteen päivän viettoa Kanta-Hämeessä. Lisäksi Taidevaltakunta-biennaali toteutetaan ALVA-työnä.

Valtuuston asettamista tavoitteista suoraan museotoimintaan johdettavia ovat tulotavoite sekä kävijämäärätavoite. Taidemuseon kävijämäärien kerrottiin olevan kasvussa ja tilinpäätöksessä raportoidun mukaan myös tulot toteutuivat ennakoitua paremmin.

Kaupunkistrategiaa toteutetaan laadukkaalla, kiinnostavalla ja houkuttelevalla näyttelytoiminnalla. Taidemuseolla on erittäin hyvä maine ja näyttelyt kiinnostavat valtakunnallisesti ja osittain myös kansainvälisesti. Museo luo positiivista ja kulttuurimyönteistä kuvaa kaupungista ja lisää tunnettuutta mm. medianäkyvyyden kautta. Taidemuseo tuo taiteen lähelle ihmisiä ja edistää taiteen saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta, esim. Taidelaukut, Taidelanssi, Vauvapaketti, kokeilu taiteen esittämisestä kauppakeskuksessa.

Taidemuseo on merkittävä vetovoimatekijä Hämeenlinnassa. Museokorttikävijöistä 75 % tulee muualta, erityisesti Helsingistä ja Tampereelta. Hämeenlinnan taidemuseolla on pitkäaikaisia

kumppanuuksia, mm. ARS FENNICA -säätiö, ja niiden merkitys näkyy. Taidemuseon asema rakentuu tunnettuuden ja arvostuksen kautta. Sen valtakunnallinen vetovoima kehittää kaupungin vetovoimaa. Museomatkailla on merkittävä vaikutus aluetalouteen.

Museoalaan liittyy tällä hetkellä positiivisia näkymiä, museot kiinnostavat ja museoiden kävijä- ja käyntimäärät ovat kasvaneet. Museoista on tullut matkailukohteita sekä viihtymisen ja ajanviettämisen paikkoja. Positiivinen trendi tarjoaa paljon mahdollisuuksia. Hämeenlinnan ja taidemuseon sijainti on erinomaisen hyvä, joten potentiaalia matkailullisen merkittävyyden kehittämiseen löytyy. Kehittämistyö vaatii panostusta viestintään, museon tulee erottautua ja saada näkyvyyttä.

Kaupunginmuseo

Hämeenlinnan historiallinen museo perustettiin vuonna 1910 ja avattiin yleisölle vuonna 1912. Se on yksi Suomen vanhimmista museoista. Päänäyttelytilat olivat Lukiokadun ja Linnankadun kulmassa vuosina 1912-2001, Hämeen linnan alueella vuosina 2001-2016. Vuonna 2016 muutettiin nykyisiin Museo Skogsterin tiloihin ja samalla nimi muuttui Hämeenlinnan historiallisesta museosta Hämeenlinnan kaupunginmuseoksi.

Kaupunginmuseo koostuu neljästä museosta, jotka järjestävät tapahtumia ja näyttelyitä: Museo Skogster, Palanderin talo, Sibeliuksen syntymäkotina ja Säästöpankimuseo. Kokoelmiin sisältyy yli 50 000 esinettä ja 500 000 kuvaa. Kaupunginmuseolla on 20 vakituista työntekijää ja neljä tiimiä sisältäen mm. seuraavia vakansseja: arkeologi, kulttuuriympäristöasiantuntija, rakennuskorjausneuvoja, rakennustutkija, kokoelmatutkija, markkinointi ja tiedotusammanuenssi, museolehtori, näyttelyammanuenssi, museomestari, konservattoriammanuenssi, palveluvastaava ja museonjohtaja.

Kaupunginmuseo on toiminut Kanta-Hämeen alueellisena vastuumuseona vuodesta 2020 alkaen. Sen tehtäväkenttään kuuluu rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijuus koko maakunnassa (n. 300 viranomaislausuntoa/ vuosi), museoiden hoidon edistämistehtävä (30 paikallismuseota, 10 ammatillista museota) sekä 1 100 arkeologista kohdetta ja lukematon määrä rakennetun ympäristön arvoalueita ja kohteita. Museolaki (314/2019) edellyttää alueelliselta vastuumuseolta nelivuotista, toimintaa ja palveluita koskevaa, alueellista suunnitelmaa, josta neuvotellaan ja sovitaan Museoviraston kanssa ja jonka sisältöä opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa alueellisella valtionosuudella. Merkittävästi museon toimintaa säätelevässä suunnitelmassa määritellään toimialueen raja, tehtävät ja työnjako alueen sisällä. Työaika raportoidaan vuosittain Museovirastolle.

Valtuuston asettamista tavoitteista suoraan museotoimintaan johdettavia ovat tulotavoite sekä kävijämäärätavoite. Museonjohtaja esitteli lautakunnalle kokoushetken toteumatilanteen sekä ennusteen näiden osalta, joka näytti hyvältä. Budjetoimattomat menot kuitenkin vaikuttavat merkittävästi museon tulokseen, eikä sillä ole vaikutusmahdollisuuksia niiden syntymiseen. Kyseisiä menoja ovat mm. sisäisten vuokrien ja palkkojen korotukset.

Muita kaupunginmuseon toimintaan johdettuja tavoitteita ovat alueellinen työ, siihen liittyvä kulttuuriympäristötietojärjestelmän käyttöönotto, kokoelmien paikkajärjestelmän selkeyttäminen ja näyttelyhankkeiden edistäminen. Vuoden 2023 aikana tavoitteita on toteutettu perustamalla amanuenssin vakanssi, joka on täytetty ja ohjattu mm. viranomaistoimintaan arkeologian ja rakennetun ympäristön osalta. Myös kulttuuriympäristötietojärjestelmä, joka tukee kulttuuriympäristötyötä ja mahdollistaa tietojen tallentamisen, jakamisen ja hyödyntämisen, on kilpailutettu ja kokoushetkellä käyttöönottovaiheessa. Museon kokoelmista osa on Laajamäentien varastossa ja osa Kokevalla, johon on tehty tilan olosuhdehallintaa merkittävästi parantava ilmastointiremontti. Näyttelyhankkeissa on edistetty neljää näyttelyhanketta.

Hämeenlinnan kaupunginmuseon ja Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon toiminta on museonjohtajan mukaan kokonaisvaltaisesti Hämeenlinnan kaupunkistrategian päämäärien toteutumista tukeva. Kaupunginmuseon markkinoinnin tavoitteena on museotoiminnan ja alueen kulttuuriperintöarvojen näkyväksi tekeminen, asiakasmäärien lisääminen sekä kaupungin strategian ja viestinnän tukeminen.

Minun kaupunginmuseoni on Hämeen historiallinen museokeskus. Sinne on helppo päästä. Rakennus on tunnistettava ja sitä voidaan käyttää markkinoinnissa. Sen edessä halutaan ottaa selfieitä. Se tuottaa mielihyvää, yhteisiä muistoja ja resursseja.

Museo on asiantuntijakeskus, jonne voi mennä viettämään aikaa, keskustella asiantuntijoiden kanssa, neuvotellakseen sopivaa rakennuspaikkaa, saadakseen rakennuksen hoitoneuvoja, löytääkseen apua kulttuuriperintötiedon etsimiseen tai tuodakseen arvioitavaksi esineitä. Voit sopia tapaamisen museon kahvilaan, vinkata museosta tai museokaupan uniikista valikoimasta tuttaville, käydä katsomassa jonkun viidestä huippukiinnostavista näyttelystä.

Näyttelyissä on aina jotain uutta, myös muualta tuotua ja kansainvälistä virtaa. Palvelut kattavat kulttuurihistorian laajalti pysähtymättä Kanta-Hämeen rajalle ja myös luontoperinnön yhteistyössä erilaisten yhdistysten kanssa. Museo antaa aineksia hyvään, elämisen arvoiseen elämään.

Museossa on tilaa vapaaehtoistoiminnalle, yhdistysten kanssa tehdyille näyttelyille. Museopedagogiset tilat ja pedagoginen ohjelma ovat loistavat ja jättävät mieluisan muistijäljen. Museo on ajankohtainen, yhteiskunnallinen vaikuttaja ja loistava yhteistyökumppani. Ennen kaikkea museo voi taata, että siellä vierailu on laadukas, kansainvälistä vertailua kestävä kokemus. Siellä käyntiä voi suositella kenelle tahansa.

Kuva 22 Näkymä – Kaupunginmuseo vuonna 2030.

Houkutteleva Hämeenlinna -kaupunkistrategia tähtää kasvavaan, menestyvään, kestävästi rakentuvaan ja tunnettuun Hämeenlinnaan. Kaupunginmuseo edistää osaltaan kaupunkistrategian toteutumista kolmen strategisen päämäärän kautta seuraavasti:

Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki: Monipuolinen ja osallistumista tukeva näyttelytarjonta, ajankohtaiset luennot, suuret tapahtumat, mahdollisuus osallistua kulttuuri perinnön hoitoon, kaikille avoin kulttuuriympäristötietojärjestelmä ja saavutettava asiantuntijapalvelu tavoittavat vuosittain tuhansia asiakkaita. Rakennetun ympäristön ja arkeologisten kohteiden hoidon ja suojelun asiantuntijapalvelu vaikuttaa maankäytön suunnittelun ja suorien asiakaskontaktien kautta

mielekkään, vetovoimaisen ympäristön säilymiseen. Adoptoi monumentti ohjelma mahdollistaa yhteisöllisyyttä.

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki: Toteutetaan kokoelmalogistiikkaa ja kokoelmahallintaa. Rakennetun ympäristön ja arkeologisten kohteiden hoidon ja suojelun asiantuntijapalvelu vaikuttaa maankäytön suunnittelun ja suorien asiakaskontaktien kautta mielekkään, vetovoimaisen ympäristön säilymiseen.

Elinvoimainen kasvun kaupunki: Toteutetaan museoiden asiakaspalvelua, museokauppatoimintaa ja tapahtumia. Rakennetun ympäristön ja arkeologisten kohteiden hoidon ja suojelun asiantuntijapalvelu vaikuttaa maankäytön suunnittelun ja suorien asiakaskontaktien kautta mielekkään, vetovoimaisen ympäristön säilymiseen. Rikas ympäristö vetää asukkaita ja matkailijoita puoleensa.

Tapahtumien ja matkailun tiekartassa on esitetty joukko tavoitteita ja toimenpiteitä tapahtuma- ja matkailualan liiketoiminnan vahvistamiseksi, toimintaedellytysten parantamiseksi, esteiden poistamiseksi ja tarjonnan rikastamiseksi. Pienistä paikalliskulttuuria ja identiteettiä vahvistavista tapahtumista suurtapahtumiin, erikokoisia eri yleisöille. Museolla on vuosittain kymmeniä tapahtumia:

- Palanderin talon talvirieha ja jouluku, Murhamysteerit, Sibeliuksen syntymäkodin Syysmatineat, Vanhusten viikon opastukset, kävelykierrokset, Taiteiden yö, Kulttuuriympäristöpäivät, luennot
- monipuolisuus ja yhteistyö esim. kulttuuriympäristöpäivät Hattulan seurakunnan ja kunnan kanssa
- Sibeliuksen festivaalit yli kunnan rajojen
- kaupunkilaisten kuuntelu: Syysmatineat ja Pride-viikon tapahtumat

Toiminnan vaikuttavuutta seurataan asiakkaille suunnatuilla kyselyillä sekä kävijämääriä seuraamalla (museoiden päivittäiset kävijät, tapahtumien kävijät, nettisivut, META) myös palveluna annettuja lausuntomääriä seurataan. Henkilöstön työhyvinvointia mitataan ja seurataan vuosittaisilla kyselyillä, säännöllisillä kehityskeskusteluilla, viikkopalavereissa ja tiimipalavereissa.

Museo Skogsterin vuokrasopimus on päättymässä vuoden 2026 lopussa. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan palveluverkkoselvityksessä esitettiin museoinvestoinnin kohteeksi Kumppanuustaloa, joka on alustavan arvion mukaan mahdollista korjata museokäyttöön sopivaksi. Lisäksi Palanderin talon kotimuseosta ja mahdollisesti myös Laajamäentien varastosta luovuttaisiin. Museojohtajan mukaan esitys aiheuttaa sekä näköalattomuutta että näköaloja ja toisaalta perusteltua huolta siitä, että Palanderin talosta luovuttaisiin ymmärtämättä ajoissa 30 vuoden kulttuuri-investoinnin luopumisen luonnetta ja merkitystä kaupungin ja kaupunkilaisten imagolle ja identiteetille. Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan käsittelyyn tuodaan selvitys Hämeenlinnan kaupungin museolle toteutettavasta uudesta vetovoimaisesta ja elinvoimaa vahvistavasta pääkohteesta kesällä 2024.

Kuva 23: Kumppanuustalo oli mukana sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluverkkoselvityksessä.

Arviointi – Koheneva ja säilyvä kulttuuriympäristö on valttikortti Hämeenlinnalle. Museot ovat tärkeä osa sitä. Kiristyvät talouden näkymät aiheuttavat huolta toiminnan kehittämisen kannalta. Kaupunginmuseon ja taidemuseon suurimmat kulu-erät muodostuvat henkilöstökuluista sekä näyttelyihin ja kokoelmien säilyttämiseen tarvittavista tilakustannuksista. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisesti kiinteistökustannusten korkeaan tasoon.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo on yksi Suomen vanhimmista museoista merkittävine kokoelmineen. Kokouksessa nousi esiin huoli nykyisten tilojen sopimattomuudesta museotoiminnalle. Näyttelyiden laatua heikentävät matala seinäkorkeus ja museoesineille sopimattomat olosuhteet. Näyttelytilat ovat riski museo-esineturvallisuudelle ja työturvallisuudelle. Kävijämääriä ei voida kasvattaa. Puutteelliset tilat rajoittavat mahdollisuuksia tuottaa korkeatasoisia näyttelyitä, joissa on arvokkaita esineitä. Se aiheuttaa mainehaittaa paitsi kaupungille myös alueelliselle vastuumuseolle, joka ohjaa muita museoita mm. museorakennusten laadun osalta.

Arviointi - Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että museoille asetettujen tavoitteiden ja mittareiden perusteella ei voida päätellä niiden onnistumista kokoelmatyössä ja sen resurssoinnissa. Lautakunta esittää huolensa siitä, että museoiden onnistumista monipuolisessa tehtävässään ei sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa seurata toiminnalle asetettujen tavoitteiden ja mittareiden avulla (kokoelmatyö, näyttelytoiminta, alueellinen vastuumuseo sekä kaupunginmuseon viranomaistehtävät), eikä päättäjillä näin ollen ole mahdollisuutta muodostaa kokonaiskäsitystä museotoiminnan onnistumisista ja haasteista asiantuntijoiden koostaman tiedon perusteella.

Lisäksi lautakunta totesi, että museotoiminnan vaikutuksia aluetalouteen esim. kahviloiden, ravintoloiden, yöpymisten, matkustamisen tai asukasviihtyvyyden kannalta, ei mitata eikä arvioida.

Suositus - Museoiden kulurakenne vaatii tasapainottelua eri tekijöiden välillä. Valtionosuusrahoituksen edellyttämien henkilötöyvuosimäärien ja tehtävien täyttyminen tulee varmistaa ja siten osaltaan mahdollistaa museoiden pitkäjänteinen toiminta monipuolisen kulttuuritarjonnan ja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi.

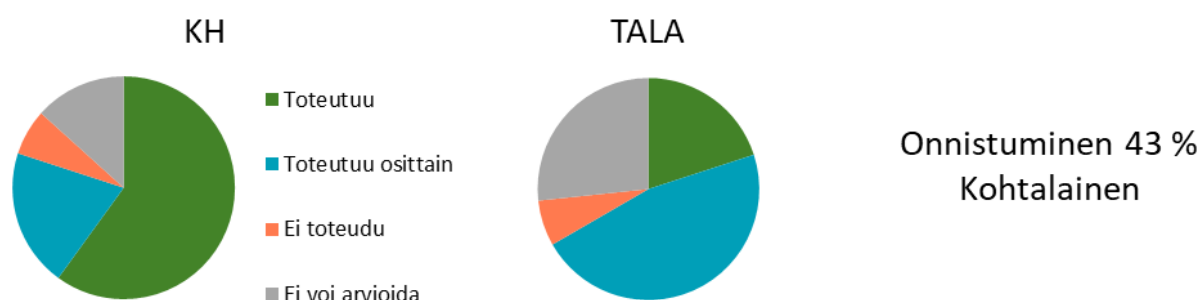
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kaupunginmuseon tilakysymyksen tarkkaa harkintaa palveluverkkoselvityksen yhteydessä tehtävissä muutoksissa. Museoalan asiantuntijoiden kuuleminen museotoiminnan kehittämisessä on keskeistä.

Tarkastuslautakunta suosittelee museotoiminnan nostamista sivistys- ja hyvinvointilautakunnan seurantaan. Ottaen huomioon museoiden laaja tehtäväkenttä (kokoelmatyö, näyttelytoiminta, alueellinen vastuumuseo sekä kaupunginmuseon viranomaistehtävät), tulee toiminnalle asettaa selkeät tavoitteet ja mittarit, joiden avulla museotyössä onnistumista voidaan seurata ja arvioida.

Kaupungin tulee huomioida museoiden merkitys Hämeenlinnan matkailulle, houkuttelevuudelle ja tunnettuudelle. Museoiden vaikutukset aluetalouteen on suositeltavaa selvittää ja hyödyntää nykyistä paremmin kaupunkimarkkinoinnissa.

5.6 Kaupunkirakennelautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkirakennelautakunnan (KAURA) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli kolme ja niihin liittyviä mittareita 15. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 43 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin kohtalaisesti.

Kuva 24 Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on yllä olevassa kuvassa esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Piirakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat selvästi toisistaan. Tarkastuslautakunnan arvioon vaikutti merkittävästi tavoitteen toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden laatu. Mittareista yli puolet oli sellaisia, joiden toteutumiselle ei ollut asetettu tavoitetasoa.

Taulukko 17: Asukkaita ja kumppaneita kiinnostava kaupunkirakenne ja kaupunkiympäristö sekä infran ylläpito.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Osallisuustapahtumien määrä	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on lueteltu asukaskyselyyn vastanneiden määrä sekä osallisuustapahtumien määriä. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Vuorovaikutustilanteiden osallistujamäärä	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on lueteltu asukaskyselyyn vastanneiden määrä sekä osallisuustapahtumien määriä. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Kumppanuuskaavojen määrä ja laatu	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on lueteltu kumppanuuskaavojen määrä ja laatu. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Infraan kohdistuvien palautteiden määrän kehitys	Palautteiden määrä on pudonnut erityisesti talvikauden aikana (2023: 4 021, 2022: 4 766). Palautteiden määrän toivottu kehityssuunta tulee vastaisuudessa määritellä selkeästi mittarin kuvauksessa. Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta perustuu arviointivuoden aikana saatuun tietoon.	Toteutuu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Tonttien hakijamäärät	Tontit ovat tällä hetkellä jatkuvassa haussa ja kaikki hakijat saavat tontin. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida
Katulupaehdot päivitetty ajantasaisiksi, tilapäisiin liikennejärjestelyihin on asetettu esteettömyysvaatimus	Ei toteutunut arviointivuonna.	Ei toteudu

Taulukko 18: Kaupunkirakenteen palveluja johdetaan tuloksellisesti tiedolla.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Viranomaislupien brutto- ja nettokäsittelyajat	Brutto- ja nettokäsittelyajat: rakennusluvut ka. 71 vrk/ 12,8 vrk ympäristöluvut ka. 14 kk / 3,5 kk maa-ainesluvut ka. 5 kk / 2,6 kk yhteiskäsittelyluvut ka. 9,25 kk /4,25 kk Lupien nettokäsittelyn tavoiteajaksi on asetettu viisi kuukautta (pl. rakennusluvut). Bruttokäsittelyajoille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Prosessien asiakastytyväisyyskysely	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on raportoitu kahdella tulosalueella tehdyistä asiakastytyväisyyskyselyistä. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Saapuneiden tiloihin kohdistuvien palvelupyyntöjen vasteaika	Vasteaika oli sopimuksen mukainen (mediaani: 21 h 14 min). Kaikkien palvelupyyntöjen yhteismäärä oli 8005 kpl. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa. Sopimuksen mukainen vasteaika on tulkittu tavoitetasoksi.	Toteutuu
Rakennusten kunnossapito-ohjelman toteutuminen	Rakennusten kunnossapito-ohjelma toteutui suunnitelman mukaisesti ja suurin osa ohjelman mukaisista töistä saatiin tehtyä.	Toteutuu
Energiansäästötoimenpiteiden eteneminen (KETS)	Kaksi maalämpöhanketta toteutuivat suunnitelmien mukaisesti, mutta yksi viivästyi ja jatkuu vuoden 2024 puolella. Aurinkoenergia-hankkeita ei saatu toteutukseen korkeista kustannuksista johtuen. Energiatehokkuutta on parannettu myös PTS-toimenpiteillä, kuten LED-muutostöillä ja ilmanvaihdon saneerauksilla.	Toteutuu osittain
Tyhjien tilojen määrä tai kustannukset	Kokonaan tyhjien rakennusten lukumäärä oli 27 vuoden 2023 lopussa. Määrä on vähentynyt yhdellä. Neljä rakennusta on purettu ja kolme rakennusta on tullut uusina kiinteistökauppojen mukana. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida

Taulukko 19: Houkutteleva asumiskaupunki

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Asukastytytyväisyyskysely	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on lueteltu toteutetut asukastytytyväisyyskyselyt. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Asukasmäärän muutos kaupunkikeskustassa, lähiöissä ja pitäjissä	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on raportoitu ainoastaan keskustan asukasmäärän kehityksestä. Mittarin toteutumista ei tilinpäätöksessä ole arvioitu. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida
Asuntojen hinnan kehitys eri alueilla	Lautakunnan sitovissa tavoitteissa on listattu vanhojen osakeasuntojen neliöhintoja. Mittarin toteutumista ei tilinpäätöksessä ole arvioitu. Mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Ei voida arvioida

Kaupunkirakennetoimialalla on arviointivuoden aikana tehty paljon arvokasta työtä kaupungin ja kaupunkilaisten hyväksi. Merkittävimpinä onnistumisina nousi esiin mm. Moreenin eteläosan ja Hämeensaaren asemakaavojen valmistuminen, yleiskaavatyön käynnistyminen, keskustan liikennesuunnitelman, metsäohjelman ja kiinteistöstrategian valmistuminen sekä Ahveniston moottoriradan käyttöoikeussopimuksen kilpailutuksen hoitaminen ja sopimuskumppanin valinta. Lisäksi toimialalla tehtiin organisaatioselvitys, joka johti jatkotoimiin. Toimialaa vahvistettiin uusilla vakansseilla ja johtamista selkeytettiin.

Arviointi - Valtuuston asettamien tavoitteiden näkökulmasta parhaiten toteutui kaupunkirakenteen palvelujen johtaminen tuloksellisesti tiedolla. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan siinä onnistuttiin hyvin, mittareiden osoittaessa 58 % onnistumista. Asukkaita ja kumppaneita kiinnostavan kaupunkirakenteen ja kaupunkiympäristön sekä infran ylläpidon tavoitteessa onnistuttiin kohtalaisesti (42 %) ja houkuttelevan asumiskaupungin tavoitteessa heikosti (17 %). Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisesti heikosti mittareiden perusteella toteutuneen tavoitteen raportointiin. Asukasmäärän muutoksesta ja asuntojen hinnan kehityksestä ei ollut tilinpäätöksessä saatavilla toimialan asiantuntijan arviota.

Suositus – Kehityksen seurannan edellytyksenä on toimivien ja asianmukaisten tavoitteiden ja mittareiden asettaminen. Tarkastuslautakunta uusii viimevuoden suosituksensa liittyen tavoitteiden ja niiden toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden toimivuuteen. Mittarin tulee olla täsmällinen, jotta sen avulla pystytään arvioimaan, että onko tavoitteessa onnistuttu. Toivotulle kehitykselle täytyy määritellä suunta ja määrälle tavoitetaso.

Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota toimialan asiantuntijan arvion esittämiseen tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

5.6.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkirakennelautakunnan menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella. KAURAn käyttötalouden menomäärärahat ylittivät 146 945 eurolla ja talonrakennuksen investointitulot alittuivat 181 039 eurolla. Kaupunginhallitus myönsi lautakunnalle ylitys- ja alitusoikeuden määrärahoihin 18.3.2024 § 23.

Taulukko 20: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2023	TA-MUUTOS	MTA	TP 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNKIRAKENTEEHALLINTO	-1 013	0	-1 013	-821	192	-19 %
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	1 209	-1 699	-490	-76	414	-85 %
INFRA	-10 375	32	-10 343	-11 314	-971	9 %
VIRANOMAISPALVELUT	64	0	64	16	-48	-76 %
TILAPALVELUT	14 754	0	14 754	15 678	924	6 %
TILIKAUDEN TULOS	4 639	-1 667	2 972	3 483	511	17 %

Vuonna 2023 kaupunkirakennelautakunnan toimintamenot olivat -60,3 milj. euroa ja menoja oikaiseva valmistus omaan käyttöön oli 0,9 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 62,9 milj. euroa. Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate oli 3,5 milj. euroa (vuonna 2022: 2,3 milj. euroa). Toimintakate alittui alkuperäiseen talousarvioon nähden 1,2 milj. euroa ja ylittyi muutettuun talousarvioon nähden 0,5 milj. euroa.

Maankäytön suunnittelun talousarviomuutos toimintakatteen tasolla oli -1,7 milj. euroa. Toimintatuottojen vähennys -1,7 milj. euroa kohdistui maan myynnistä saatavien tuottojen ja maankäyttökorvausten vähenemiseen. Vähennys johtui erityisesti hiljentyneestä rakentamisesta. Toimintamenoista vähennettiin 51 000 euroa henkilöstökuluja.

Infran toimintakate oli -11,3 milj. euroa ja poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli -1 milj. euroa. Kulut ylittyivät henkilöstökulujen ja kunnossapidon kustannusten kasvun myötä. Kunnossapitoyksikön toimintakatteen osuus oli -9,6 milj. euroa infran kokonaisuudesta ja se ylittyi muutettuun talousarvioon nähden -0,8 milj. euroa.

Tilapalvelun toimintatuotot ylittivät tulomäärärahan 0,1 milj. eurolla ja toimintakulut alittivat 0,9 milj. eurolla. Toimintakuluja pienensivät rakennusten ja alueiden kunnossapidon ennakoitua alhaisemmat kulut.

5.6.2 Arviointivuoden aiheet

Lautakunta kutsui arviointivuoden kuluessa kokoukseensa pysäköinti- ja aluevalvonnan, rakennusvalvonnan ja infran vastuuhenkilöt kertomaan vastuualueensa tavoitteiden toteutumisesta ja muista ajankohtaisista asioista.

Pysäköinti- ja aluevalvonta

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi sisältyy myös kaupunki-infran havainnointiin ja raportointiin liittyvä seurantavelvoite sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Toiminta perustuu lakiin pysäköinninvalvonnasta, lakiin ajoneuvojen siirtämisestä ja tieliikennelakiin sekä poliisin delegoimiin valtuuksiin. Yksikköön kuuluu kuusi tarkastajaa, henkilöauto sekä tarvittavat työvälineet.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan toiminnalle ei ole suoria valtuuston asettamia tavoitteita, mutta vastaavan pysäköinti- ja aluetarkastajan arvion mukaan yksikkö on onnistunut tehtävissään hyvin, kun huomioidaan panos - tuotos suhde. Pysäköinti- ja aluevalvonnan toiminta toteuttaa erityisesti strategista päämäärää Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisestä kaupungista. Keskusta-alueella valvonnalla pyritään liikenteenohjauksen mukaiseen pysäköintiin huomioiden maksullisuus, aikarajoitukset, hallittu asukaspysäköinti sekä liikenneturvallisuuden varmistaminen. Asunto-alueilla pyritään ohjaamaan pysäköinti sille osoitetuille alueille ja yleisesti pyritään infran kunnossa pysymiseen esim. maastopysäköintiä hillitsemällä (Linnan puisto).

Tapahtumien ja matkailun ohjelma liittyy pysäköinninvalvontaan käytännön järjestelyiden kautta, ongelmana ovat suuret vierailijakeskittymät tiettyinä ajankohtina, jolloin tila ei riitä. Valvonnalla pyritään estämään suurimmat ylilyönnit, esim. puistoalueiden turmeltuminen. Massatapahtumat haastavat pysäköinninvalvonnan resursseja. Vastaava pysäköinti- ja aluetarkastaja totesi, että valvonta ei ratkaise pysäköintiongelmia, vaan virhepaikalle tulee toinen auto, kun valvoja lähtee. Tapahtumiin liittyvissä ongelmissa tilannetta pitäisi hoitaa yhteistyössä maanomistajan kanssa ja liikenteenohjaus tulisi järjestää tapahtuman järjestäjän toimesta.

Toiminnan vaikuttavuutta seurataan tunnuslukuja ja palautteita seuraamalla. Palautekanavina toimivat mm. Hämeenlinnan kaupungin palautejärjestelmä, sähköposti, asiakaspalvelu sekä oikaisuvaatimukset. Lisäksi osallistutaan toimialan ja tulosalueen määräaikaikatsauksiin.

Pysäköinti- ja aluevalvonnassa ei tehty erityisiä talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Menot liittyvät pääosin toimintaan itseensä (tietojärjestelmien ylläpitomaksut HelgaPark, Kunta-Auto) ja sopimuskumppaneiden (DVV, Traficom) tietovarantojen käyttömaksuihin. Valvonnasta ja pysäköinnistä kertyy tuloja yli 1 milj. euroa vuosittain.

Hyvinvointialueuudistuksella ei ole suurta vaikutusta yksikön toimintaan. Keskussairaalan ja terveysasemien valvonta ja yhteistoiminta jatkuu muutoksitta, joskin sairaalan rakennustoiminnalla on vaikutuksia. Kotihoito-pysäköinti ja sen valvonta jatkuu entisellään.

Vastaava pysäköinti- ja aluetarkastaja nosti esiin työn fyysisen ja erityisesti henkisen kuormittavuuden, joka johtuu työn luonteesta ja valvojien kohtaamasta asiattomasta käytöksestä tyytymättömien autoilijoiden suunnalta. Siihen liittyvänä riskinä hän näkee henkilöstön suunnittelemattoman vähenemisen, joka johtaisi valvonnan supistumiseen ja siitä johtuviin seurauksiin.

Suositus – Pysäköinti- ja aluetarkastajien asiantuntemuksen ja ympäristön havainnointikyvyn hyödyntämiseen ja sitä kautta saatavan tiedon kulkuun tulee kiinnittää huomiota, niin että tieto tehdyistä havainnoista kulkisi oikeaan osoitteeseen ja johtaisi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta on osa viranomaispalvelujen tulosalueen toimintaa.

Rakennusvalvonnan myöntämiä rakentamisen lupia on n. 700-800 kpl vuosittain, joista rakennuslupia on n. 400 kpl vuodessa. Rakennusvalvonnan pääasiallinen toimenkuva on julkisen edun valvominen (MRL/Rakentamislaki). Käytännössä pääasialliseksi toimenkuvaksi muodostuu rakennusvalvontapäällikön mukaan lupakäsittely.

Rakennusvalvonnan yksikössä työskentelee rakennusvalvontapäällikkö, viisi rakennustarkastajaa, lupa-arkkitehti, palvelusihteeri, LVI-tarkastusinsinööri, kaksi infran lupatarkastajaa/-valvojaa. Tavoitteena on myös työllistää 1-2 tukityöllistettävää vuodessa.

Lautakunnalle kerrottiin tulojen ja menojen muodostumisesta sekä lupakäsittelyyn liittyvän seuran haasteista. Menojen osalta talous toteutui kokoushetken tiedon mukaan tavoitteen mukaisesti. Tulopuolella sitä vastoin jäätiin maksutuotoissa alkuperäisen käyttösuunnitelman mukaisesta tavoitteesta, johtuen pääasiassa rakentamisen yleisestä suhdannekehityksestä.

Toimintaa pyritään ohjaamaan kaupungin arvoja vastaavaksi. Rakennusvalvonnan asiakaspalvelukanaaviin toteutetaan kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on asukaslähtöisemmät ja palveluhenkisemmät asiointikanavat. Tarkoituksena on tarjota asukkaille asiointimahdollisuus myös konttorilla. Rakennusvalvonnan viestintään toteutetaan kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on yhteisöllisyyden huomioiminen viestinnässä. Arvot tuodaan mukaan jokapäiväiseen työhön.

Toiminnan vaikuttavuutta seurataan mm. talouden toteumaa ja rakennuslupien käsittelyaikoja seuraamalla. Rakennusvalvontapäällikkö pohti käytössä olevan mittariston sekä aluejaon problematiikkaa ja kertoi lautakunnalle suunnitteilla olevista toimista ongelmakohtien selkeyttämiseksi. Rakennusvalvonnan tehtävien koonti ja tärkeimpien osa-alueiden arvottaminen sekä niiden pohjalta muodostetun indeksin seuraaminen antaisi parempaa näkökulmaa työn ohjaamiseen. Seurantaan tulisi lisätä myös laatunäkökulma, joka kokoushetken tilanteessa puuttui.

Toimintaa on rakennusvalvonnassa kehitetty suunnitelmien mukaan onnistuneesti, luomalla monilähdepohjainen tietojohdamisen malli, josta rakennusvalvontapäällikkö palkittiin kaupunginjohtajan innovaatiopalkinnolla tammikuussa 2024. Mallin avulla maksimoidaan eri tietolähteiden käyttö ja niistä saatava hyöty. Käytännössä sen avulla palveluntuotantoa voidaan kohdentaa paremmin ja palvelutuotannon ennakoitavuus paranee. Ennakoitavuuden kautta saadaan mm. vakiintuneempia ja ennakoitavampia käsittelyaikoja eli asioiden käsittely sujuu luotettavammin ja nopeammin.

Uusi rakentamislaki astuu voimaan 1.1.2025. Rakennusvalvontapäällikkö kävi läpi siihen liittyvää aikataulua, prosessia ja kipukohtia mm. rakennuksen määritelmän tulkinnan epäselvyys, lupakynnyksen rajan epäselvyys sekä korjausrakentamisen ja yleisörakennelmien lupakynnyksen tiukentuminen.

Rakennusjärjestyksen asema säilyy uudessa laissa vahvana. Se toimii kunnan pääasiallisena instrumenttina, jolla voidaan vaikuttaa rakentamiseen yleisesti. Rakennusjärjestys on päivitettävä vuoteen 2027 mennessä, mutta käytännössä sen pitäisi rakennusvalvontapäällikön mukaan olla voimassa 1.1.2025 alkaen. Uusimisprosessissa tullaan huomioimaan ja korjaamaan nykyisen rakennusjärjestyksen puutteet.

Lakiuudistus vaikuttaa myös taksaan. Rakennusvalvontapäällikkö nosti esiin muutamia esimerkkejä: Rakennus- ja toimenpidelupa yhdistyvät rakentamisluvaksi. Nykyisistä toimenpideluvista suuri osa vapautetaan luvista, jolloin maksutuotot putoavat. Aloittamisoikeutta tullaan hakemaan useammin ja neuvonnan määrä tulee kasvamaan (ei tuottoja). Rakennetun ympäristön valvonta tulee korostumaan:

- Taksan tulee reagoida ennakoivammin valvontaan
- Virkatyön määrä ei todennäköisesti vähene maksutuottojen vähenemisen mukana
- Vapautettu rakentaminen tullee vaatimaan lausuntomenettelyitä ja hallintopakkojen määrä kasvaa

Arviointi - Lautakunta pitää positiivisena suunnitelmia toiminnan ohjaamisesta kaupungin arvoja vastaavaksi sekä tarkastelua käytössä olevan mittariston toimivuudesta ja muutostarpeista. Lisäksi lautakunta kiinnitti huomiota rakennusvalvontapäällikön esittämään ajatukseen erikoistumismahdollisuuksien tarjoamisesta henkilöstölle ja sitä kautta pitovoiman lisäämiseen nykyisten työntekijöiden osalta ja toisaalta vetovoiman lisäämiseen uusien työntekijöiden saamisen näkökulmasta. Myös rantarakentamisen poikkeuslupien ohjeistaminen kuntalaisille on tarkastuslautakunnan mielestä tärkeää ja tarpeellista.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä lupaprosessien sujuvuuden kehittämistä sekä hakemusten yhdenvertaista käsittelyä pitäjissä ja kantakaupungin eri alueilla. Lautakunta kannustaa yksikköä jatkamaan kehitystoimien juurruttamista käytäntöön ja seuraamaan kehitystoimien vaikuttavuutta sekä työntekijäettä asiakasnäkökulmasta.

Kuva 25 Kunnallistekniikkaan investoitiin arviointivuonna 10 miljoonaa euroa (netto).

Infra

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Tulosalueen rakennuttamisen vastuulla ovat infran rakentaminen ja peruskorjaaminen. Kunnossapito vastaa hulevesien hallinnasta, infran varikosta ja korjaamosta sekä katujen, viheralueiden ja muiden yleisten alueiden kuten torien, pysäköintialueiden, puistojen ja leikkipaikkojen kunnossapidosta. Luontopalveluissa tehtävänä on metsien hoito, virkistyspalvelut, kansallinen kaupunkipuisto sekä kentät, ladut, uimarannat, venerannat ja matonpesupaikat.

Tulosalueella on vakituisia työntekijöitä 85 henkilöä, lisäksi kausityöntekijöitä, työharjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä. Infra tukee työllisyyden hoitoa kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilupaiikkojen ja palkkatukityöllistämisen kautta sekä teettää vankityötä Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyösopimuksen mukaisesti. Investointihankkeet toteutetaan pääosin ulkopuolisella urakoinnilla. Kunnossapitotöistä noin puolet tehdään ulkopuolisena urakointina ja puolet omajohtoisena työnä.

Valtuustoon nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita mittaamaan asetettuja mittareita oli tulosalueella kaksi: infraan kohdistuvien palautteiden määrän kehitys ja asukastyytyväisyyskysely. Palautteiden määrä putosi erityisesti talvikauden aikana, eli kehitys oli toivotun kaltaista. Asukastyytyväisyyskyselyä ei ollut vielä kokoushetkellä tehty. Talouden tuottotavoitteet toteutuivat budjetoidusti, mutta menojen osalta budjetti ylittyi n. 0,8 milj. euroa johtuen pääosin talvikunnossapidon ennakoitua suuremmista kuluista.

Strategiassa on yhdyskuntajohtajan mielestä leveä kärki, jonka vuoksi sen toimintaa ohjaava vaikutus on käytännössä pieni infra-tulosalueella. Tavoitteet ovat käytännön toiminnallisia tavoitteita. Matkailun edistämisen asioita ovat matkaparkki, virkistyspaikkojen esteettömyys, Aulangon yleisuunnitelma ja Sotkanrannan kehittäminen. Yhteisöllisyyttä on edistetty talkootyön tuotteistamisella ja kestävyttä metsäohjelmalla. Lisäksi elinvoimaa vahvistetaan Moreeniin ja moottorirataan liittyvillä toimilla sekä tiedolla johtamista investointien 5-vuotissuunnitelmalla.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelma ei sisällä tulosalueelle suoraan kohdistuvia toimenpiteitä, mutta yhdyskuntajohtajan mukaan tapahtumia ja matkailua edistetään niiltä osin, kuin ne osuvat tulosalueen tehtäviin, kuten yhteistyö tapahtumajärjestäjien kanssa, matkaparkin toteuttaminen Hämeensaareen ja veneilyolosuhteiden parantaminen.

Lakisääteisten tehtävien osalta vaikuttavuutta seurataan pääasiassa kustannustehokkuuden näkökulmasta ja se tapahtuu kustannustehokkuutta kuvaavilla mittareilla. Vaikuttavuus otetaan huomioon pitkän aikavälin toimintasuunnitelmissa, kuten metsäohjelmassa ja leikkipaikkaohjelmassa. Investointien osalta vaikuttavuus huomioidaan hankkeiden priorisoinnissa.

Infran kunnossapitoon käytetään noin 12 milj. euroa vuodessa. Kulut eivät rajoitu ainoastaan kunnossapitotehtäviin, vaan niihin sisältyy useita alueiden ylläpitoon liittyviä kustannuksia kuten maantietunneisiin, väestönsuojiiin, rautatieyhteyksiin ja kameravalvontaan liittyviä kuluja. Infran

kokonaistuotot ovat yli 3 milj. euroa ja ne koostuvat pääasiassa sisäisestä laskutuksesta ja hulevesi-laskutuksesta. Ulkoliikunta- ja virkistysalueiden kunnossapitoon sekä metsien hoitoon käytettävä määräraha on noin 2 milj. euroa vuodessa. Tuottoja saadaan yhteensä noin 1 milj. euroa ja ne koostuvat pääasiassa puunmyynnistä ja vuokrista. Infran uudis- ja peruskorjausrakentamisen investointitaso on ollut viime vuosina 10 milj. euroa/ vuosi.

Talouden tasapainottaminen näkyi infran tulosalueella oman toiminnan ja toimintatapojen jatkuvana arviointina talouden näkökulmasta. Viherkunnossapidon työnjohdossa tehtiin organisaatiojärjestelyjä. Lisäksi tehtiin seuraavia toimenpiteitä:

- Virkistyspalveluohjelman laadinta käynnistettiin vuonna 2023
- Nopeutettu siirtyminen led-valaistukseen -hanke oli käynnissä 2023 ja jatkuu vielä vuoteen 2026 saakka
- Maanteiden tievalaistuksen ylläpidon periaatteet hyväksyttiin kaupunkirakennelautakunnassa 12.9.2023
- Reskan katulämmityksestä luopuminen vietiin päätöksentekoon kaupunkirakennelautakuntaan 13.12.2023
- Avantouinnin käyttömaksut otettiin käyttöön vuoden 2023 aikana

Yhdyskuntajohtajan mukaan tulevaisuuden positiivisiin näkymiin vaikuttavat tiedolla johtamisen kehittyminen sekä työyhteisö ja hyvä yhdessä tekemisen taso. Toisaalta strategiset ohjelmat nähdään irrallisina käytännön toiminnasta ja tavoitteista, minkä vuoksi niiden synkronointia pitäisi vahvistaa. Lisäksi tarvitaan poliittisesti hyväksytyjä kehittämisen suuntaviivoja, jotta suunnitellut toimenpiteet voisivat edetä ja asetettuja tavoitteita saavutettaisiin entistä tehokkaammin. Nykyisellään talous- ja henkilöstöresurssit asettavat haasteita toiminnalle ja palvelutaso ei aina vastaa odotuksia.

Tarkastuslautakunta tiedusteli yhdyskuntajohtajalta valokuitukaapeleiden kaivamiseen liittyvistä haasteista. Saadun tiedon mukaan markkinoilla toimivat operaattorit kilpailuttavat kaivuupalvelut ja hakevat kaapelin kaivamiseen liittyvät luvat. Luvat käsitellään viranomaispalveluissa, mutta kohteiden vastaanotto hoidetaan infra-tulosalueen toimesta. Infrassa on havaittu, että operaattorien toimintaa olisi syytä valvoa enemmän. Toiminnan ongelmakohtia ovat mm. kaivettujen pintojen jättäminen väliaikaiseksi tai se, että kaivamista ei tehdä riittävän syväälle. Valvontaa on tarkoitus kehittää viranomaispalveluissa mm. siten, että maksuja peritään siihen saakka, kunnes asiat ovat kunnossa.

Arviointi – Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan infran tulosalueella tehdään monipuolisesti töitä Houkutteleva Hämeenlinna -strategian edistämiseksi toiminnallisten tavoitteiden kautta. Toisaalta, saadun tiedon mukaan strategiset ohjelmat nähdään tulosalueella irrallisina käytännön toiminnasta ja tavoitteista ja niiden synkronoinnin vahvistamiseen nähdään tarvetta. Kaupunkitilan hoitaminen ja kehittäminen yhdessä kaupunkilaisten kanssa, virkistys- ja liikunta-alueet sekä luontopalvelut ovat olennainen osa kaupungin strategian ja tavoitteiden toteuttamista sekä kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa.

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee pohtimaan, löytyisikö infran tulosalueelle paremmin kaupungin strategiaan kytkeytyviä ja toimintaa ohjaavia tavoitteita sekä mittareita.

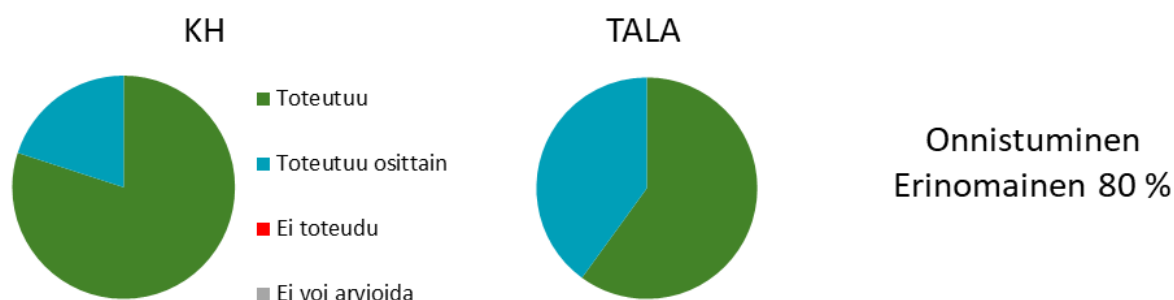

Kuva 26 Avantouintipaikolla otettiin käyttöön pukeutumistilojen käyttömaksut vuoden 2023 aikana.

5.7 Jätelautakunta

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n osakaskuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka vastaa jätelain (646/2011) mukaisten kunnille kuuluvien jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisesta.

Osakaskunnat ovat sopineet yhteisestä jätelautakunnasta erillisellä sopimuksella ja jätelautakunnan toimialue kattaa kaikkien sopijakuntien alueen. Osakaskuntia ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski.

Kuva 27 Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Jätelautakunnalla oli yhteensä kolme kaupunginvaltuuston asettamaa tavoitetta ja viisi mittaria, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui noin 80 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin erinomaisesti.

Taulukko 21: Jätehuoltoon liittymättömien asuinkiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Lähetetyt kehotuskirjeet	Jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille lähetettiin 1 113 kehotuskirjettä (2022: 211 kirjettä). Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain
Jätehuoltoon liittyneiden kiinteistöjen määrä	Vuonna 2023 kehotuskirjeen saaneista 61 prosenttia liittyi jätehuoltoon annettussa määräajassa. Jätehuoltoon liittyneiden asuinkiinteistöjen määrästä ei ole saatavilla aikaisempaa tilastotietoa. Esitettyjen tulosten perusteella tarkastuslautakunta arvioi mittarin toteutuneen osittain, vaikka mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa.	Toteutuu osittain

Taulukko 22: Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kompostoidaan tai erilliskerätään asuinkiinteistöiltä.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sekajätteen määrä	Sekajätettä kerättiin noin 61 167 tonnia 13 kunnan asuinkiinteistöiltä (2022: noin 64 855 tonnia). Esitettyjen tulosten perusteella sekajätteen määrä on vähentynyt tavoitteen mukaisesti.	Toteutuu
Kompostointi-ilmoitusten määrä	Jäteasetuksen mukaisia komposti-ilmoituksia tehtiin vuoden aikana noin 11 200. Ilmoitusten vastaanottaminen aloitettiin elokuussa 2022 (2022: n. 8 000 kpl) Esitettyjen tulosten perusteella lajittelu on lisääntynyt tavoitteen mukaisesti.	Toteutuu

Taulukko 23: Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Hakemusten käsittelyaika enintään 1,5 kuukautta.	Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 39 päivää. Päätöksiä tehtiin 537 (2022: 400).	Toteutuu

Jätelain ja jätelautakunta Kolmenkierron alueellisten jätehuoltomääräysten mukaan kaikkien vakituisten ja vapaa-ajan asuinkiinteistöjen on kuuluttava järjestettyyn jätehuoltoon. Jätelautakunta Kolmenkierron toimialueella oli selvityksen mukaan noin 10 000 vakituisen asumisen tai vapaa-ajan asumisen kiinteistöä, joilla ei ollut vielä jätteenkuljetusta keväällä 2023.

Jätehuoltoviranomainen lähetti vuoden 2023 aikana jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille 1 113 kehotuskirjettä, joissa kiinteistön haltijaa neuvottiin järjestämään jätteenkuljetus. Kirjeen saaneista 679 liittyi jätehuoltoon annetussa määräajassa.

Jätelain mukaan jätehuoltoviranomainen ei ole valvontaviranomainen, jonka vuoksi jätteenkuljetukseen liittymättömien kiinteistöjen osalta asia siirtyy ympäristösuojeluviranomaiselle. Vuonna 2023 valvontatoimia varten siirrettiin yhteensä 364 jätehuoltoon liittymättömä kiinteistöä, joista 197:ssä asia oli edelleen kesken vuoden loppupuolella. Hämeenlinnaa koskevia keskeneräisiä asioita oli yhteensä 63, joista 13 siirtyi jätehuoltoviranomaiselta ympäristöviranomaiselle vuoden 2023 aikana.

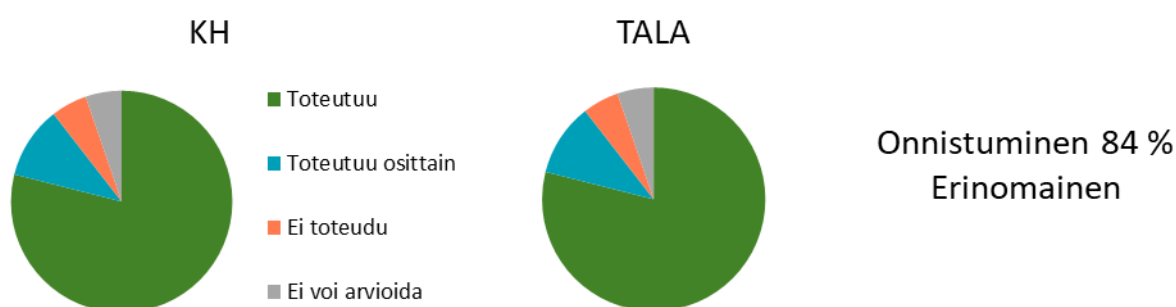
5.7.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö, jonka budjetin toimintakate on sitova erä. Talousarviossa olleet toimintatuotot ja toimintamenot olivat 501 000 euroa ja toteutuma 470 537 euroa sekä tuotoissa että kuluissa. Yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kaikki kustannukset ja lautakunnan toimintaan liittyvät korvaus- ym. vastuut katettiin Kiertokapula Oy:n perimillä jätteenkäsittelymaksuilla. Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy sopivat erillisellä sopimuksella yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kustannusten ja lautakuntaan liittyvien korvaus- ym. vastuiden kattamiseksi kerättävien varojen veloittamisesta, perinnästä ja lautakunnan kulujen laskutuksesta.

5.8 Konsernipalvelut

Konsernipalvelut ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Konsernipalvelujen tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernipalvelujen tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Konsernipalvelut sisältää kahdeksan vastuualuetta: kaupunginvaltuusto ja hallitus, kaupunginjohto, talous, hankinnat ja omistajaohjaus, henkilöstö- ja hallintopalvelut, strategia- ja tietojohdamispalvelut, elinvoima- ja työllisyyspalvelut, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Kuva 28 Konsernipalvelujen tavoitteiden toteutuminen.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konsernipalvelujen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kymmenestä tavoitteesta ja niihin liittyvistä 19 mittarista toteutui 84 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin erinomaisesti.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Taulukko 24: Prosessien digitaalisuuden kasvattaminen

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Myyntilaskujen sähköisyysasteen nosto	Myyntilaskujen sähköisyysaste on kasvanut 31.12.2023 mennessä 7,6 prosenttia.	Toteutuu

Taulukko 25: Henkilöresurssin vähennys HVA-muutoksesta johtuen suunnitelmien mukaisesti

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Suunniteltu henkilöstöresurssin vähennys tapahtunut	Hyvinvointialueuudistuksesta syntyvä työkuorman väheneminen ei ole toteutunut oletetusti.	Toteutuu osittain

Talouspalvelujen keskeisiä tehtäviä ovat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi sisältäen mm. budjetointia ja kustannusten seuranta. Hankintapalvelujen työtehtävät liittyvät puolestaan kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Omistajaohjaus keskittyy konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen. Vastuualueen henkilöstömäärä 31.12.2023 oli 13 henkilöä.

Arviointi - Talouspalveluiden resursseja kohdennettiin vuoden aikana perustointojen tuottamiseen, kehittämiseen sekä projektitöiden edistämiseen. Asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Taulukko 26: Sopimusten hallinnan kehittäminen

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Organisaatiolla on käytössä yhtenäinen sopimuksenhallintamalli ja -ohje	Yhteinen sopimushallintamalli ja siihen liittyvä ohjeistus on laadittu ja otettu käyttöön.	Toteutuu

Taulukko 27: Postiratkaisujen digitalisaatio

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Paperipostista on pääosin luovuttu ja siirrytty sähköisiin palveluihin. Taloudelliset hyödyt on osoitettavissa.	Paperipostista on luovuttu ja 1.3.2023 on siirrytty sähköisiin palveluihin. Muutoksen myötä pysyviä kustannussäästöjä kertyi 73 200 €.	Toteutuu

Taulukko 28: Henkilöstösaatavuuden parantaminen

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Keskimääräinen hakijamäärä avoimiin tehtäviin yli 9 hakijaa/ tehtävä.	Hakijamäärät ovat nousseet 8,2 hakijasta 15,9 hakijaan/avoin tehtävä.	Toteutuu
Hakijakokemuksen mittauksen aloittaminen	Hakijakokemuskyselyn mittaaminen aloitettiin syksyllä 2023 niissä rekrytoinneissa, joissa käytetään some -markkinointia.	Toteutuu

Henkilöstö- ja hallintopalvelut toimii kaupunkiorganisaation sisäisenä kumppanina, jonka tavoitteena on tukea palvelua tuottavien yksiköiden lähijohtajia ja henkilöstöä menestymään omassa työssään. Vastuualueen henkilöstömäärä 31.12.2023 oli 27 henkilöä.

Henkilöstöpalveluissa on tehty aktiivisesti työtä sekä henkilöstön saatavuuden että pitovoiman hyväksi. Rekrytointiprosessia on paranneltu ja tehostettu, myös avointen työpaikkojen some-markkinointia on jatkokehitetty. Vuonna 2023 kaupungin rekrytoinnit on toteutettu keskitetysti uuden rekrytointikumppanin Jobilla Oy:n kanssa.

Julkisessa haussa oli yhteensä 209 rekrytointia, joihin tuli 3 316 hakemusta. Avoimien tehtävien hakijamäärät ovat nousseet 8,2 hakijasta (2022) 15,9 hakijaan (2023). Hakijamäärän kasvua selittää toisaalta rekrytointien näkyvyyden lisääminen ja toisaalta työvoimapolitiittiset muutokset, joissa työttömien tulee hakea aktiivisemmin avoimia työpaikkoja. Aikaisempina vuosina hakijamäärään vaikutti myös sote- ja pelastusalan rekrytointien pienempi hakijamäärä.

Työpaikkojen houkuttavuutta on edistetty huomioimalla henkilöstöä mm. monipuolisilla henkilöstöeduilla, työaikajoustoin sekä tarjoamalla hyviä kannustamis- ja palkitsemisohjelmia. Arviointivuoden aikana neuvoteltiin työterveyshuollon palveluista, jotka laajenivat sisältämään myös yleislääkäritasoiset sairaushoidolliset palvelut vuoden 2024 alusta lukien. Henkilöstön työhyvinvointia seurataan toimialoilla kaupungin linjausten mukaisesti mm. Mitä Hämeenlinnan välle kuuluu -kyselyiden ja onnistumiskeskusteluiden avulla. Seurannan keinoista ja tuloksista lautakunnalle kertoivat arviointivuoden aikana kokouksissa vierailleet esittelijät.

Hallintopalveluissa uudistettiin kaupungin sopimushallintakokonaisuus yhdessä hankintapalvelujen kanssa ja näin saatiin käyttöön virallinen sopimusrekisteri. Lisäksi hallintopalvelut uudistivat postituspäalvelut kokonaisuudessaan, kun vuoden aikana luovuttiin sisäpostikuljetuksista, harvennettiin kuljetusten määrää ulkoisessa postissa ja otettiin käyttöön iPost-sähköinen postituspäalvelu.

Arviointi – Henkilöstön veto- ja pitovoiman lisäämiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä, jotka huomioivat niin johtamisen, koulutuksen, palkkauksen kuin työhyvinvoinninkin näkökulmat. Henkilöstösaatavuutta on parannettu onnistuneesti rekrytointiin liittyvillä toimenpiteillä. Myös paikallisia sopimuksia, työaika-järjestelyjä, työterveyshuollon laajempaa palvelutarjontaa sekä lähijohtajien yhteisiä kohtaamisia ja mahdollistavan johtamisen vahvistamista on viety eteenpäin vuoden 2023 aikana.

Vastuualue on onnistunut valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukaan erinomaisesti.

Suositus - Kaupungin henkilöstöjohtamiseen liittyviä käytänteitä ja etuuksia tulee edelleen arvioida ja kehittää, jotta kaupungin kilpailukyky nykyisistä ja uusista työntekijöistä vahvistetaan. Erityisesti tulisi tunnistaa ja ottaa huomioon alueet, joissa henkilöstön saatavuus tai korvattavuus on vaikeaa.

Strategia- ja tietojohdampalvelut

Taulukko 29: Tietoon perustuva johtaminen ja päätöksenteko

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Exreportin kuukausittainen kävijämäärä pl. heinäkuu vähintään 80	Keskimäärin 114 eri käyttäjää kuukaudessa	Toteutuu
Exreportin käyttäjäkyselyn suosittelemiseksi NPS vähintään 50	NPS vuoden 2023 käyttäjäkyselyssä oli 51.	Toteutuu
Ennakkovaikutusten arvioinnit strategisesti merkittävistä päätöksistä	Ennakkovaikutustenarviointi toteutettiin Sihyn palveluverkkoselvityksessä ja 2023 merkittävistä hankinnoista.	Toteutuu

Taulukko 30: Digitalisaation tukeminen

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Toimialat arvioivat saamansa tuen >= 3.8 asteikolla 1-5	Kyselyyn vastasi 14 lähijohtajaa ja vastausten keskiarvo oli 4.1	Toteutuu

Taulukko 31: Vaikuttava viestintä ja markkinointi

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Sitoutumiset (jaot, tykkäykset, kommentit, retwiitit, vastaukset, suorat viestit)	Facebook-, Instagram- ja LinkedIn-tilien osallistumiset ja seuraajamäärät ovat kehittyneet positiivisesti. Tavoitteen toteutumiselle ei ole asetettu täsmällistä tavoitetasoa.	Toteutuu
Viestinnän saavutettavuus on valtuustokauden lopussa tasolla AAA	Verkkosivuston saavutettavuus täyttää AA-tason, joka on hyvä ja lain mukaan riittävä.	Ei toteudu
Kanavien (www.visithaamenlinna.fi ja some) vaikuttavuus ja sitoutumiset	Facebook-, Instagram- ja LinkedIn-tilien osallistumiset ja seuraajamäärät ovat kehittyneet positiivisesti. Tavoitteen toteutumiselle ei ole asetettu täsmällistä tavoitetasoa.	Toteutuu

Strategia- ja tietojohdampalvelut tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään. Vastuualueen tehtäviin kuuluu kaupungin strategian ja tietojohdamisen tuottaminen ja seuranta sekä digitalisaatio, tietohallinto, yleinen hankekoordinaatio, viestintä, osallisuustyö ja asiakaspalvelu Kastellin toiminta. Vuonna 2023 panostettiin kaupunkistrategian vaikuttavuuden arviointiin, tietojohdamisen vakiinnuttamiseen sekä monikanavaiseen viestintään. Vuoden lopussa vastuualueen henkilöstömäärä oli 28 henkilöä, joista vakinaisessa palvelussuhteessa oli 22.

Valtuuston asettamat vaikuttavuustavoitteet ovat osa strategisten tavoitteiden kokonaisuutta. Laaja valtuustokauden tavoitteiden toteutumisen arviointi tehtiin syksyllä 2023 ja esiteltiin kaupunginhallitukselle lokakuussa. Tilinpäätöksessä on esitetty tiivis yhteenveto arviosta, jota on päivitetty

loppuvuoden tilanteen mukaan. Vaikuttavuusanalyysissä arvioidaan Hämeenlinnan onnistumista suhteessa Houkutteleva Hämeenlinna strategian tavoitteisiin kasvava, menestyvä, kestävästi rakentuva ja tunnettu.

Tietojohdamisen väline Exreport otettiin käyttöön keväällä 2021. Järjestelmään kootaan laajasti tietoa taloudesta, henkilöstöstä ja toiminnasta. Tietoja yhdistellään lain puitteissa ja kehitetään näkyviä, joiden kautta henkilöstö ja erityisesti johto näkee keskeisiä tietoja mahdollisimman ajantasaisesti. Vuonna 2023 järjestelmää käytti keskimäärin 114 eri käyttäjää kuukaudessa (pl. heinäkuu) ja käyttäjäkyselyn suositteluindeksi NPS oli 51.

Kaupungin viestinnän pidemmän tähtäimen tavoitetila valmisteltiin ja hyväksyttiin vuoden 2023 aikana. Tavoitetila sisältää kuvaukset viestinnän vastuista ja tehtävistä, viestinnän keskeiset linjaukset sekä tavoitteet osa-alueittain sekä viestinnän kehittämisen tiekartan tuleville vuosille. Vuoden aikana viestintää kehitettiin mm. uudistamalla kaupungin sisäinen intra, Arjessa mukana -lehden jakelu sekä sosiaalisen median ohje.

Hyvinvointialuemuutos työllisti tietohallintoa merkittävästi vuonna 2023. Lisäksi tietohallintoa työllisti maakunnallinen tietoliikennepalveluiden kilpailutus, joka onnistui hyvin ja sen myötä saatiin merkittävät kustannushyödyt. Hämeenlinnan kaupungin arvioidaan säästävän vuodesta 2025 alkaen noin 200 000 €/ vuosi. Tietohallinto on edistänyt myös pilveistämistä systemaattisesti ja tukenut toimialoja digitalisaatiossa ja useissa järjestelmähankinnoissa.

Arviointi – Strategia- ja tietojohdamispalvelujen arviointivuoden alussa uudelleen organisoitunut vastuualue on onnistunut valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukaan erinomaisesti.

Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Taulukko 32: Taloudelliset ja tehokkaat TE-palvelut

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Työmarkkinatuen kunta-osuus laskee vuosittain	Hämeenlinnan työmarkkinatukimaksuosuus oli 6,7 milj. euroa vuonna 2023. Osuus väheni n. 35 000 € vuoden 2022 tasosta.	Toteutuu
Yli kolmen kuukauden työttömyydet laskevat	Yli 3kk:n työttömyysjaksojen määrä on edelleen laskussa ollen vuonna 2023 keskimäärin 2 249 (2022: 2 358).	Toteutuu

Taulukko 33: Vaikuttava elinvoimapolitiikka

Mittari	Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kehitys Oy:lle asetettavat tavoitteet on saavutettu	Linnan Kehityksen sijoittumispalveluiden kautta Hämeenlinnaan tuli vuoden aikana 20 yritystä, joissa työpaikkoja oli 105, joten tavoite (21 yritystä/ 200 työpaikkaa) toteutui osittain. Rahoituksen hyödyntämisen tarpeista ja mahdollisuuksista on tehty alustava selvitys ja sitä täydennetään vuoden 2024 aikana, tavoite toteutui osittain. Muut asetettavat tavoitteet toteutuivat.	Toteutuu osittain
Toisen asteen ja ammattikorkeakoulun houkuttavuus kasvaa	Hämeen ammattikorkeakoulun kevään toisessa yhteishaussa (suomenkieliset amk- ja yamk-koulutukset) hakijamäärä nousi 14 % (2023: 11 396 / 2022: 9 990 hakijaa) Tavastian osalta yhteishaun hakijamäärät pysyivät hyvällä tasolla niin ammatillisessa kuin lukiokoulutuksessakin ja jatkuvan haun tilanne on pysynyt vakaana. Vuoden 2022 ja 2023 välillä ei ole merkittävää muutosta.	Toteutuu
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen Kanta-Hämeeseen kasvaa	Luotettavaa tietoa sijoittumisesta ei ole saatavilla tällä hetkellä.	Ei voida arvioida
Hämeen Uusyrityskeskusten tavoitteet on saavutettu	Haastavasta markkinatilanteesta huolimatta Hämeen uusyrityskeskus saavutti tavoitteensa. Asiakkaista yrityksen perusti 114 henkilöä (tavoite: 105 / vuosi).	Toteutuu

Hyvinvointialueuudistuksen kasvattaessa elinvoimapolitiikan merkitystä Hämeenlinnan kaupunkiin perustettiin vuoden 2023 alusta lukien uusi elinvoimapolitiikkaan keskittyvä vastuualue, elinvoima- ja työllisyyspalvelut, jonka toimintaa ohjaa kaupunginhallituksen elinvoimajaosto. Se vastaa elinkeino- ja työllisyyspolitiikasta, elinkeinopoliittisesta edunvalvonnasta, elinvoimayhteistyöstä, elinvoimaan liittyvästä osallisuudesta, asuntopolitiikasta, kotoutumisen edistämisestä, korkeakoulupolitiikasta sekä matkailun kehittämisestä. Vuoden 2023 lopussa vastuualueella työskenteli elinvoimajohtajan johdolla 53 henkilöä.

Elinvoiman vastuualueella ei ole selkeitä mittareita kaikissa toiminnoissa, joten vaikuttavuuden mittareita kehitetään edelleen vuoden 2024 aikana. Kaupunkistrategian vaikuttavuusmittarit ovat keskiössä. Toimivia mittareita on Linnan kehityksen toiminnassa, työllisyydessä, Hämeen Uusyrityskeskusella ja matkailussa. Kotoutumisessa seurataan valtionkorvausten määriä, alkukartoitusten ja

kotoutumissuunnitelmien määriä, maahanmuuttopalveluiden asiakasmääriä sekä vieraskielisen väestön muutoksia. Uusia mittareita kehitetään erityisesti kotoutumisen edistämiseen, asumispolitiikkaan sekä TE25-uudistuksen jälkeen työn vaikuttavuuden huomioimiseen nykyistä paremmin.

Työvoima- ja yrityspalveluiden TE25-uudistuksen valmistelu eteni vuoden 2023 aikana. Hämeenlinnan johdolla valmisteltiin seitsemän kunnan yhteinen sopimus TyöHäme-työllisyysalueen muodostamisesta ja alueen toiminnan järjestämisestä. TE25-uudistus tuo kaupungille lisätehtäviä, mutta toimintaa tehostamalla työttömyysmaksuista voidaan saada säästöjä. Maakunnan työllisyystilanteen kehitys heijastuu maakunnan vetovoimaan.

Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) vetovoiman ylläpito on tärkeää kaupungin houkuttelevuuden näkökulmasta. Opiskelijoiden pitovoimaan liittyviä kysymyksiä ja haasteita on selvitetty keväällä 2023 käynnistyneessä opiskelijapitovoimahankkeessa, jossa on kaupungin lisäksi mukana elinkeino-yhtiö Linnan Kehitys, Koulutuskuntayhtymä Tavastia sekä Hämeen ammattikorkeakoulu. Vuoden 2025 syksyyn jatkuvan hankkeen tavoitteena on löytää keinoja siihen, miten opiskelijoiden sitoutuminen alueelle voitaisiin saada kasvuun. Tarkastuslautakunnan mielestä opiskelijapitovoimaan liittyvä hanke on tärkeä ja huomioitavaa on se, että paikkakunnalla asuvat opiskelijat todennäköisemmin pysyvät alueella, mikäli tarjolla on jatko-opiskelumahdollisuuksia. TE-toiminnan myötä kaupungin rooli kasvaa, tärkeässä roolissa ovat myös kiinteä yhteys maakunnan yrityksiin sekä niiden tarjoamat lopputyö- ja harjoittelupaikat.

Hämeenlinnan muuttovoitto viimeisten vuosien ajalta perustuu vahvasti maahanmuuttoon. Elinvoimajohtajan mukaan onnistuneesta kotoutumisesta saatavien kansainvälistymisen hyötyjen valuminen muualle nähdään riskinä. Vaikuttavuusanalyysin mukaan maahanmuuttajien kotouttamiseen onkin syytä panostaa edelleen ja houkutella erityisesti osaavaa työvoimaa kaupunkiin maahanmuuton kautta. Maahanmuuttajien tarpeista ja motiiveista on oltava tietoisia, jotta onnistutaan pitämään opiskelemaan tai töihin Hämeenlinnaan muuttaneet pidempään asukkaina.

Arviointi – Elinvoima- ja työllisyyspalvelut on onnistunut valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukaan hyvin. Vastuualueen tehtäviin kuuluvaa elinvoiman kärkityötä on arviointivuoden aikana edistetty onnistuneesti yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa ja kaupungin hallitus hyväksyi elinvoimajaoston ehdotuksen elinvoiman kärjiksi 22.4.2024.

5.8.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Konsernipalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella. KOPAn käyttötalouden tulomäärärahat alittuivat 1,3 milj. eurolla, johon kaupunginhallitus myönsi alitusoikeuden 18.3.2024 § 23. Toteutuneet toimintatuotot olivat 6,8 milj. euroa ja toteutuneet toimintakulut 37,3 milj. euroa alittaen muutetun talousarvion 4 milj. eurolla. Suurin yksittäinen poikkeama menojen sekä tulojen alituksessa johtui hyvinvointialueen läpikäytystä varten haetusta 2,55 milj. euron talousarviomuutoksesta. Tilinpäätöksessä erät käsiteltiin kuitenkin taseessa, joten talousarviomuutos oli tältä osin tarpeeton.

Taulukko 34: Toimintakateen toteumavertailu

1 000 €	TA 2023	TA-MUUTOS	MTA	TP 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNGINVALTUUSTO JA HALLITUS	-3 298	-433	-3 731	-3 510	221	-6 %
KAUPUNGINJOHTO	-634	0	-634	-546	88	-14 %
TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	-3 654	-300	-3 954	-4 100	-146	4 %
HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	-7 708	-200	-7 908	-7 458	450	-6 %
STRATEGIA JA TIETOJOHTAMISPALVELUT	-2 654	39	-2 615	-2 358	257	-10 %
ELINVOIMA JA TYÖLLISYYPALVELUT	-14 013	-50	-14 063	-12 224	1 839	-13 %
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	-85	0	-85	-27	58	-68 %
TARKASTUSLAUTAKUNTA	-253	0	-253	-246	7	-3 %
TILIKAUDEN TULOS	-32 299	-944	-33 243	-30 468	2 775	-8 %

Konsernipalvelujen toimintakate oli -30,5 milj. euroa, -5,4 % vuodesta 2022. Toimintakate alittui alkuperäiseen talousarvioon nähden 1,8 milj. euroa ja muutettuun talousarvioon nähden 2,8 milj. euroa.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus vastualueen toimintakate oli -4,1 milj. euroa. Talousarvioon nähden ylitys oli 0,1 milj. euroa. Toimintatuloihin ja toimintamenoihin sisältyy sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä pelastustoiminnan loppuun saattamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut vastualueen toimintakate oli noin -7,5 milj. euroa Poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli 0,5 milj. euroa alitusta.

Strategia- ja tietojohdospalvelujen vastualueen toimintakate oli -2,4 milj. euroa ja poikkeama muutettuun talousarvioon nähden 0,3 milj. euroa alitusta. Merkittävimmät tulojen ylitykset syntyivät hankkeiden ulkopuolisesta rahoituksesta.

Elinvoima- ja työllisyyspalvelujen vastualueen toimintakate oli -12,2 milj. euroa ja poikkeama muutettuun talousarvioon nähden 1,8 milj. euroa alitusta. Merkittävimmät tulojen ylitykset syntyivät kotoutumispalveluissa tuista ja avustuksista. Merkittävimmät menojen alitukset syntyivät työllistämispalveluissa työmarkkinatuen kuntaosuudesta sekä dynaamisista hankinnoista ja kotoutumispalveluissa palvelujen ostoista.

Muiden⁵ konsernipalveluihin kuuluvien yksiköiden toimintakate oli yhteensä -4,3 milj. euroa ja poikkeama talousarvioon nähden lähes 0,4 milj. euroa alitusta.

Kuva 29 Näkymä Aulangonjärvelle on tuttu niin hämeenlinnalaisille kuin monille muillekin. Aulanko on yksi niistä alueista, joihin kaupunki tulee elinvoimatyössään panostamaan erityisesti.

⁵ Kaupunginvaltuusto ja -hallitus, kaupungin johto, tarkastuslautakunta ja keskusvaalilautakunta

6 Muu toiminnan arviointi

6.1 Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset

Arviointivuoden alusta voimaan tullutta hyvinvointialueuudistusta on kuvattu maamme hallintohistorian merkittävimmäksi uudistukseksi. Sen vaikutukset kuntien toimintaan ja talouteen ovat huomattavia. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntien järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden osalta siirtyi hyvinvointialueille.

Kuntien organisaatorakenne muuttui, samoin kulurakenne. Uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat sosiaali- ja terveydenhuollon kulut siirtyivät hyvinvointialueille helpottaen kuntien tilannetta, mutta toisaalta myös rahoituspohja muuttui luoden epävarmuutta talouden suunnitteluun. Lisäksi suurena kysymyksenä useissa kunnissa on ns. sote-kiinteistöjen kohtalo – miten käy kuntien omistamille kiinteistöille hyvinvointialueiden järjestäessä toimintaansa ja palveluverkkoaan?

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on jaettu, yhteinen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Tämän lisäksi kunnissa ja hyvinvointialueilla on paljon palveluja, joiden onnistunut toteuttaminen edellyttää sujuvaa yhteistyötä niiden välillä. Yhteistyön alueita on esimerkiksi sivistys- ja hyvinvointi sekä sosiaali- ja terveystalouden yhdyspintoilla, kuten oppilas- ja opiskeluhuollossa, nuorisopalveluissa, kulttuurissa ja liikunnassa. Toimivaa yhteistyötä tarvitaan Kuntaliiton ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n selvityksen mukaan myös esimerkiksi varautumisen ja turvallisuuden toimialalla, työllisyyden hoidossa sekä maahanmuutossa ja kotoutumisessa.

Tarkastuslautakunta kysyi arviointivuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä, minkälaisia havaintoja heillä oli hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksesta vastuullaan olevaan toimintaan. Kokemukset vaihtelivat riippuen yksikön työn luonteesta. Niissä yksiköissä, joissa on yhdyspintoja hyvinvointialueen tehtäviin, oli selkeitä havaintoja yhteistyön parantamistarpeesta. Nuorisopalvelut nosti esiin palvelupolkujen epäselvyyden esim. mielen haasteiden kanssa kamppailevien nuorten kohdalla. Epäselvyydet ja puutteellisuudet johtuvat henkilöiden ja toimenkuvien vaihtumisesta uuden organisaation rakentuessa.

Elinvoima- ja työllisyyspalveluissa koettiin kotoutumisen toimintojen kahtia jako haasteelliseksi. Työntekijöitä kuormittavia asioita olivat uuden lain mukaiset työnkuvat ja niihin liittyvien uusien velvoitteiden selvittely sekä huoli edunvalvonnasta ja palkkakehityksestä niillä, jotka eivät siirtyneet sote-työehtosopimuksen piiriin. Erityisen hankalana nähtiin asiakastietojärjestelmän siirtyminen kokonaisuudessaan hyvinvointialueelle ja sitä korvaavan järjestelmän kehittäminen lyhyessä ajassa. Lisäksi nostettiin esiin säästöpainetta johtuvat yhteistyön haasteet ja toistaiseksi melko tehoton yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialueella valmistellaan parhaillaan palveluita koskevaa monikielistä tiedottamista, joka vaikuttanee roolien selkeyttämiseen. Myös TE25-uudistuksen valmistelussa kaupungin ja hyvinvointialueen välinen yhteistyömallien luominen on tärkeää.

Kaupungin strategisen yhteisön, Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön, hallituksen sääntöjä muutettiin hyvinvointialueuudistuksen myötä ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle annettiin yksi hallituspaikka kahdeksan jäsenisessä hallituksessa. Hyvinvointialueen vastuulle siirtyi osa säätiön kohteista: Hyvinvointikeskus Sauvola, Lammin Pellavakoti, Lammin Sinipellava, Hauhon Koivukoto sekä Tuuloksen Birgittakoti. Nämä kohteet ovat edelleen säätiön omistuksessa ja taseessa, mutta hyvinvointialue tekee kohteiden asukasvalinnat ja tuottaa kohteiden palvelut asukkaille. Säätiö hoi-
taa ja hallinnoi siirtyneitä kohteita kuten kaikkia muitakin kohteitaan. Ensimmäisen vajaan vuoden kokemusten pohjalta muutos ei ole tuonut merkittäviä haasteita, ongelmia tai toisaalta positiivisia-
kaan muutoksia säätiön ja säätiön asukkaiden päivittäiseen toimintaan.

Kuva 30 Pääterveysaseman rakennusten tulevaisuudesta neuvotellaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa.

Muilla arviointivuoden aikana tarkastuslautakuntaan kutsutuilla toimijoilla ei ole selkeää yhdyspin-
taa hyvinvointialueen tehtäviin eivätkä uudistuksen vaikutukset näin ollen näy suoraan niiden toi-
minnassa. Pysäköinti- ja aluevalvonta jatkaa keskussairaalan ja terveysasemien valvontaa ja yhteis-
toimintaa muutoksitta, myös kotihoitopysäköinnin valvonta jatkuu entisellään. Infran tulosalueella
ei nähdä suoria toiminnallisia vaikutuksia uudistuksesta johtuen, mutta asukkaiden hyvinvoinnin
edistämiseen liittyviä tehtäviä kuten ulkoliikuntapaikkojen ylläpitoa, virkistyspalveluja ja luonnon-
hoitoa, jatketaan suunnitelmien mukaan. Kaupunginmuseum arvioi hyvinvointialueuudistuksen vai-
kutusten heijastuvan talouteen yleisenä talouden supistumisena ja rahoituksen epävarmuuden kas-
vuna. Toisaalta kulttuuri- ja museopalveluiden suhteellinen merkitys kaupungin toiminnassa ja ta-
loudessa kasvaa ja näkyy toteutuessaan profiilin nousuna. Taidemuseo on tehnyt yhteistyötä ja on

edelleen kiinnostunut yhteistyöstä HYTE-sektorin toimijoiden kanssa. Se on ollut mukana Assi-sairaalan taidetyöryhmässä ja Taidelanssi-hankkeessa. Verkatehtaan tapahtumaliiketoiminnalle hyvinvointialueuudistus toi uuden asiakkaan.

Päätös hyvinvointialueuudistuksesta tehtiin kesäkuussa 2021, kun eduskunta hyväksyi niin sanotut sote-lait. Muutosta valmisteltiin joillakin alueilla jo ennen lainsäädännön hyväksymistä ja valmistelu eteni vauhdilla sen hyväksymisen jälkeen. Hyvinvointialueuudistus astui voimaan 1.1.2023. Uudistus oli niin merkittävä, että sen ensimmäisen toimintavuoden aikana oli odotettavissa monenlaisia ongelmakohtia, epäselvyyksiä ja puutteita kokonaan uuden organisaation rakentuessa ja olemassa olevan organisaation uudistuessa. Kuntaliiton ja Hyvilin tekemän tilannearvion mukaan hyvinvointialueiden työsarkaa voidaan pitää historiallisen suurena ja näin ollen uudistuksen toteutusvaiheen voidaan olettaa kestävän selvästi pidempään kuin esimerkiksi kuntaliitoksen toteutusvaihe, joka kesti kolmesta vuodesta valtuustokauteen.

Arviointi – Kaupungin ja hyvinvointialueen toimivalla yhteistyöllä on merkittäviä vaikutuksia kaupungin palvelu- ja elinvoimatehtävien toteuttamiseen. Hyvinvointialue on kaupungin tärkeä kumppani ja yhteistyössä onnistuminen on asukkaiden sujuvien palveluiden näkökulmasta keskeistä. Hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksesta myös kaupungin on uudistettava toimintaansa, sillä sen rooli ja tehtäväkenttä ovat uudistuksen myötä muuttuneet.

Yhteistyötä kaupungin ja hyvinvointialueen välillä tehdään, mutta tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan yhteistyörakenteissa ja toimintatavoissa on vielä paljon parannettavaa. Havainto ei ole yllättävä, kun huomioidaan uudistuksen mittakaava.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen välisen sujuvan yhteistyön merkitykseen. Toimivat yhteistyön tavat ovat monin paikoin selvillä, mutta myös parannettavaa löytyy. Yhteistyölle on suositeltavaa luoda selkeitä rakenteita ja toimintamalleja, joille voidaan jatkossa asettaa myös seurattavia ja mitattavia tavoitteita. Hyvään yhteistyöhön ja sen edistämiseen tulee panostaa erityisesti siellä, missä parantamistarpeita on havaittu. Toisaalta tarkastuslautakunta muistuttaa uudistuksen mittakaavasta ja pyytää antamaan muutokselle aikaa.

7 Liitteet

7.1 Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot

Taulukko 35: Hämeenlinnan Asunnot Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiö toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; nettotulos > 0 €	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma on -1,1 milj. euroa.	Ei toteudu
Yhtiö jatkaa asuntokannan tervehdyttämiseen tähtäviä toimenpiteitä;	a. Kiinteistöstrategia on tehty. Sen lisäksi on tehty skenaariotyö vuoteen 2032, jossa on selvitetty korjausvelan, taloudellisten tekijöiden sekä väestönkehityksen vaikutuksia yhtiön tilanteeseen.	Toteutuu
a. Yhtiö laatii kiinteistöstrategian, jossa kuvataan mm. yhtiön kiinteistömassan tila ja miten sitä kehitetään. Mittari: Kiinteistöstrategia tehty (kyllä/ei)		
b. Kiinteistöjen keskimääräinen kuntoaste paranee yli 65 %:n (v. 2022 62,3 %). Mittari: Korjausvelkатыökalun mukaan laskettu kuntoaste (%)	b. Korjausvelan mukainen kuntoaste ei ole parantunut viimevuoden 62,3 % ja jää asetetusta tavoitteesta (yli 65 %).	Ei toteudu
c. Kiinteistöjen tyhjänä olosta aiheutuvat tulonmenetykset vähenevät 5 % edellisvuodesta.	c. Vuoden 2023 tulonmenetys oli n. 1,4 milj. euroa. Muutos viimevuoteen oli yli -5 % (2022: 1,5 milj. euroa).	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; yhtiö toteuttaa hiilijalanjäljen laskennan.	Hiilijalanjäljen laskenta on tehty.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Yhtiö työllisti kesätyöntekijän 4 kuukaudeksi.	Toteutuu
Tehdyt työllisyystoimenpiteet		

Taulukko 36: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 63 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Liikuntahallit -konsernin toiminta ja talous palaavat vähintään koronaepidemiaa edeltävälle tasolle; Yhtiöiden liikevaihto on vähintään vuoden 2019 tasolla	Liikevaihto: v. 2023: 2,8 milj. euroa (v. 2019: 2,8 milj. euroa)	Toteutuu
Liikevaihto (€, vs. 2019)	Käyttökate: v. 2023: 1,9 milj. euroa (v. 2022: 1,1 milj. euroa)	
Liikuntahallit -konsernin tulee huolehtia siitä, että se toimii tehokkaasti ja taloudellisesti siten, että sen resurssit ovat parhaassa mahdollisessa käytössä, ja varautua mahdollisiin tuleviin avustustason muutoksiin	a. 806 000 € vs. 733 000 € → kasvu 10 % b. 2,103 milj. € vs. 2,015 milj. € → kasvu 4 %	Ei toteudu
a. Ulkopuolisten palvelujen ostot (€, vs. 2019)	Ulkopuolisten palvelujen ostoissa näkyy kustannustason nousu ja toisaalta liikevaihdon kasvu lisää ostopalvelun tarvetta. Henkilöstön määrä on vähentynyt, mutta palkat nousseet.	
b. Henkilöstökulut (€, vs. 2019)		

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Liikuntahallit -konserni jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; energiankulutus pienenee vähintään 3 % vuoden 2021 tasosta. Energiankulutus vs. 2021	Sähkönkulutus + 9 %, kaukolämpö -9 % (vertailussa on huomioitu, että kevään 2021 aikana oli voimassa koronarajoituksia)	Toteutuu osittain
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Yhtiö työllisti tilikauden aikana yhden henkilön palkkatuella.	Toteutuu

Taulukko 37: Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 88 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiön tulee aktiivisesti pyrkiä siihen, että se tulee toimeen omalla tulo- ja rahoituksellaan ja että sen maksuvalmius pitkällä tähtäimellä säilyy; a. Yhtiön liikevoitto > 400 000 € b. Pysäköintitalojen liikevaihdon kasvu vähintään 5 %	a. Liikevoitto: 816 156 € b. Liikevaihdon kasvu: +18 %	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä. Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhtiö luo osaltaan mahdollisuuksia päästötömpään liikkumiseen, esimerkiksi Pöölissä on kaikilla 600 pysäköintipaikalla sähköautojen latausmahdollisuus ja Pöölin katolla olevat aurinkopaneelit tuottavat vuositasolla sähköä 60 730 kWh.	Toteutuu osittain
Yhtiö tekee aktiivisesti yhteistyötä VR:n kanssa ja luo pysäköintilaitosten käyttöasteita kasvattavia palvelutuotteita. Mittarit: Uusia pysäköintituotteita on tuoteistettu, pysäköinnin käyttöaste-%.	Vuoden aikana pilotoitiin matkaketjuyhteistyötä VR:n ja Finnparkin kanssa ja uutena palveluna otettiin käyttöön pysäköinnin ostaminen VR matkalla -applikaation kautta. Pilotointi oli onnistunut ja sen aikana myyntiin 698 pysäköintikertaa ja vuoden 2024 alusta matkaketjuyhteistyö vakinaistettiin. Pysäköintilaitosten käyttöaste kasvoi lyhytaikaisen pysäköinnin osalta +24 % ja pitkäaikainen pysäköinti kasvoi +8 %.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	ICT-harjoittelija palkattu 2,5 kuukaudeksi yhteistyössä Linnan Kiinteistökehityksen kanssa.	Toteutuu

Taulukko 38: Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 57 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiö toimii kannattavasti, oman tulo- ja rahoituksensa puitteissa; nettotulos > 0 €.	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma on -1,6 milj. euroa.	Ei toteudu

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiön toimintamenojen ennakoidaan kasvavan tulevina vuosina; yhtiön perimien vesihuollon maksujen tulee olla keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat ns. vertailuhintoina laskettuna. Mittarina vesihuollon maksut Vesilaitosyhdistyksen keräämien vesihuoltolaitosten vertailuhintojen keskiarvoon verrattuna.	Vesimaksujen vertailuhinta 1.2.2023 oli omakotitalossa 92,3 % ja kerrostalossa 86 % keskiarvosta.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa viemäriverkostojen ylivuotojen vähentämiseen ja omaisuudenhallinnan parantamiseen tähtääviä kehittämistoimia; a. Vähennetään viemäriverkoston kuntoon liittyviä tietopuutteita (ns. selvilläolovelkaa) ja kohdennetaan kunnossapitotoimenpiteet tavalla, jolla voidaan vähentää vuotovesien joutumista jätevesiviemäriin; selvilläoloaste % kriittisestä verkostosta nousee. Mittarina selvilläolovelka vuosina 2022 ja 2023, selvilläoloaste %. b. Täsmennetään laitosinvestointien osalta 10 vuoden saneerausohjelmaa sisältäen myös rakennus- ja talotekniset saneeraustarpeet. Mittari: Ohjelmaa täsmennetty, kyllä/ei.	a. Selvilläoloaste v. 2023: 27 % (v. 2022: 25 %).	Toteutuu
	b. Täsmennetty osittain mm. Akaan puhdistamo.	Toteutuu osittain
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla. Mittari: Lupaehdot saavutettu (kyllä/ei).	Paroisten lupaehdoissa yksi ylitys, Akaan typenpoiston lupaehdot eivät täyttyneet, Lammi täytti lupaehdot.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä. Mittari: Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhtiö on sitoutunut vapaaehtoiseen Green Deal sopimukseen jäteveden käsittelyssä. Jätevedenpuhdistuksessa käytettävän sähköenergian määrää on vähennetty Paroisten puhdistamon saneerauksen avulla.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Mittari: Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Velvoitetyöllistettäville tarjottiin toimistotyötä, mutta paikkaa ei saatu täytettyä.	Ei toteudu

Taulukko 39: Linnan Kehitys Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 83 %

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiön tulee toimia taloudellisesti siten, että sen resurssit ovat parhaassa mahdollisessa käytössä; a. Yhtiön nettotulos > 0 b. Toiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaavan mittariston laadinta ja käyttöönotto. Mittaristo tehty ja käyttöönotettu (kyllä/ei)	a. Nettotulos: +18 561 € b. SEKES ry loppuvuodesta 2023 luomat, kansallisesti elinkeino-yhtiöiden käyttöön sovellettavat yhteiset vaikuttavuusmittaristot on otettu käyttöön.	Toteutuu

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kaupungin talouden tasapainottamisohjelmalla voi tulevina vuosina olla vaikutuksia yhtiön rahoitukseen. Yhtiön tulee yhteistyössä tilaajan kanssa selvittää kaupunkiin nähden ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämisen tarpeet ja mahdollisuudet uuden palvelusopimuksen mukaisten velvoitteiden toteuttamisessa; Mittari: Selvitys rahoituksen hyödyntämisen tarpeista ja mahdollisuuksista on tehty.	Yhtiö on tehnyt alustavan selvityksen yhteistyössä tilaajan kanssa. Selvityksen on todettu kaipaavan syvyyttä ja sen täydentämisestä yhdessä tilaajan kanssa vuoden 2024 aikana on sovittu.	Toteutuu osittain
Kaupunkistrategiassa on Linnan Kehitykselle asetettu seuraavat vuositavoitteet: a. 21 uutta yhtiön kautta sijoittunutta yritystä b. 200 sijoittuvien yritysten kautta siirtyvää työpaikkaa	Tavoitteisiin pääsy on erittäin haastavaa nykyisessä markkinatilanteessa, jolloin onnistuminen tulee arvioida suhteessa tavoitteen saavuttamisen realistisiin mahdollisuuksiin. a. 20 uutta sijoittunutta yritystä b. 105 sijoittuvien yritysten kautta siirtynyttä työpaikkaa	Toteutuu osittain
Linnan Kehityksen saumaton toiminta yhdessä kaupunkikonsernin muiden toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää. Yhteistä toimintakulttuuria ja yhteenkuuluvuuden tunnetta tulee entisestään vahvistaa; Mittari: Yhteiset toimintamallit kaupungin elinvoimavastuualueen kanssa on sovittu ja käyttöön otettu (kyllä/ ei).	Yhteiset toimintamallit kaupungin elinvoimavastuualueen kanssa on sovittu ja käyttöön otettu. Yhteisiä palvelurajapintoja muun muassa Kokous & Kongressi -toimintaan on kehitetty. Yhteistyötä on tiivistetty erityisesti HAMK:n kanssa. Linnan Kiinteistökehityksen ja Hml Pysäköinnin kanssa yhteistyö erittäin tiivistä.	Toteutuu
Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -ohjelman tavoitteena on kannustaa myös alueen yrityksiä päästövähennystoimenpiteisiin; Linnan Kehitys jatkaa osaltaan tavoitteen toteuttamista. Mittari: Selostus tehdyistä toimenpiteistä	Vastuullisen liiketoiminnan valmennuspolku -koulutuskokonaisuus käynnistyi Parkissa syyskuussa. MOREssa kestävän kehityksen tiekarttatyö on valmistunut syyskuussa. Parkissa on järjestetty kaksi Uudenlaista liiketoimintaa rakentamisen kiertotaloudesta -työpajaa.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Mittari: Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Alkuvuoden aikana Linnan Kehityksen omalle osaajaverkostolle jaettiin tietoon yli 50 työpaikkaa. Sijoittumista harkitseville yrityksille luotiin 5 työpaikkaa yritysten osaajatarpeiden perusteella. OmaHämeelle hankittiin 100 kesätyöntekijää ja muille työnantajille 5 kesätyöpaikkaa. Linnan Kehityksen omaan organisaatioon työllistettiin markkinoinnin ja viestinnän harjoittelija ja rekrytoitiin työttömäksi työnhakijaksi kirjautunut henkilö määräaikaiseen projektiassistentin työsuhteeseen. Parkissa on vuoden aikana järjestetty lukuisia Duuni- ja Koulutusparkki-tapahtumia. Linnan Kehityksen osallistumisesta TE-valmisteluun liittyvään yrityspalveluiden kehittämiseen on sovittu kaupungin johdon kanssa.	Toteutuu

Taulukko 40: Linnan Kiinteistökehitys Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 100 %

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiö toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tulok-sellisesti; nettotulos > 0 €	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma on 1,2 milj. euroa.	Toteutuu
Yhtiön tärkein tehtävä on alueellinen kiinteistöjen ke-hittäminen. Yhtiö huolehtii siitä, että kiinteistökehittä-miseen kohdistetut resurssit ovat alueen tarpeisiin nähden oikealla tasolla ja lisää niitä tarvittaessa; a. Käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita > 1 kpl b. Nimettyjä kiinteistökehityshankkeita > 5 kpl c. Yhtiön tiloihin Linnan Kehityksen sijoittumis-palveluiden kanssa yhteistyössä sijoittuneita yrityksiä > 5 kpl	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma: a. Käynnistettyjä kiinteistökehitys-hankkeita oli 3. b. Nimettyjä kiinteistökehityshank-keita oli 6. c. Yhtiön tiloihin sijoittumispalvelui-den kanssa yhteistyössä sijoittu-neita yrityksiä oli 6.	Toteutuu
Yhtiön toimintaympäristö on muuttunut. Yhtiö jatkaa kiinteistöliiketoimintansa sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin siten, että kiinteistöjen käyttöasteet säilyvät jatkossakin korkealla tasolla; kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin yli 89 %	Kiinteistöjen keskimääräinen käyttöaste oli 89,4 %.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä. Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Innoparkin toiseen rakennukseen toteutet-tiin VILP (ilma-vesilämpöpumppu), jolla ta-voitellaan merkittäviä säästöjä lämmitysku-luissa. Turuntien liiketaloon tehtiin ilman-vaihdon perusparannus, jonka yhteydessä kiinteistöön tuli lämmön talteenotto.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	ITC-harjoittelija palkattiin 2,5 kuukaudeksi yhteistyössä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n kanssa. Kesätyöntekijä palkattu kuukaudeksi Innoparkin aulapalveluun.	Toteutuu

Taulukko 41: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %.

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Verkatehdas -konserni toimii kannattavasti, oman tulo-rahoituksensa puitteissa; nettotulos > 0 €	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma on ne-gatiivinen, -251 532 euroa. Konsernissa on käynnissä kehitysvaihe ja taloudelliset haas-teet ovat raportoidun mukaan poikkeukselli-sen suuria.	Ei toteudu
Vuoden 2022 alussa toteutetun konsernirakennemu-uoksen hyödyt realisoituvat ja näkyvät Verkatehdas -konsernin toiminnassa ja taloudessa. Saavutetut konkreettiset hyödyt (ml. €)	Saavutettuja hyötyjä ovat yhteinen suunnit-telu ja sisällön diversiteetti, yleisöpohjan laa-jentaminen sekä hallinnollinen ja tukitoimin-tojen yhteistyö. Kehitystyö on kuitenkin vielä kesken eikä kokonaistaloustilanteen haasta-vuuden takia kustannussäästöjä vielä ole ker-tynyt.	Toteutuu osittain

Tavoite ja mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Verkatehtaan B2B myynti osana kaupungin matkailuelinvoiman edistämistä käynnistyy suunnitelmien mukaisesti ja tuloksekkaasti; c. Toiminnan tuotot kattavat sen kustannukset, mittarina toiminnan tulos (€) d. Asiakasmäärät kehittyvät odotetusti, mittarina yritysasiakkaiden lukumäärä	Tilinpäätöksessä raportoitu toteuma: c. Toiminnan tulos: 427 000 € d. Yritysasiakkaiden lukumäärä: 53 tarjouspyyntöä, 5873 yritysmatkailijaa.	Toteutuu
Matkailun B2B myynnin käynnistymisen myötä yhteistyön tärkeys kaupungin ja konsernin muiden toimijoiden kanssa entisestään kasvaa; Yhteiset toimintamallit kaupungin elinvoimavastuualueen ja Linnan Kehityksen kanssa on sovittu ja käyttöön otettu. Mittari: Toimintamallit sovittu ja käyttöön otettu (kyllä/ei)	Hyvä yhteistyö alueen yritysmatkailutoimijoiden kesken, 23 yhteistyöyrittystä mukana palvelussa, Linnan Kehityksen roolin merkitys on kasvanut koko ajan ja yhtiön toimitusjohtaja on mukana Kokous & Kongressin johtoryhmässä. Toimintamalleista kaupungin elinvoimavastuualueen ja Linnan Kehityksen kanssa ei tilinpäätöksessä raportoitu.	Toteutuu osittain
Verkatehdas -konserni jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteiden toteutumisen edistämistä. Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhtiö sai Ekokompassi-hankkeen sertifikaatin 01/2024, aurinkovoimala tuotti jo ensimmäisenä käyttövuonna 5 % kulttuurikorttelin tarvitsemasta energiasta.	Toteutuu
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Teatterissa on työllistettäviä ja työkokeilijoita.	Toteutuu

Kuvaluettelo

Kuva 1 Tarkastuslautakunta 16.5.2024.....	5
Kuva 2 Kesäinen Hämeen linna vastarannalta kuvattuna.....	7
Kuva 3 Valoilmio 2023, kukat kirkon edustalla.....	10
Kuva 4 Talouden kehitys vuosina 2016 - 2023.....	11
Kuva 5 Kaupungin bruttokulujen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.....	13
Kuva 6 Ahvenistontien rakennustyöt saatiin arviointivuoden aikana päätökseen.....	14
Kuva 7 Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys Hämeenlinnassa vuosina 2019-2023 sekä suunnitelmavuosina 2024-2027.....	15
Kuva 8 Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2019-2023.....	16
Kuva 9 Investointitason vertailu sekä toiminnan ja rahavirran kertymä -tunnusluvun kehitys vuosina 2019-2023.....	17
Kuva 10 Verotulot ja valtionosuudet asukasta kohden vuosina 2019-2023.....	18
Kuva 11 Arviointivuoden verotulojen ja valtionosuuksien vertailu.....	18
Kuva 12 Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2019-2023.....	19
Kuva 13 Verkatehtaalla järjestettiin lokakuussa 2023 Hyvin sanottu -keskustelufestivaali yhteistyössä YLE:n ja Erätauko-säätiön kanssa.....	24
Kuva 14 Hyvinvointikeskus Sauvola on yksi kohteista, joissa hyvinvointialue tekee asukasvalinnat ja tuottaa palvelut.	26
Kuva 15 Tarkastuslautakunnan näkemys valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta suhteessa strategiaan päämääriin.....	28
Kuva 16 Kaupunkiveneet ovat soutuveneitä, jotka ovat kaikkien vapaasti käytettävissä. Ne tuodaan rannoille taas touko-kesäkuussa 2024.....	30
Kuva 17 Elinvoiman kärjet -esityksen tiivistelmä visuaalisesti esitettynä.....	32
Kuva 18 Räikee katutaidefestivaalin 2023 graffiti rautatieaseman alikulussa on katutaiteilija Jukka Hakasen käsialaa. Räikee-tapahtuman ja katutaidetyöpajat tuottaa Kulttuurikeskus ARXin nuorille suunnattu monitaiteinen, monimuotoinen ja monipaikkainen kaupunkikulttuurin alusta HÄX. Festivaalin aikana maalattiin yli 30 kohdetta, joiden seinillä työskenteli yhteensä 40 katutaiteen ammattilaista rinnallaan yli 300 lasta ja nuorta.....	34
Kuva 19 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	35
Kuva 20 Hämeenlinnan yhteiskoulun uudisrakennuksen peruskiveen muurattiin aikakapseli 1.6.2023.....	38
Kuva 21 Nuorten ajatuksia vuodesta 2030.....	41
Kuva 22 Näkymä – Kaupunginmuseo vuonna 2030.....	46
Kuva 23: Kumppanuustalo oli mukana sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluverkkoselvityksessä.....	48
Kuva 24 Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	50
Kuva 25 Kunnallistekniikkaan investoitiin arviointivuonna 10 miljoonaa euroa (netto).....	57
Kuva 26 Avantouintipaikolla otettiin käyttöön pukeutumistilojen käyttömaksut vuoden 2023 aikana.....	60
Kuva 27 Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	61
Kuva 28 Konsernipalvelujen tavoitteiden toteutuminen.....	63
Kuva 29 Näkymä Aulangonjärvelle on tuttu niin hämeenlinnalaisille kuin monille muillekin. Aulanko on yksi niistä alueista, joihin kaupunki tulee elinvoimatyössään panostamaan erityisesti.....	71
Kuva 30 Pääterveysaseman rakennusten tulevaisuudesta neuvotellaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa.....	73

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Arviointi asteikko	6
Taulukko 2 Arviointikertomuksessa 2022 annettujen suositusten toteutuminen.....	8
Taulukko 3: Toimintakatteen toteumavertailu.....	12
Taulukko 4: Yhteenvedo strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta	21
Taulukko 5: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %.....	23
Taulukko 6 Yhteenvedo toimialojen tavoitteiden toteutumisesta	34
Taulukko 7: Lasten ja nuorten liikkumisen edistäminen	35
Taulukko 8: Vuorovaikutuksen laatu	35
Taulukko 9: Kielellisten valmiuksien ja lukutaidon edistäminen	36
Taulukko 10: Sitoutuminen varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen	36
Taulukko 11: Asukkaiden aktivoiminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	36
Taulukko 12: Talouden tasapainotusohjelman toteuttaminen	37
Taulukko 13: Kestävän elämäntavan opinpolun toimeenpano	37
Taulukko 14: Monipuolisten kulttuuri- ja liikuntapalvelujen turvaaminen	37
Taulukko 15: Positiivisen viestinnän vahvistaminen.....	38
Taulukko 16: SIHYn toimintakatteen toteumavertailu.....	40
Taulukko 17: Asukkaita ja kumppaneita kiinnostava kaupunkirakenne ja kaupunkiympäristö sekä infran ylläpito.....	50
Taulukko 18: Kaupunkirakenteen palveluja johdetaan tuloksellisesti tiedolla.....	51
Taulukko 19: Houkutteleva asumiskaupunki.....	52
Taulukko 20: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu.....	53
Taulukko 21: Jätehuoltoon liittymättömien asuinkiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon	61
Taulukko 22: Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kompostoidaan tai erilliskerätään asunkiinteistöiltä.....	62
Taulukko 23: Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.....	62
Taulukko 24: Prosessien digitaalisuuden kasvattaminen.....	63
Taulukko 25: Henkilöresurssin vähennys HVA-muutoksesta johtuen suunnitelmien mukaisesti	63
Taulukko 26: Sopimusten hallinnan kehittäminen	64
Taulukko 27: Postiratkaisujen digitalisaatio	64
Taulukko 28: Henkilöstösaatavuuden parantaminen	64
Taulukko 29: Tietoon perustuva johtaminen ja päätöksenteko	66
Taulukko 30: Digitalisaation tukeminen.....	66
Taulukko 31: Vaikuttava viestintä ja markkinointi.....	66
Taulukko 32: Taloudelliset ja tehokkaat TE-palvelut	68
Taulukko 33: Vaikuttava elinvoimapolitiikka.....	68
Taulukko 34: Toimintakatteen toteumavertailu.....	70
Taulukko 35: Hämeenlinnan Asunnot Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %	75
Taulukko 36: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 63 %	75
Taulukko 37: Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 88 %.....	76
Taulukko 38: Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 57 %	76
Taulukko 39: Linnan Kehitys Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 83 %.....	77
Taulukko 40: Linnan Kiinteistökehitys Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 100 %	79
Taulukko 41: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %	79

*Hämeenlinnan kaupunki
Wetterhoffinkatu 2
13101 Hämeenlinna
www.hameenlinna.fi*